

GEORGE THOMSON

Marx'tan Mao Zedung'a

Devrimci Diyalektik Üzerine

ONUR
TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR
VAKFI

KAYNAK
YAYINCILIK

2. BASIM

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	9
ÖNSÖZ	11
Birinci Bölüm: Proletarya Diktatörlüğü	13
1. İşçi Sınıfı İktidarı	13
2. Sınıf Mücadelesinin Sürdürülmesi	18
3. İdeolojik Mücadele	20
4. "Sol" ve Sağ Oportünizm	23
İkinci Bölüm: Burjuva Devriminden Proletarya Devrimine	28
1. Modern Toplumda Sınıflar Arasındaki İlişkiler	28
2. Rusya Devrimi	31
3. Çin Devrimi	37
Üçüncü Bölüm: Proletarya ve Köylülük	41
1. Proletaryanın Önder Rolü	41
2. İşçi-Köylü İttifakı	43
3. Köylülüğün Farklılaşması	46
4. Lümpen Proletarya	50
5. Batı Proletaryası	51
Dördüncü Bölüm: Ulusal Sorun	55
1. Modern Toplumda Ulus	55
2. Ulusların Kendi Kaderlerini Belirleme Hakkı	59
3. Ulusal Kurtuluş Savaşları	60
4. Ulusal Özerklik mi. Bölgesel Özerklik mi?	63
5. Ulusal Kültür ve Uluslararası Kültür	67

Beşinci Bölüm: Tek Ülkede Sosyalizm	70
1. Marx'ın Sürekli Devrim Teorisi	70
2. Ekim Devrimi'nin Zaferi	74
3. Eşit Olmayan Gelişme	77
4. Doğu'da Devrim	79
Altıncı Bölüm: Parti	83
1. Paris Komünü'nden Çıkarılan Dersler	83
2. Yeni Tür Bir Parti	85
3. Öncü Parti	87
4. Demokratik Merkezîyetçilik	89
5. Kitlelerden Kitlelere	93
Yedinci Bölüm: İlk Sosyalist Devlet	99
1. Proletarya Devrimi	99
2. Sosyalizmin İnşası	102
3. "Sol" ve Sağ Sapmalar	104
4. Yeni Burjuvazi	110
5. Kültür Devriminin Gerekliliği	115
6. Sosyalist Toplumda Sınıf Mücadelesi	118
7. Yeni Revizyonizm	124
Sekizinci Bölüm: Proleter Kültür Devrimi	129
1. Ulusal Kurtuluş	129
2. Çelişmelerin Ele Alınması	132
3. Kapitalist Yol	136
4. Kitlelerin Yönetime Katılması	141
5. Devrim ve Üretim	144
6. Komünist Emek	147
KAYNAKÇA	153

Douglas Garman'ın anısına
(1903-1966)

KISALTMALAR

Bu eser, temelde, alıntılar üzerine kurulu olduğundan, kaynakların belirtilmesi elbette çok önemli. Ama George Thomson'un kaynakları doğal olarak proletaryanın beş büyük öğretmenin temel eser ve yazılarının İngilizce çevirilerine dayanıyor. Bunların tümü henüz dilimize çevrilmediğinden ve çevrilmiş olanların bir bölümünün İngilizceleri de bazı farklılıklar gösterdiğinden, biz çevirimizde Thomson'un İngilizce kaynaklarını temel aldık. Dolayısıyla, Thomson'un yaptığı kısaltmaları da İngilizce olarak bıraktık. Yalnız, parantez içinde Türkçelerini verdik. Tek tek eserlerin ve yazıların adları kitabın sonunda ayrıntılı bir biçimde sunulmuştur.

HE More on the historical experience of proletarian dictatorship
(Bir Kere Daha Proletarya Diktatörlüğünün Tarihi
Tecrübesi Üzerine).

LCW Lenin, Collected Works (Lenin, Toplu Eserler).

ME Marx and Engels, Selected Works (Marx ve Engels, Seçme
Eserler).

MEG Marx and Engels, The German Ideology (Marx ve Engels,
Alman İdeolojisi).

MEP Engels, The Peasant war in Germany (Engels,
Almanya'da Köylü Savaşı).

MER Marx and Engels, On religion (Marx ve Engels, Din
Üzerine).

MFE Mao Tsetung, Four essays on philosophy (Mao Zedung,
Felsefe Üzerine Dört Yazı).

MQ Citations from Chairman Mao Tsetung (Başkan Mao Ze-
dung'dan Seçme Sözler).

MSW Selected Works of Mao Tsetung (Mao Zedung, Seçme
Eserler).

- PR Mao Tsetung and Others Quoted in *Peking Review* (Mao Zedung'un *Peking Review*'den aktarılan yazıları).
- SCW Stalin, Works (Stalin, Eserler).
- SL Stalin, Leninism (Stalin, Leninizm).
- SMT The Moscovv Trial and two speeches by Stalin (Moskova Duruşması ve Stalin'in iki Konuşması).
- SP Stalin, Economic problems of socialism (Stalin, Sosyalizmin İktisadi Sorunları).

ONUR
TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR
VAKFI

ÖNSÖZ

Bu eser, 1917 Rusya Devrimi ve 1949 Çin Devrimi üzerine Marksist bir incelemedir. İnceleme, dünya sosyalist devriminin birbiri ardı sıra gelen iki aşaması olarak bu iki devrimin birliğini ve sürekliliğini ortaya koyacak bir biçimde düzenlenmiştir. Rusya Devrimi ile Çin Devrimi'nin dayandıkları ortak teorik temel, Marksist klasiklerden, özellikle de Lenin'in ve Mao Zedung'un yazılarından yapılan kapsamlı alıntılarla gözler önüne serilmiştir. Bu alıntılar, okurun, bu iki devrimi, önderlerinin düşüncelerinden izleyebilmesini mümkün kılmakla ve aynı zamanda diyalektik ve tarihi materyalizmin temel ilkelerine girebilmesini sağlamaktadır. Çünkü bu teori, ancak bağrından doğup büyüdüğü ve en eksiksiz ve en duru anlatımını bulduğu devrimci mücadelelerin ışığında kavranabilir.

Bu kitap, Marksist eğitimini kendisine borçlu olduğum Douglas Garman'ın anısına adanmıştır. Britanya Komünist Partisi'nin ülke çapında eğitim örgütleyicisi olan Douglas Garman, ülkenin dört bir bucağından gelen sanayi işçilerinin öğrenim gördükleri bir Parti okulları ağı yaratmıştır. Bu okullarda hem Douglas Garman kendisi, hem de onun eşsiz denetimli tartışma yoluyla öğretim yöntemiyle yetiştirdiği başkaları ders vermiştir. Douglas Garman, bu çalışmasını, 1950 yılında Parti yönetimiyle anlaşmazlığa düşerek bırakmıştır. Bu anlaşmazlığın nedeni, Garman'ın daha başından karşı çıktığı İngiliz Sosyalizmi Yolu biçimindeki revizyonist çizgidir. Gerçi Douglas Garman bu revizyonist çizgiye karşı verdiği mücadelede yenik düştü; ama onun Parti okullarında yetişen birçoğumuz, onun devrimci diyalektik üzerine derslerini hiçbir zaman unutmadık ve bu da, bugün devrimci yolun hangisi olduğunu kavramamızı sağladı.

Birmingham, 1971
George Thomson

BİRİNCİ BÖLÜM

PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ

İşçi sınıfının devrimde atacağı ilk adım, proletaryayı egemen sınıf durumuna yükseltmek, demokrasi savaşını kazanmaktır.

Komünist Partisi Manifestosu

1. İşçi Sınıfı İktidarı

Lenin şöyle diyordu:

"Yalnızca sınıf mücadelesini kabul edenler, henüz Marksist değildirler... Ancak sınıf mücadelesini kabul etmeyi *proletarya diktatörlüğünü* kabul etmeye *vardıran* bir kimse Marksisttir. Marksist ile sıradan küçük (aynı zamanda büyük) burjuva arasındaki en derin ayrımı oluşturan şey budur. Marksizmin *gerçekten* kavranıp kavranmadığı, kabul edilip edilmediği bu denektaşıyla sınanmalıdır." (LCW.25.411.)

Görüldüğü gibi, Lenin, bir Marksisti tanımlarken bile proletarya diktatörlüğü kavramını kullanmaktadır. Lenin'in bu tanımını kabul ediyorsak, günümüzde Marksizmin birbirine ters düşen yorumları arasında bir ayrım yapabilmek için, biz de proletarya diktatörlüğü kavramını bir denektaşı olarak almalıyız.

Sınıflı toplum sömürü üzerine kuruludur. Sömürülenler egemen sınıfı, sömürülenler de ezilen sınıf ya da sınıfları meydana getirirler. Egemen sınıf, baskı ve egemenliğini devlet aracılığıyla zor kullanarak uygular. Bir sınıfın başka bir sınıfı zorla baskı altına almak için kullandığı araçtır devlet. Devletin başlıca araçlarıysa, ordu ve polistir:

"Devletin ayırt edici özelliği, *iktidarı* kendi elinde tutan ayrı bir sınıfın varlığıdır." (LCW, 1. 419.)

"Marx'a göre devlet, bir sınıf egemenliği aracıdır, bir sınıfın başka bir sınıfı *ezmek* için kullandığı bir araçtır; sınıflar arasındaki çatışmayı hafifleterek, bu ezme işini yasallaştıran ve hızlandıran 'düzen'in yaratılmasıdır." (LCW, 25. 387.)

"Sürekli ordu ve polis, devletin başlıca araçlarıdır." (LCW, 25, 389.)

İşte bu yüzden, her sınıflı toplum biçimi (köleci, feodal, kapitalist), egemen sınıfın bir diktatörlüğüdür. Devletin biçimi değişebilir. Sözelimi, kapitalist, yani burjuva toplumda devlet az çok demokratik olabilir; genel oy hakkına dayalı parlamento seçimlerine izin verebilir. Ama gene de bir diktatörlüktür. "parlamentar biçimlerle maskelenmiş bir burjuva diktatörlüğüdür." (LCW, 30. 100.)

"Proletaryanın eğitilmesi ve mücadeleye hazırlanması açısından paha biçilmez bir değer taşıyan burjuva demokrasisi her zaman sığ, ikiyüzlü, yüzeysel ve sahtedir; her zaman zenginler için demokrasi, yoksullar için aldatmaca olarak kalır." (LCW, 28. 108.)

Bu nedenle Lenin, işçileri bir yandan burjuva demokratik haklardan "en tutarlı ve en kararlı devrimci demokrasi ruhuyla" (LCW, 21. 409) sonuna kadar yararlanmaya çağırırken, öte yandan da onları uyarmış ve iktidarı parlamenter yoldan ele geçirebileceklerini sanmanın bir hayal olduğunu söylemiştir. Kaldı ki, Lenin ile o zamanın revizyonistleri arasındaki temci sorun da buydu:

"Bern Enternasyonal'i'nin en tehlikeli yanı, proletarya diktatörlüğünü lafta kabul etmesidir... 'Çoğunluğun iradesi', 'genel oy hakkı', burjuva parlamentoculuğu, burjuva devlet aygıtının tepeden tırnağa yıkılması, parçalanması, paramparça edilmesi gerektiği düşüncesinin reddi gibi şeyleri örtbas edebilmek için, proletarya diktatörlüğünün lafta kabul edilmesine çalışılıyor (Kautski'nin yaptığı tamamen budur). En çok korkulması gereken de, reformculuğun bu yeni-kıvırtmaları, bu yeni sığınaklarıdır.

"Nüfusun çoğunluğunu proleterler ve yarıproleterler meydana getirmeseydi, proletarya diktatörlüğü olanaksız olurdu. Kautski ve şürekâsı, proletarya diktatörlüğünün 'geçerli' kabul edilebilmesi için 'çoğunluğun oyu'nun gerekli olduğunu ileri sürerek, bu gerçeği çarpıtmaya çalışıyorlar. Gülmüş ukalalar! Burjuva parlamencoluluğunun sınırları, kurumları ve alışkanlıkları çerçevesinde oy kullanmanın, burjuva devlet aygıtının, yani burjuva demokrasisinden proleter demokrasisine geçebilmek için tepeden tırnağa kırılması ve parçalanması gereken burjuva devlet aygıtının bir *parçası* olduğunu anlayamıyorlar." (LCW, 29. 510.)

Lenin'in bu sözlerinden de görülüyor ki, burjuva haklarının korunmasına hizmet eden devlet aygıtını, bu hakları ortadan kaldırmak amacıyla kullanma doğrultusundaki bütün çabalar boşa çıkmaya mahkûmdur.

"Toprak mülklerinin tazminat ödenmeksizin kaldırılması, tahıl tekelinin kaldırılması vb. reformları bu devlet aygıtı aracılığıyla gerçekleştirmeye kalkışmak, en büyük aldatmacadır, insanın kendi kendini ve halkı kandırmasından başka bir şey değildir. Bu aygıt... 'kutsal özel mülkiyet' haklarını kaldırmak şöyle dursun, bu hakları doğru dürüst kısıtlayacak ya da sınırlandıracak reformları bile asla gerçekleştiremez, işte bu yüzden ki, 'sosyalistlerin de yer aldığı bütün 'koalisyon' hükümetlerinde, bu sosyalistler, aralarında son derece dürüst kişiler bulunsalar bile, gerçekte her zaman ya gereksiz birer süs olup çıkarlar ya da burjuva hükümetinin birer paranası, halkın hükümete karşı duyduğu öfkeyi kendi üstlerine çeken birer paratoner, hükümetinin halkı aldatmak için kullandığı birer araç haline gelirler. Bugüne kadar hep böyle olmuştur; eski burjuva, bürokratik devlet aygıtı olduğu gibi kaldığı sürece de böyle olacaktır." (LCW, 25. 369.)

Demek ki, burjuva devleti ancak zor yoluyla yıkılabilir. Burjuva diktatörlüğünün yerini proletarya diktatörlüğünün alması gerekir:

"Ancak, *tek* bir sınıfın diktatörlüğünün, yalnızca genel olarak bütün sınıflı toplumlar için değil, yalnızca burjuvaziye alaşağı etmiş olan *proletarya* için değil, aynı zamanda kapitalizmi 'sınıfsız toplum'dan, komünizmden ayıran bütün bir *tarihi dönem* için de gerekli olduğunu kavrayan kimseler Marx'ın devlet teorisinin özünü kavramış sayılabilir. Burjuva devletleri biçim bakımından çok çeşitlidir, ama öz bakımından hepsi birdir: Biçimleri ne olursa olsun bütün bu devletler, son çözümlemede, kaçınılmaz olarak *burjuva diktatörlüğüdür*. Kapitalizmden komünizme geçiş hiç kuşkusuz ortaya çok sayıda ve çeşitli siyasi biçimler çıkaracaktır, ama öz, ister istemez aynı olacaktır: *Proletaryanın diktatörlüğü*." (LCW, 25. 413.)

Bu diktatörlüğün Rusya'da ortaya çıkan biçiminde, yoksul köylülüğün desteklediği proletarya, iktidarı feodal toprak sahiplerinin, büyük burjuvazi ya da kapitalist sınıfın elinden aldı. (LCW, 29. 119.)

Böylelikle, iktidarı ele geçiren proletarya, burjuva demokrasisine son verir ve onun yerine proleter demokrasisini geçirir:

"Proletarya iktidarı ele geçirir, egemen sınıf durumuna gelir, burjuva parlamentoculuğunu ve burjuva demokrasisini yerle bir eder, burjuvaziye *ezer*, *bütün* öteki sınıfların kapitalizme geri dönüş yolundaki *bütün* çabalarını bastırır, emekçi halka *gerçek* özgürlüğü ve demokrasiyi sağlar (bu ancak üretim araçlarının özel mülkiyeti *kaldırıldığı* zaman mümkündür) ve emekçi halka burjuvazinin elinden *alınmış olan* her şeyin yalnızca kullanma hakkını tanımakla kalmaz, aynı zamanda emekçi halkın onları *gerçekten* kullanmasını sağlar." (LCW, 29. 511.)

Başka bir deyişle, proletarya diktatörlüğü, halk için demokrasi, kapitalistler üzerinde diktatörlük demektir:

"Bolşevizm, 'proletarya diktatörlüğü' düşüncesini dünyanın dört bir bucağına yaydı, bu iki sözcüğü Latince'den önce Rusçaya, sonra da bütün dünya dillerine çevirdi ve *Sovyet hükümeti* örneğiyle şunu kanıtladı: Geri bir ülkede *bile*, işçiler ve yoksul köylüler asgari bir tecrübe, eğitime ve örgütlenme alışkanlıklarına sahip olmalarına karşın, çok büyük güçlükler altında ve (bütün dünya burjuvazisi

tarafından desteklenen) sömürücülere karşı mücadele içinde bütün bir yıl boyunca emekçi halkın iktidarını koruyabilmişler, daha önceki demokrasilerle karşılaştırmayacak kadar yüksek ve geniş bir demokrasi yaratabilmişler ve sosyalizmin gerçekte kurulması için on milyonlarca işçi ve köylünün katıldığı yaratıcı çalışmayı başlatabilmişlerdir."(LCW, 28. 293.)

"Proletarya diktatörlüğü, *ilk kez*, parababaları için değil de, yoksullar için, halk için olan demokrasiyi görülmemiş bir biçimde genişletirken, *aynı anda* zalimlerin, sömürücülerin, kapitalistlerin özgürlüğüne bir dizi kısıtlama koyar. İnsanlığı ücretli kölelikten kurtarabilmek için zalimleri, sömürücüleri, kapitalistleri, basturmamız gerekir; bunların direnişi zor yoluyla ezilmelidir." (LCW,25.461.)

Komünist Partisi'nin ve Mao Zedung'un önderliğindeki Çin işçi ve köylüleri 1949 yılında iktidarı silah zoruyla ele geçirdiler ve proletarya diktatörlüğünün Çin'in özel koşullarına uygun düşen bir biçimini, demokratik halk diktatörlüğünü kurdular. Demokratik halk diktatörlüğü, bazı bakımlardan Sovyet biçiminden farklıdır. Bu sorunu İkinci Bölüm'de ele alacağız. Ama demokratik halk diktatörlüğü ile Sovyet biçimi arasında öz bakımından en küçük bir ayrım yoktur:

"Kimler halktır? Bugünkü aşamada Çin'de işçi sınıfı, köylülük, şehir küçük burjuvazisi ve ulusal burjuvazi halktır. Bu sınıflar, işçi sınıfının ve Komünist Partisi'nin önderliğinde kendi devletlerini kurmak ve kendi hükümetlerini seçmek üzere birleşirler; emperyalizmin uşakları (toprak ağası sınıfı, bürokrat-burjuvazi ve bu sınıfların temsilcileri olan Guomindang gericileri ve onların suç ortakları) üzerinde kendi diktatörlüklerini kurarlar, onları bastırırlar; ancak aklı başında hareket etmelerine izin verir, sözle yada fiilen isyankâr bir biçimde davranmalarına asla izin vermezler. Bunlar isyankâr bir biçimde konuşur ya da davranırlarsa, hemen engellenir ve cezalandırılırlar. Söz, toplanma, dernek kurma vb. özgürlüklerine sahip olan halk sallan arasında demokrasi uygulanır. Gericilerin oy kullanma hakkı yoktur; bu hak yalnızca halkındır. Bu ikisinin, yani halk için demokrasi ile gericiler üzerinde diktatörlüğün bileşimi, demokratik halk diktatörlüğüdür." (MSW, 4.417.)

2. Sınıf Mücadelesinin Sürdürülmesi

Sınıf mücadelesi, burjuvazinin alaşağı edilmesinden sonra da sürer. Sınıf mücadelesi burjuvazinin devrilmesinden sonra daha oldukça uzun bir zaman, hatta birçok bakımdan daha da şiddetlenerek sürer:

"Sınıfların ortadan kaldırılması uzun, zorlu ve inatçı bir *sınıf mücadelesini* gerektirir. Kapitalist yönetimin yıkılmasından, burjuva devletin yok edilmesinden ve proletarya diktatörlüğünün kurulmasından *sonra* sınıf mücadelesi (eski sosyalizmin ve eski sosyal demokrasinin temsilcilerinin hayal ettikleri gibi) sona ermez, yalnızca biçim değiştirir ve birçok bakımdan daha da şiddetli bir niteliğe bürünür." (LCW, 29. 389.)

Bu dönem boyunca burjuvazinin süreduran direnişini bastırmak, kapitalist üretimin yerine sosyalist üretimi geçirerek ekonomik temeli köktünden değiştirmek ve devrim ideoloji alanında sürdürmek için proletarya diktatörlüğü korunmak zorundadır:

"Ülkemizdeki burjuvazi yenilgiye uğratıldı, ama henüz kökü kazınmadı, yok edilmedi, hatta kesin olarak alt edilmedi bile. İşle bu yüzden, burjuvaziye karşı yeni ve daha yüksek bir mücadele biçimiyle yüz yüzeyiz: Kapitalistlerin daha da mülksüzleştirilmesi gibi çok basit bir görevden, burjuvazinin var olamayacağı ya da yeni bir burjuvazinin ortaya çıkamayacağı koşulların yaratılması gibi çok daha karmaşık ve çetin bir göreve geçiş." (LCW, 27. 244.)

"Bu diktatörlük, Sömürücülerin, kapitalistlerin, toprak sahiplerinin ve onların uşaklarının direnişini ezmek üzere son derece amansız, çabuk ve kararlı bir biçimde zor kullanılmasını gerektirir. Bunu kavramayan bir kimse devrimci değildir ve proletaryanın yöneticisi ya da danışmanı görevinden alınmalıdır.

"Ama proletarya diktatörlüğünün özü yalnızca zordan meydana gelmez, hatta esas olarak bile zordan meydana gelmez. Proletarya diktatörlüğünün başlıca özelliği, emekçi halkın ileri müfrezesi, öncüsü ve biricik önderi olan proletaryanın

örgütlenmesi ve disiplindir. Proletaryanın hedefi, sosyalizmi inşa etmek, toplumun sınıflara bölünmüşlüğüne son vermek, toplumun bütün üyelerini çalışan insanlar haline getirmek ve insanın insan tarafından her türlü sömürüsünün temelini ortadan kaldırmaktır. Ne var ki, bu hedefe bir çırpıda ulaşılamaz. Kapitalizmden sosyalizme oldukça uzun bir geçiş dönemi gereklidir. Çünkü üretimin yeniden örgütlenmesi çetin bir iştir; hayatın bütün alanlarında köklü değişiklikler yapmak zaman ister; ve işleri küçük burjuva ya da burjuva tarzda yürütme alışkanlığının dev gücü, ancak uzun ve zorlu bir mücadeleyle alt edilebilir. İşte Marx'ın, bütün bir proletarya diktatörlüğü döneminden söz ederken, kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi demesinin nedeni budur." (LCW, 29. 388.)

"Sömürücüler, toprak sahipleri ve kapitalistler sınıfı proletarya diktatörlüğünde henüz ortadan kalkmış değildir. Kaldı ki, bir anda ortadan kalkması da olanaksızdır. Sömürücüler ezilmiş, ama yok edilmemiştir. Hâlâ kendilerinin de bir kolu oldukları uluslararası sermaye biçiminde uluslararası bir temele sahiptirler. Hâlâ bazı üretim araçlarını kısmen ellerinde tutmaktadırlar. Hâlâ paraları ve geniş toplumsal bağları vardır, Sırf yenilgiye uğramış oldukları için direnme güçleri yüz. kat, bin kat artmıştır. Devleti, orduyu ve ekonomiyi yönetme 'sanatı' onlara bir üstünlük, hem de çok büyük bir üstünlük sağlar; öyle ki, bu bakımdan önemleri, nüfustaki oranlarıyla kıyaslanamayacak kadar büyüktür." (LCW, 30. 115.)

Daha sonraları Lenin'in bu görüşü Mao Zedung tarafından da doğrulanmıştır:

"Bugünkü büyük proleter kültür devrimi, proletarya diktatörlüğünün sağlamlaştırılması, kapitalizme geri dönüşün önlenmesi ve sosyalizmin inşası bakımından kesinlikle gerekli ve lam zamanındadır." (PR, 69-18. 15.)

3. İdeolojik Mücadele

Proletarya devriminden gerek önce, gerekse sonra proletarya, burjuva ideolojisine, özellikle de küçük burjuva ideolojisine karşı sürekli bir mücadele yürütmek zorundadır. Burjuva düşüncelerinin rormiillendirilmesi, özellikle devrimci dönemlerde esas olarak ideolojik mücadelede önemli bir rol oynayan burjuva aydınlarının işidir. Böyle zamanlarda, sözgelimi Marx gibi bazı burjuva aydınları "kendilerini, tarihi hareketi teorik bakımdan bir bütün olarak kavrama düzeyine yükselterek, proletaryanın salına geçerler." (ME, 1. 43.)

Küçük burjuva ideolojisinin belli başlı özellikleri, küçük mülk sahibi olarak küçük burjuvanın toplum içindeki durumundan kaynaklanır. Sözgelimi, küçük burjuvanın burjuva toplumunda kazanılmış bir hakkı vardır, ama öte yandan da, büyük mülk sahipleri tarafından sömürüldüğü için her zaman yıkıma uğrama ve proletaryanın yanına itilme tehlikesi altındadır. Mücadele eden iki ana sınıf arasında değişken bir yerde bulunduğundan, yalpalama eğilimi gösterir:

"Her kapitalist toplumda *belirleyici* güçlerin yalnızca proletarya ile burjuvaziden oluştuğu, buna karşılık bu iki sınıfın arasında bir yerde bulunan ve küçük burjuvazi denilen ekonomik sınıflamaya giren bütün toplumsal öğelerin *kaçınılmaz olarak* bu iki belirleyici güç arasında yalpaladıkları, her Marksistin uzun zamandır bildiği bir gerçektir." (LCW, 28. 186.)

"Küçük burjuvazi, burjuva diktatörlüğü (Kerenski, Kornilov, Savinkov) ile proletarya diktatörlüğü arasında kaçınılmaz olarak ve ister istemez yalpaladı. Çünkü, ekonomik durumunun temel özelliklerinden dolayı küçük burjuvazi bağımsız olarak hiçbir şey yapamaz." (LCW, 28. 300.)

"Proletarya ile burjuvazi arasında bir o yana, bir bu yana yalpalayan bir sınıf daha vardır. Bu, bütün devrimlerde her zaman böyle olmuştur; proletarya ile burjuvazinin iki 8üşman kamp oluşturduğu kapitalist toplumlarda, bu iki kamp arasımıla ara kesimlerin bulunmaması olanaksızdır. Bu yalpalayan öğelerin

varlığı, tarihi olarak kaçınılmazdır ve ertesi gün kimin safında savaşıacaklarını bilmeyen bu ögeler ne yazık ki daha uzunca bir süre var olacaklardır." (LCW, 28. 471)

Proletarya, küçük burjuvaziye kazanmak için verdiği mücadeleyi aynı zamanda kendi içinde de yürütmek zorundadır. Çünkü tarihi olarak proletaryanın kendisi de şehir ve köy küçük burjuvazisinin bağrından gelişmiştir; üstelik aynı kaynaktan gelenlerle proletaryanın sayısı durmadan artmaktadır. Büyük burjuvaziye karşı verilen mücadele, sermaye ile emek arasında açık bir çatışma biçimini alır; ama küçük burjuva ideolojisine karşı yürütülen mücadele, genellikle işçi sınıfı saflarında verilen bir mücadeledir.

"Dönem dönem taktiklerde değişiklik yapılmasının en önemli nedenlerinden biri, işçi hareketinin gelişmesidir. Eğer bu hareket hayali bir düşüncenin ölçülüyle değerlendirilmez de, sıradan insanların pratik hareketi olarak ele alınırsa, gittikçe daha çok sayıda 'asker' kaydedilmesinin ve emekçi halkın yeni kesimlerinin kazanılmasının beraberinde kaçınılmaz olarak teori ve taktik alanında bocalamaları, eski hataların tekrarlanması, köhnemi; görüşlere ve köhnemiş yöntemlere geçici bir geri dönüşü vb. getireceği açıkça görülebilir." (LCW, 16. 347.)

"Proletarya hareketi dünyanın hiçbir yerinde, Jüpiter'in başından doğan Minerva gibi 'bir anda' saf bir biçimde ve hazır olarak meydana gelmemiştir ve gelemezdi de. Proletaryanın sınıf hareketinin inşa edilebilmesi ve güçlendirilebilmesi, bütün küçük burjuva kalıntılarından, sınırlamalardan, sığıltan ve çarpılmalarından arındırılabilmesi, en ileri işçilerin, sınıf bilincine erişmiş işçilerin uzun mücadeleleri ve zorlu çalışmalarıyla mümkün olabilmıştır. İşçi sınıfı, yıkıma uğradıkça proletarya saflarına, gittikçe daha çok sayıda üye sağlayan küçük burjuvaziye yan yana yaşar." (LCW, 20. 252.)

"Bütün dünyada, her kapitalist toplumda, proletarya, küçük burjuvaziye kaçınılmaz olarak binlerce bağla bağlıdır ve her yerde işçi partilerinin oluşum döneminde burjuvaziye az çok uzun

sürekli ve sürekli bir ideolojik ve siyasi bağıllık görülmüştür. Bu, bütün kapitalist ülkeler için geçerlidir, ancak, tarihi ve ekonomik etkenlere bağlı olarak farklı ülkelerde farklı biçimlere bürünür." (LCW, 20. 268.)

İşçi sınıfı harekeli içindeki bu mücadele, devrim için zorunlu bir hazırlıktır. Çünkü bir devrim durumunda, önceden önemsiz gibi görünen anlaşmazlıklar ansızın canalcı bir nitelik kazanabilir:

"Küçük burjuva dünya görüşünün geniş işçi partileri saflarında tekrar tekrar boy alması son derece doğaldır... Bugün yalnızca ideoloji alanında sık sık karşılaştığımız şeyler, yani Marx'la ilgili teorik değişiklikler üzerindeki tanışmalar, bugün pratikte işçi hareketinin yalnızca yan sorunlarında ortaya çıkan şeyler, yani revizyonistlerle olan taktik ayrılıklar ve bu temel üzerindeki bölünmeler, bütün bunlar, proletarya devrimi bütün tartışmalı sorunları şiddetlendirdiği zaman, bütün ayrılıkları kitlelerin durumunun belirlenmesindeki acil önem taşıyan noktalarda yoğunlaştırdığı zaman, savaşın ateşi içinde dostu düşmandan ayırt etmeyi ve düşmana öldürücü darbeler indirmek üzere kötü müttefiklerden arınmayı zorunlu kıldığı zaman, işçi sınıfı tarafından şimdikiyle kıyaslanamayacak kadar büyük çapta yaşanacaktır." (LCW, 15. 39.)

Devrimi izleyen bütün bir sosyalist inşa dönemi boyunca, küçük burjuva ideolojisinin kaynağı olan küçük çapta üretim var olmaya devam ettiği sürece, proletarya ideolojik mücadelesini sürdürmek zorundadır:

"Ne yazık ki, küçük çapta üretim dünyada hâlâ yaygındır ve sürekli olarak her gün, her saat, kendiliğinden, büyük ölçüde kapitalizmi ve burjuvaziyi yaratmaktadır. Bütün bu nedenler proletarya diktatörlüğünü zorunlu kılmaktadır. Sağlamlığı, disiplini ve tek bir sarsılmaz iradeyi gerektiren uzun, inatçı ve amansız bir ölüm kalım mücadelesi vermeden, burjuvaziye karşı zafer kazanmak olanaksızdır." (LCW, 31. 24.)

"Sınıfların ortadan kaldırılması, yalnızca toprak sahiplerini ve kapitalistleri def etmek demek değildir; bunu bir bakıma kolay bir biçimde gerçekleştirdik. Sınıfların ortadan kaldırılması, aynı zamanda *küçük meta üreticilerinin ortadan kaldırılması* anlamına gelir; üstelik, küçük meta *ür1131381* üc'i edilmesi ya da ezilmesi olanaksızdır; onlarla birlikte *yasamasını öğrenmeliyiz*. Onlar ancak uzun süreli, yavaş ve temkinli bir örgütsel çalışmayla değiştirilebilir ve yeniden eğitilebilirler ve bu mutlaka yapılmalıdır. Onlar, proletaryayı dört bir yandan bir küçük burjuva hava küresiyle kuşatırlar. Bu hava küresi, proletaryanın içine nüfuz eder ve onu yozlaştırır; proletarya arasında sürekli olarak küçük burjuva kaypaklığına, dayanıklılığına, maceracılığına ve bir coşkunluğa, bir karamsarlığa kapılma gibi karşıt tutumlara yol açar... Proletarya diktatörlüğü, eski toplumun güçlerine ve geleneklerine karşı -kanlı ve kansız zor yoluyla ve barışçı yoldan, askeri ve iktisadi, eğitim alanında ve yönetim alanında- tutarlı mücadele demektir." (LCW, 31.44.)

4. "Sol" ve Sağ Oportünizm

İşçi sınıfı hareketi içindeki başlıca küçük burjuva akımlar, ortaya çıkış sırasıyla anarşizm, sendikalizm, reformculuk ve revizyonizmdir.

Anarşizm Rusya'da doğdu. Anarşizmin önderlerinden Bakimin, Manc'in Birinci Enternasyonal'deki hasımlarından biriydi. Marx'a göre, sınıf egemenliğinin aracı olan devlet, toplumda sınıflar var olduğu sürece kaçınılmaz olarak varlığını sürdürecektir; proletaryanın görevi, devleti ortadan kaldırmak değil, burjuva devletin yerine proletarya devletini geçirmektir. Sınıfların bütün bütüne ortadan kalkacağı koşullar ancak böyle yaratılabilir. Bakimin'e göre ise, devletin ortadan kaldırılması, işçiler tarafından gerçekleştirilmesi gereken dolaysız görevdir; üstelik, işçiler bu görevi bir işçi partisi kurarak, siyasi mücadele yoluyla değil, dolaysız eylemle gerçekleştirmelidir. Anarşistler, devletin ancak ilerki bir tarih aşamasında ortadan kaldırılacağını ve bu aşamaya da ancak proletarya diktatörlüğü aracılığıyla ulaşılabileceğini kavrayamamışlardır:

"Anarşizm, tersyüz edilmiş burjuva bireyciliğidir. Tüm anarşist dünya görüşünün temeli olarak bireycilik... Toplumun gelişmesini -büyük çapta üretimin rolünü-, kapitalizmin sosyalizme gelişmesini kavrayamamak, anarşizm, *umutsuzluğun* bir ürünüdür. Proleterin ruh hali değil, tedirgin aydının ya da gezginci serserinin ruh halidir." (LCW, 5. 327.)

Sendikalizm, anarşizme sıkı sıkıya bağlıdır. Sendikalist de proletarya diktatörlüğünü yadsır. İşçilerin sendikalar aracılığıyla bir genel greve gidebileceğini, üretimin denetimini ele geçirebileceğini ve böylece kapitalizmi yıkabileceğini ileri sürer.

Reformculuk ise İngiltere'de dünyaya gelmiştir. Fabian'lar, işçi Partisi için teorik bir temel sağlayan aydınlardan ve' işçi sınıfı önderlerinden oluşan bir gruptu. Bunların "derece derece değişimin kaçınılmazlığı" yolundaki düşünceleri, reformculuğun özünü meydana getirir. Bu düşünceye göre, kapitalizm, hiçbir niteliksel değişiklik olmaksızın, yani devrim olmaksızın, bir dizi tedrici değişiklikle sosyalizme dönüştürülebilir.

Reformculuk İngiltere'den Avrupa kıtasına, özellikle de Almanya'ya sıçradı ve orada revizyonizm biçimine büründü. Revizyonizmin yaratıcısı, bir zamanlar Marksist olan Bernstein'di. Bernstein, düşüncelerinin birçoğunu Fabian'lardan almıştı (LCW, 37. 281). Revizyonizmin reformculuktan ayrıldığı tek nokta, revizyonist düşüncelerin, Marksizmde yapılan birtakım düzeltmeler olarak sunulmasıdır. Marksizm Almanya'da işçiler arasında alabildiğine derin kökler salmıştı. Bütünüyle yadsınması olanaksızdı; işte bu yüzden, devrimci özünden koparılarak yeniden yorumlandı:

"Bernsteinciler Marksizmi dolaysız devrimci özünden kopuk olarak kabul etmişlerdir ve böyle kabul ederler. Parlamenter mücadeleyi, özellikle belirli bir tarihi dönem için elverişli silahlardan biri olarak değil, 'zor'u, 'ele geçirme'yi, 'diktatörlüğü' gereksiz kılan temel ve neredeyse biricik mücadele biçimi olarak görürler." (LCW, 10.249.)

"Ama Marksizm kendisine düşman olan az çok bütünlük sahibi bütün öğretileri def ettikten sonra, bu öğretilerde dile getirilen

eğilimler kendilerine başka yollar aramaya başladılar. Mücadelenin biçimleri ve nedenleri değişti, ama mücadele sürdü. Ve Marksizmin doğuşunun ikinci yarım yüzyılı -doksanlarda- Marksizmin kendi içinde Marksizme düşman bir akımın mücadelesiyle başladı. Bir zamanlar koyu bir Marksist olan Bernstein, en büyük şamatayla öne çıkarak bu akıma kendi adını verdi ve böylece Marx'ta yapılan düzeltmeleri en anlamlı bir biçimde dile getiren deyim, Marx'ın revizyonu, revizyonizm ortaya çıktı." (LCW, 15.32.)

"Hareket her şeydir, nihai hedef ise hiçbir şey.' Bernstein'in bu şiarı, revizyonizmin özünü birçok uzun incelemeden daha iyi dile getirmektedir. Tutumunu durumdan duruma belirlemek, kendini günün olaylarına ve küçük siyasetin ani yön değiştirmelerine uydurmak, proletaryanın ana çıkarlarını, tüm kapitalist sistemin ve tüm kapital evrimin temel özelliklerini unutmak ve proletaryanın ana çıkarlarını o anın gerçek 'ya da varsayılan yararları uğruna feda etmek: İşte revizyonizmin siyaseti budur." (LCW, 15. 37.)

Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi 1903 yılında yeniden kurulduğunda, bağrında daha başından beri var olan iki karşıt akımı taşıyordu: Bolşevikler tarafından temsil edilen devrimci akım ve Menşevikler tarafından temsil edilen oportünist akım:

"1905-1907 arasındaki çalkantılı yıllarda Menşevizm, burjuva liberalleri tarafından desteklenen ve işçi sınıfı hareketi içerisine liberal-burjuva eğilimler getiren oportünist bir akımdı. Menşevizmin özü, işçi sınıfı mücadelesinin liberalizme uyacak biçimde düzenlenmesinde yatmaktaydı.

"Buna karşılık Bolşevizm, liberallerin yalpalamasına ve ihanetine karşın, Sosyal-Demokrat işçilerin önüne, demokratik köylülüğü devrimci mücadele için seferber etme görevini koymaktaydı." (LCW, 21. 332.)

Lenin burada "oportünizm"den söz ederken, reformculuk ya da revizyonizmi, Menşeviklerin burjuvazinin "kuyruğuna takılma" eğilimini söylemek istemektedir. Aynı dönemde Bolşevikler, Lenin'in "devrimci maceracılık" (LCW, 6. 186) ya da "küçük burjuva dev-

rimciliği" (LCW, 31, 32, 33. 21) olarak nitelendirdiği "maceracı" ya da "anarşisi" eğilimlerle de savaşmak zorunda kalmışlardı. Bu iki karşıt eğilim, yani oportünizm ile anarşizm gerçekte bir paranın iki yüzü gibi birbirlerini tamamlarlar:

"Anarşistler parlamentodaki Sosyal-Demokral üyelere sövüp sayıyor ve onlarla birlikte herhangi bir iş yapmayı reddediyorlar; bir proletarya partisini, bir proleter siyasetini ve parlamentodaki proleter üyeleri geliştirmek için herhangi bir şey yapmayı reddediyorlar. Pratikte ise, anarşistlerin lal' ebelikleri, onları oportünizmin en ülä suç ortakları, oportünizmin öbür yüzü haline getiriyor." (LCW, 15. 391.)

"Anarşizm, çoğu zaman işçi sınıfı hareketinin oportünist günahlarının bir çeşit cezası olmuştur. Bu iki garip yaratık birbirini tamamlamıştır." (LCW, 31. 32.)>

Onun içindir ki, anarşizm ile reformculuğun (ya da oportünizmin) işçi sınıfı hareketi içinde iki küçük burjuva eğilimi olduklarını söyleyebiliriz. Gerçi bu iki akım birbirine karşıdır, ama Marksizme karşı olmakla birleşirler. Mao Zedung bu iki akımın temeldeki birliğini dile getirebilmek için, her ikisini de kapsayan "oportünizm" terimini kullanmakta ve onları "sol" oportünizm (anarşizm ve sendikalizm) ve sağ oportünizm (reformculuk ve revizyonizm) diye ayırmaktadır:

"Tarih, bize, doğru siyasi ve askeri çizgilerin kendiliğinden ve durduk yerde değil, ancak mücadele içinde ortaya çıkıp geliştiğini gösteriyor. Bu çizgiler hem 'sol' oportünizmle, hem de sağ oportünizmle mücadele etmelidir. Devrimi ve devrim savaşını kayba uğratan bu zararlı eğilimlerle mücadele etmeden ve onların üstesinden gelmeden, bu savaşta doğru bir çizgi oluşturmak ve zafer kazanmak mümkün olamaz." (MSW, 1.194.)

Parti içindeki oportünist eğilimler kendilerini genellikle iki biçimde ortaya koyarlar: Düşmanı'gerçekte olduğundan daha güçlü görmekten kaynaklanan korkaklık ya da "kuyrukçuluk" ve düşmanı gerçekte olduğundan güçsüz görmekten doğan acelecilik ya da "maceracılık". Sağ oportünist, geride , kalma eğilimindedir; "sol" oportünist ise fırlama eğilimi gösterir:

"Düşünce çoğu zaman gerçekliğin gerisinde kalır, bunun nedeni insan bilgisinin birçok toplumsal koşulla sınırlı olmasıdır. Biz, devrimci saflarda, düşünceleri değişen nesnel koşullara ayak uyduramayan ve tarihi olarak sağ oportünizm biçiminde kendini gösteren iflah olmazlara karşıyız. Bu kimseler, nesnel sürecin karşıtların mücadelesi tarafından ilerletilmiş olduğunu, kendi bilgilerinin ise eski aşamada takılıp kaldığını göremezler. Bütün iflah olmazların düşüncesindeki belirleyici özellik budur...

"Biz, 'sol' lafazanlığa karşıyız. 'Solcular'ın düşüncesi, nesnel sürecin gelişmesindeki belirli bir aşamayı atlar; bazıları kendi kafalarındaki hayalleri gerçek sanırlar, bazıları da ancak gelecekte gerçekleştirilebilecek olan bir tasarımı bugün gerçekleştirmeye çalışırlar. Kendilerini halkın çoğunluğunun bugünkü pratiğinden ve günün gerçeklerinden koparır, eylemlerinde maceracı davranırlar." (MSVV, 1. 306.)

Sözün kısası, sosyalizme giden tek bir yol vardır; bu da, proletarya diktatörlüğüne varan ve proletarya diktatörlüğünden geçen yoldur. Buna bir seçenek olarak getirilen sağ ya da "sol" oportünist yol ise gerçekte kapitalist yoldan, yani burjuva diktatörlüğünden başka bir şey değildir:

"Sosyalistlerin kavrayamadıkları; onların teorik sorunlardaki dar görüşlülüklerini ve siyasi bakımdan proletaryaya ihanetlerini oluşturan temel nokta şudur: Kapitalist toplumda, bu toplumun bağrında var olan sınıf mücadelesi ne zaman ciddi bir biçimde şiddetlense, burjuva diktatörlüğü ya da proletarya diktatörlüğünden başka bir seçenek olamaz. Bir üçüncü yola ilişkin hayaller, gerici, küçük burjuva sızlanmalarıdır. Bu, bütün ileri ülkelerdeki burjuva demokrasisinin ve işçi sınıfı hareketinin bir yüzyılı aşkın gelişmesi ve özellikle de son beş yılın deneyimle kanıtlanmıştır. Bu, aynı zamanda, meta ekonomisinin hüküm sürdüğü her yerde, ancak kapitalizmin kendi büyümesinin geliştirdiği, çoğalttığı, sınıksı birleştirdiği ve güçlendirdiği sınıf tarafından, yani proletarya tarafından değiştirilebilecek olan burjuva diktatörlüğünün ekonomik bakımdan kaçınılmazlığını açıklayan bütün bir ekonomi politik bilimi, Marksizmin bütün bir içeriği tarafından da kanıtlanmıştır." (LCW, 28. 463.)

İKİNCİ BÖLÜM

BURJUVA DEVRİMİNDEN PROLETARYA DEVİRİMİNE

Modern sanayinin gelişmesi, burjuvazinin üretimde bulunduğu ve ürünleri bölüştürdüğü temelin kendisini ayaklarının altından çeker. İşte bu yüzden burjuvazi en başta kendi mezar kazıcılarını üretir. Burjuvazinin yıkılışı ve proletaryanın zaferi aynı ölçüde kaçınılmazdır.

Komünist Partisi Manifestosu

1. Modern Toplumda Sınıflar Arasındaki İlişkiler

1917'de gerçekleşen Rusya Devrimi ile 1949'da meydana gelen Çin Devrimi, kökleri kapitalist toplumun başlangıcında yatan tek bir tarihi süreç içinde birbirini izleyen iki olaydır. Bu iki devrim arasındaki ilişkiyi kavrayabilmek için, onları, sürecin bütünüyle olan ilişkileri içinde ele almamız gerekir.

Çelişme Üzerine adlı incelemesinde Mao Zedung şöyle yazıyor:

"Bir şeyin gelişme sürecindeki temel çelişme ve bu temel çelişme tarafından belirlenen sürecin özü, o süreç tamamlanıncaya kadar aynı kalır. Ama uzun bir süreçte, koşullar genellikle her aşamada değişir. Çünkü bir şeyin gelişme sürecindeki temel- çelişme ve sürecin özü değişmemekle birlikte, temel çelişme uzun süreç boyunca bir aşamaya geçtikçe durmadan şiddetlenir. Ayrıca, temel çelişme tarafından belirlenen ya da etkilenen çeşitli büyük ve

küçük çelişmelerden bazıları şiddetlenir, bazıları geçici olarak ya da kısmen çözülür ya da hafifler ve bazı yeni çelişmeler doğar; dolayısıyla, süreç aşamalarla belirlenir. Bir şeyin gelişme sürecindeki aşamalar göz önüne alınmazsa, o şeyin çelişmeleri doğru olarak ele alınamaz." (MSW, 1. 325.)

"İnsanlık tarihinde, sınıflar arasındaki antagonizma, karşıtların mücadelesinin özel bir yansıması olarak ortaya çıkar. Sömürücü sınıf ile sömürülen sınıf arasındaki çelişmeyi düşünün. Bu çelişmeli sınıflar, ister köleci, ister feodal, ister kapitalist toplum olsun, aynı toplumun içinde uzun bir zaman bir arada yaşarlar. Bu iki sınıf arasındaki çelişme ancak belirli bir aşamaya ulaştığı zaman açık bir antagonizma biçimini alır ve devrime varır." (MSW, 1.343.)

Kapitalist toplum meta üretiminin gelişmesine dayanır. İşgücünün kendisinin de bir meta haline geldiği aşamayı oluşturur. Sürecin özü budur. Bu sürecin evrimi, onun bağrında taşıdığı temel çelişmenin, yani üretiminin toplumsal niteliği ile mülkiyetin özel niteliği arasındaki çelişmenin gelişmesi tarafından belirlenir. Bu çelişme de kendisini proletarya ile burjuvazi arasındaki sınıf mücadelesinde gösterir.

Feodal toplum basit bir tarım ekonomisi temelinde gelişir. Feodal beylerin elinde bulunan en iyi topraklar köylüler ya da serfler tarafından beyler için işlenir. Köylüler ya da serfler kendi araçlarına sahiptirler, ama ürettiklerinin bir bölümünü beylerine teslim etmekle yükümlüdürler. Bu iki sınıf arasındaki antagonizma, feodal toplumun başçelişmesini oluşturur. Meta üretiminin gelişmesi sonucunda, feodal toplumun bağrında iki yeni sınıf doğar: Ticaret ve manifaktürle uğraşan burjuvazi ya da kapitalistler ve çoğunlukla yoksullaşmış köylülükten gelen ve ücret karşılığında kapitalistlere sattıkları işgüçlerinden başka bir şeyi olmayan proleterler. Böylece burjuvazi kendisini, hem meta üretimini destekleyen feodal beylerin, hem de emeğini sömürdüğü proletaryanın karşısında bulur. Feodallerle ilintili olarak devrimci, proletaryayla ilintili olarak karşıdevrimci olan bu ikili nitelik, burjuvazinin doğasında var olan bir şeydir. Feodal toplumun son aşamasında, burjuvazi, köylülüğün ve proletaryanın başına geçer, onların desteğiyle feodal beyleri devirir ve egemen sınıf haline gelir. Bu, burjuva devrimidir.

Kapitalist toplumda meta üretimi bütün feodal ayakbağlarından kurtulur. Feodal beyler burjuvaziyle kaynaşır; buna karşılık, köylülükle, köy burjuvazisi (çiftçiler) ve köy proletaryası (tarım emekçileri) biçiminde bir farklılaşma meydana gelir. Artık başçelişme, burjuvazi ile proletarya arasındaki büyümeyle olan antagonizmadır.

Kapitalist toplum iki ana aşamadan geçerek gelişir; bunlardan biri sanayi kapitalizmi, öteki de tekelci kapitalizm ya da emperyalizmdir. Her iki aşamada da meta üretiminin gittikçe daha fazla geliştiği ve burjuvazi ile proletarya arasındaki antagonizmanın şiddetlendiği görülür. Serbest rekabete ve sömürgeci yayılmaya dayanan bilinci aşamada, büyük burjuvazi ile küçük burjuvazi arasında, şehir burjuvazisi ile köy burjuvazisi arasında ve kapitalizm ile sömürge halkları arasında yeni çelişmeler doğar. Bu koşullar, serbest rekabetin tekelliliğe dönüşmesiyle, sermaye ihracıyla, sömürgelerin ucuz emek ve hammadde kaynağı olarak sömürülmesiyle belirlenen ikinci aşamaya vardırıır. Bu aşamayı belirleyen şey, belli başlı bütün çelişmelerin, yani proletarya ile burjuvazi arasındaki, emperyalizm ile sömürge halkları arasındaki ve rakip emperyalist devletlerin kendi aralarındaki çelişmelerin şiddetlenmesidir. Bu çelişmeler emperyalist savaşlara yol açarlar; ta ki, birbiri ardı sıra bütün ülkelerde proletarya, köylü yığınlarının da desteğiyle iktidarı ele geçirinceye ve egemen sınıf oluncaya kadar. Bu, proletarya devrimidir.

Modern Avrupa'daki başlıca burjuva devrimleri, İngiliz Devrimi (1649), Fransız Devrimi (1789), Alman Devrimi (1848) ve Rus Devrimi (1905, 1917) olarak sıralanabilir. 1649'da ve 1789'da burjuvazi, iktidarı feodallerin elinden almakla birlikte, sonunda onlarla uzlaştı. 1848'de ve 1905'te ise iktidarı ele geçirmemesine karşın, birtakım ödünler elde etti. 1917 Şubat'ında ise iktidarı ele geçirdi, ama dokuz ay sonra proletarya tarafından devrildi.

Burjuvazinin bu devrimleri gerçekleştirirken duraksamalar göstermesi, onun iki yönlü bir nitelik taşımasındandır. Bu devrimleri bir bir inceleyecek olursak, her birinin bir öncekine oranla daha derin çelişmeler taşıdığını ve giderek devrimin niteliğinde bir dönüşümün meydana geldiğini görürüz. 1649 Devrimi'nde proletarya çok küçük bir rol oynamıştı. 1789 Devrimi'nde proletarya'etkindi, gel gelelim hâlâ küçük burjuvaziye bağımlıydı. 1848 Devrimi'nde ise proletarya öylesine etkindi ki, burjuvazi korkuya kapılarak feodallere teslim oldu

ve devrimi yarıda bıraktı. 1905te de aynı şey oklu, ancak bu kez proletarya o kadar güçlüydü ki, burjuva devrimini proletarya devrimine vardırarak onu tamamlamasını bildi.

1905 Devrimi'nin başlangıcında, burjuva devrimine katılma düşüncesini hor güren küçük burjuva sosyalistleriyle tartışan Lenin şunları yazıyordu:

"Bir proleter için, bir burjuva toplumunda siyasi özgürlük ve demokratik bir cumhuriyet uğrunda mücadele, burjuva düzenini yıkacak olan toplumsal devrim uğrundaki mücadelenin zorunlu aşamalarından yalnızca biridir. Özünde farklı olan aşamalar arasında kesin bir ayırın yapmak ve bu aşamaların ortaya çıktıkları koşulları ciddi bir biçimde incelemek, hiçbir zaman nihai hedefi süresiz olarak ertelemek ya da ilerlemeyi önceden yavaşlatmak anlamına gelmez. Tam tersine, ilerlemeyi hızlandırmak ve nihai hedefe elden geldiğince çabuk ve güvenli ulaşmak için, modern toplumdaki sınıfların ilişkisini kavramak zorunludur." (LCW, 8, 24.)

2. Rusya Devrimi

19. yüzyıl sonlarında Batı Avrupa'daki burjuva devrimleri büyük ölçüde tamamlanmıştı; feodalizme son verilmişti; kapitalizm emperyalizm aşamasına girmektedir. Ne var ki, Rusya hâlâ yarıfeodal bir ülkedir.

Rusya'da sanayi kapitalizminin, 1861'deki Köylü Reformu'yla başladığı söylenebilir. Köylü Reformu, yeni manifaktür burjuvazisinin, feodal toprak sahiplerinin düzeni olan çarlık istibdadından kopardığı bir ödüldü. Bu reform sonucunda, serflik kaldırıldı, ama toprak sahipleri feodal ayrıcalıklarının birçoğunu korudular ve bu ayrıcalıklar aracılığıyla köylülük üzerindeki sömürlerini ağırlaştırdılar (LCW, 17. 121). Küçük topraklara ve ilkel araçlara dayanan tarım, geri ve verimsiz kaldı. Kıtık kol geziyordu. Yıkıma uğrayan birçok köylü, demiryollarında çalışmak ya da şehirlerdeki yeni fabrikalara ucuz işgücü sağlamak üzere köylerini terk ettiler (LCW, 2.99-100). Medeni ve siyasi haklar yoktu (LCW, 17.121).

Köylü Reformu'nu, sanayinin son derece hızlı geliştiği bir dönem izledi:

"1861'den sonra Rusya'da kapitalizm öylesine hızlı gelişti ki, Avrupa'nın eski ülkelerinden bazılarında yüzyıllar süren bir dönüşümü birkaç on yılda gerçekleştirdi." (LCW, 17. 122.)

Bunun sonucunda, köylülük "hem kapitalizm, hem de sayısız ortaçağ kalıntısı tarafından" ezilirken (LCW, 18. 143), burjuvazi de bir yandan kapitalizmin gelişmesini lıfılâ köstekleyen baskıcı ve yoz bir istibdatla, öte yandan da 1789 ve 1848 devrimlerinden ve 1871 Paris Komünü'nden çıkarılan dersleri de kapsayan bir Marksist teori bilgisiyle silahlanmış güçlü bir sanayi proletaryasıyla karşı karşıya kaldı (LCW, 19.539-540).

Bu çelişmeler 1905 devrimini doğurdu. Burjuvazi o sırada proletaryanın ve köylülüğün başına geçebilseydi, Çar'ı alaşağı edecek kadar güçlü olabilir ve burjuva-demokratik bir cumhuriyet kurabilirdi. Ama böyle bir şey yapmaktan kaçındı, çünkü proletaryadan korkuyordu:

"Bizde proletarya ile burjuvazi arasındaki antagonizma, 1789, 1848 ya da 1871'dekinden çok daha derindir. İşte bu yüzden burjuvazi, *proletarya* devriminden daha fazla korkacak ve kendisini gericiliğin kollarına daha kolay alacaktır." (LCW, 8. 258.)

"Demek ki burjuvazi, özgürlük daha yarım kazanılmışken, eski yöneticilerle ve toprak ağalarıyla anlaşarak burjuva devrimini yarı yolda sona erdirmeye çalışır. Bu çabanın temelinde, burjuvazinin sınıf çıkarları vardır. Bu durum, 1848'deki Alman burjuva devriminde öylesine belirgindi ki, Komünist Marx, proleter siyasetini, 'uzlaşan' (Marx'ın deyimi) liberal burjuvaziye yöneltmişti. Oysa hem bizim Rus burjuvazisi daha korkaktır, hem de bizim proletaryamız 1848'deki Alman proletaryasından çok daha fazla sınıf bilincine sahip ve çok daha örgütlüdür. Bizim ülkemizde burjuva demokratik devriminin tam zaferi, ancak 'uzlaşan' liberal burjuvaziye karşın mümkün olabilir, ancak tam özgürlük ve bütün topraklar uğrunda mücadelede bütün demokratik köylülük proletaryayı izlerse mümkün olabilir." (LCW, 12. 335.)

Bu nedenle, burjuvazi devrimci hedeflerini terk ederek istibdatla uzlaştı. Feodal ayrıcalık ile kapitalist girişim arasındaki çelişme çözülmeyen kaldı (LCW, 13. 442, 20. 375). Bu arada, Rusya sanayiini yatırım yapmaya başlamış bulunan Batılı lekcici kapitalistler de Çar'ı destekliyorlardı, çünkü onlar da proletaryadan korkuyorlardı:

"Dünya burjuvazisinin, açıkça İflas etmiş olan Çar'a milyarlarla borç para vermesinin nedeni, yalnızca bütün tefeciler gibi büyük kurlar elde etme fırsatı karşısında gözünün dönmüş olması değil, aynı zamanda eski düzenin Rusya'daki devrime karşı zafer kazanmasında kendisinin de çıkarı bulunduğunu fark elmiş olmasıdır, çünkü bu devrimin başında proletarya vardır." (LCW, 13.434.)

İeniin, 1905 deneyine bakarak, burjuva devriminin burjuvazi önderliğinde olduğu sürece Rusya'da başarıya ulaşamayacağı sonucunu çıkardı:

/ "Bolşeviklere göre, proletarya, burjuva-demokratik devrimi tamamlama ve ona önderlik etme görevini üstlenmiştir. Bu, ancak istibdat ve hain liberal burjuvaziye karşı mücadelede, proletarya, demokratik küçük burjuva kitlelerini ve özellikle de köylü kitlelerini beraberinde sürükleyebilirse mümkün olabilir." (LCW, 12.490.)

"Bizim ülkemizde burjuva devriminin zaferinin, *burjuvazinin zaferi olması* olanaksızdır. Bu, çelişmeli gibi görünmekle birlikte, bir gerçektir. Köylülerin nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturması ve yarıfeodal toprak sahipliği düzeninin korkunç baskısı altında bulunması, daha şimdiden sosyalist bir partide örgütlenmiş bulunan proletaryanın gücü ve sınıf bilinci; bütün bu koşullar *bizim* burjuva devrimimize *kendine özgü* bir nitelik kazandırmaktadır. Bu özellik, devrimin burjuva niteliğini ortadan kaldırmaz... Yalnızca bizim burjuvazimizin karşıdevrimci bir nitelik taşıdığını ve *böyle* bir devrimde zafere ulaşmak için proletaryanın ve köylülüğün bir diktatörlüğünün zorunlu olduğunu gösterir." (LCW, 15.56.)

Lenin, bu çözümlemeye uygun olarak, iki aşamada gerçekleştirilecek bir devrim anlayışı saptadı: Birincisi, proletaryanın ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü; ikincisi, yoksul

köylülükçe desteklenen bir proletarya diktatörlüğü. Birinci aşamada, feodal kalıntılar ortadan kaldırılarak burjuva-demokratik devrim tamamlanacak; ikinci aşamada ise, sosyalizm uğruna mücadele başlayacaktı. İki aşamayı böyle ayırt eden proletarya, ilk aşamada bütün köylülüğün desteğini kazanacak, ikinci aşamada da yoksul köylülüğün desteğinin sürmesini güvence altına alacaktı. Ama Lenin, bu iki aşamayı birbirinden ayırt etmenin gerekliliği üzerinde ısrarla durmakla birlikte, aynı zamanda bu iki aşamanın somut mücadele içerisinde iç içe geçebileceğini ve bu durumda proletaryanın birinci aşamada durmaksızın ikinci aşamaya geçmeye hazır olması gerektiğini de gördü:

"Bu devrimin en belirleyici özelliği, toprak sorununun keskinliğidir. Rusya'daki toprak sorunu, çok daha keskindir. 1861'deki sözlüm ona Köylü Reformu o kadar tutarsız ve o kadar demokratik olmayan bir biçimde yürütülmüştü ki, feodal toprak ağası egemenliğinin başlıca temelleri olduğu gibi kalmıştı. Bu nedenle, toprak sorunu, yani köylülerin toprak sahiplerine karşı toprak uğrunda verdikleri mücadele, bugünkü devrimin denek taşlarından biri oldu...

"Güçlerin böyle mevzilenişi, kaçınılmaz olarak, burjuvazinin devrimde ne itici güç, ne de önder olamaması sonucunu doğurur. Devrimi tamamlayabilecek, yani kesin zafere vardırabilecek olan, yalnızca prolearyadır. Ama bu zaferin gerçekleşmesi, proletaryanın, köylülüğün geniş bir kesiminin kendi önderliğini izlemesini sağlayabilmesine bağlıdır. Rusya'da şimdiki devrimin zaferi, ancak proletaryanın ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü biçiminde mümkün olabilir." (LCW, 12. 458.)

"Burjuva-demokratik devrimin sonuna kadar bütün köylülerle birlikte; sosyalist devrime doğru köylülerin yoksul, proleter ve yarıproleter kesimiyle birlikte! Bolşeviklerin siyaseti bu olmuştur; biricik Marksist siyaset budur." (LCW, 28. 310.)

"Yeryüzündeki her şey gibi, proletaryanın ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğünün de bir geçmişi ve bir geleceği vardır. Geçmiş islibdat, sertlik, monarşi ve ayrıcalıktır. Bu geçmişe karşı yürütülen mücadelede... proletaryayla köylülüğün 'tek bir iradesi' mümkündür. Çünkü burada çıkarların bir birliği vardır.

"Geleceği ise özel mülkiyete karşı mücadele, ücretli emekçinin işverene karşı mücadelesi, sosyalizm uğruna mücadeledir. Burada da irade birliği mümkündür. Burada, önümüzdeki yol, istibdattan cumhuriyete giden yol değil, küçük burjuva demokratik cumhuriyetinden sosyalizme giden yoldur.

"Hiç şüphe yok ki, somut tarihi koşullarda, geçmişin öğeleri geleceğin öğeleriyle iç içe geçer; bu iki yol kesişir... Hepimiz burjuva devrimiyle sosyalist devrimi karşı karşıya koyarız; hepimiz bu ikisinin kesinlikle ayırt edilmesinin mutlak gerekliliği üzerinde diretiriz. Ama bu iki devrimin lek tek, belirli öğelerinin tarihin akışı içerisinde iç içe geçtikleri yadsınabilir mi?" (LCW, 9. 84-85.)

"Gücümüzün yani sınıf bilincine erişmiş, örgütlü proletaryanın gücünün ölçüsüne kesinlikle bağlı olarak, demokratik devrimden hemen sosyalist devrime geçmeye koyulacağız. Biz kesintisiz devrimden yanayız. Yarı yolda durmayacağız." (LCW, 9. 236-237.)

iki buçuk yıl süren emperyalist savaştan sonra, 1917 Şubat'ında, Rusya'daki işçiler, köylüler ve askerler barış, toprak ve ekmek isteyerek ayaklandılar. Tecrit olan ve bütün saygınlığını yitiren çarlık istibdadı ayrı bir barış antlaşması yapmak üzere Almanya'yla gizli görüşmelere başlamıştı. Bunun üzerine, Rusya'yı savaşın içinde tutmaya kararlı olan İngiltere ve Fransa'nın baskısıyla, burjuva önderler çarı çekilmeye zorladılar ve bir demokratik cumhuriyet ilan ettiler. Ne var ki, böyle davranmalarının nedeni güçlü olmaları değil, tam tersine güçsüz olmalarıydı. Halkın isteklerini yerine getirmek gibi bir amaçları olmadığı anlaşıldı. Lenin, elde edilenlerin yitirilmemesi için hemen devrimin ikinci aşamasına geçmek gerektiğini kavradı:

"Rusya'da bugünkü dünyanın belirleyici özelliği, ülkenin -proletaryanın sınıf bilincinin ve örgütlenmesinin yetersiz oluşu yüzünden iktidarı burjuvazinin eline veren- birinci devrim aşamasından, iktidarı proletaryanın ve köylülerin en yoksul kesiminin eline vermesi gereken *ikinci* devrimci aşamasına geçmekle oluşudur." (LCW.24.22.)

"Ya ilerlenecek ya da gorilenecek. Bir devrimde hiç kimse olduğu yerde kalamaz. İktidarın yoksul köylülerce desteklenen devrimci proletaryaya geçmesi, insanoğlunun gördüğü en sağlam ve en az acılı biçimlerde, barış uğruna bir devrimci mücadeleye geçiş anlamına gelir..." (LCW, 25. 28.)

Lenin, bir yıl sonra, Ekim Devrimi'ni incelerken şunları yazıyordu:

"Devrimin izlediği yol, bizim düşüncemizin doğru olduğunu göstermiştir, *önce*, 'tüm' köylülerle birlikte monarşiye, toprak sahiplerine ve ortaçağ kalıntılarına karşı (buraya kadar devrim burjuva nitelikte, burjuva-demokratik nitelikte kalır); *sonra* da, yoksul köylüler, yarıproleterler ve tüm sömürülenlerle birlikte, köy zenginleri, kulaklar ve vurguncular da içinde olmak üzere *kapitalizme* karşı; bu noktada devrim, sosyalist nitelikte bir devrim haline gelir. Birincisiyle ikincisinin arasına yapay bir Çin Şeddi çekmeye kalkışmak, bu ikisini proletaryanın hazırlıklılığının derecesi ve proletaryanın yoksul köylülerle olan birliğinin derecesi dışında herhangi bir şeyle birbirinden ayırmaya çalışmak, Marksizmi alabildiğine çarpıtmaktan, kabalaştırmaktan ve Marksizmin yerine liberalizmi koymaktan başka bir şey değildir." (LCW, 28. 300.)

Lenin, devrimin dördüncü yıldönümünde yaptığı konuşmada şöyle diyordu:

"Rusya'da devrimin dolaysız ve acil hedefi burjuva demokratik nitelikte bir hedefti; yani ortaçağ kalıntılarını ortadan kaldırmak ve başlan aşağı süpürüp atmak, Rusya'yı bu barbarlıktan, bu ayıptan kurtarmak, ülkemizdeki tüm kültür ve ilerlemenin karşısına dikilen bu engeli kaldırmaktı. Bu temizliği 125 yıl önceki büyük Fransız Devrimi'nden daha büyük bir kararlılıkla, çok büyük bir hızla, çok daha büyük bir cesaretle, çok daha büyük bir başarıyla ve kitleler üzerindeki etkisi bakımından çok daha geniş çapta ve derinliğine gerçekleştirdiğimiz için haklı olarak gurur duyabiliriz... Burjuva-demokratik devrimi şimdiye kadar kimsenin yapmadığı bir biçimde *tamamladık*. Sosyalist devrime doğru bilinçli bir biçimde,

kararlılıkla ve sapmadan, onun burjuva demokratik devrimden Çin Seddi'yle ayrıldığını bilerek, nereye kadar ilerleyeceğimizi, bu büyük ve şanlı görevin jıc kadarını gerçekleştireceğimizi ve zaferlerimizi ne ölçüde sallamlaştırabileceğimizi son çözümlemeye *sadece ve sadece mücadelenin* belirleyeceğini bilerek ilerliyoruz. Bunu zaman gösterecek. Ama toplumun sosyalist dönüşümü konusunda daha şimdiden çok büyük -bu mahvolmuş, tükenmiş, geri ülke için çok büyük- işlerin yapılmış olduğunu bugünden görebiliyoruz." (LCW, 33. 51.)

3. Çin Devrimi

Mao Zedung 1940'la şunları yazıyordu:

"Birinci emperyalist Dünya Savaşı ve zafere ulaşan ilk sosyalist devrim, yani Ekim Devrimi, dünya tarihinin bütün bir akışını değiştirdi ve yeni bir çağ açtı. Bu çağ, dünyanın kapitalist cephesinin yeryüzünün bir bölümünde (dünyanın altında birinde) çöktüğü ve geri kalan yerlerde de çürüyüşünü bütünüyle gözler önüne serdiği; geri kalan kapitalist bölümlerin sömürge ve yarısömürgelcre her zamankinden fazla dayanmaksızın varlıklarını sürdüremedikleri; sosyalist bir devletin kurulduğu ve bu devletin bütün sömürge ve yarısömürgeler'deki kurtuluş hareketlerini etkin bir biçimde desteklemeye hazır olduğunu ilan ettiği bir çağdır. Bu çağda, bir sömürge ya da yarısömürgede emperyalizme, yani uluslararası burjuvazi ya da uluslararası kapitalizme yöneltilmiş bütün devrimler artık burjuva-demokratik dünya devriminin eski sınıflamasına değil, yeni sınıflamaya girmektedir. Bu devrimler artık eski burjuva ya da kapitalist dünya devriminin bir parçası değil, yeni dünya devriminin, proleter-sosyalist dünya devriminin bir parçasıdır." (MSW, 2. 343-344.)

Çin 20. yüzyıl başlarında yarıfeodal, yarısömürge bir ülkedydi. Köylü yığınları feodal toprak ağaları ve bazı sömürgeci devletler tarafından sömürülüyordu. Bu devletler limanları işgal etmiş, ban-

kakırın denetimini ele geçirmiş ve ülkeyi yağmalamak üzere bir ticaret ağı kurmuşlardı. Bunlar, büyük burjuvaziyi, yani komprador ya da bürokrat-kapitalistleri oluşturan zengin tüccarlar, tefeciler ve bankerler tarafından destekleniyordu. Bu iki sınıf, yani feodal toprak ağaları ve komprador burjuvazi, Çin'deki emperyalist egemenliğin toplumsal temelini meydana getiriyordu.

Bu iki sömürücü sınıf ile halk yığınları arasında orta ya da ulusal burjuvazi vardı. Bunlar, yerli sanayii kurma çabaları feodalizm ve emperyalizm tarafından engellenen sanayi kapitalistleriydiler. Bu açıdan halkın safında yer alma eğilimi gösteriyorlardı; ama aynı zamanda kendileri de sömürücü oldukları ve proletaryadan korktukları için yalpalama eğilimi de taşıyorlardı.

Tutarlı anlifeodal, antiemperyalist sınıflar yalnızca köylülük ve proletaryaydı. Köylülüğün büyük çoğunluğu yoksul köylülerden, yani köy proleterleri ve yarıproleterlerden oluşuyordu. Gerçi sanayi proletaryası sayıca azdı, ama Birinci Dünya Savaşı'ndan, özellikle de Ekim Devrimi'nden sonra gücü ve etkisi hızla arttı:

"Modern sanayi proletaryasının sayısı iki milyon kadardır. Modern sanayi proletaryası sayıca fazla değildir, çünkü Çin, iktisadi bakımdan geri bir ülkedir. Bu iki milyon sanayi işçisi esas olarak beş sanayi kolunda -demiryolları, madencilik, deniz ulaştırması, dokuma ve gemi yapımı- çalışmakta ve büyük bir bölümü de yabancı kapitalistlerin sahip olduğu işletmelerde köleleştirilmektedir. Sayıca çok fazla olmamakla birlikte, sanayi proletaryası Çin'in yeni üretim güçlerini temsil etmektedir, modern Çin'deki en ilerici sınıftır ve devrimci harekette önder güç haline gelmiştir." (MSVV, I. 18.)

Demek ki, devrimci hareketin ana gövdesini köylülük, önder gücünü ise proletarya meydana getirmekleyle:

"Yoksul ve orta köylüler kurtuluşlarına ancak proletarya önderliğinde kavuşabilirler; proletarya ise devrimi ancak yoksul ve orta köylülerle sağlam bir ittifak kurarak zafere ulaştırabilir." (MSVV, 2. 324.)

1911-1927 döneminde feodalizme ve emperyalizme karşı birçok devrimci ayaklanmaya girişildi, ama bunların hiçbirisi başarılı olmadı:

"Kesin bir biçimde söyleyecek olursak, Çin'in emperyalizme ve feodalizme karşı burjuva-demokratik devrimi Dr. Sun Yat-sen tarafından başlatılmıştır ve 50 yıldan fazla bir zamandır sürmektedir... Dr. Sun Yat-sen'in başlattığı devrim başarıya ulaşmamış mıydı? İmparatoru def etmemiş miydi? Ama bir anlamda da başarısızdı, çünkü imparatoru def etmekle birlikte, Çin'i emperyalist ve feodal baskıdan kurtarmamış ve bu yüzden de antiemperyalist, anlifeodal devrimci görev tamamlanmadan kalmıştı." (MSVV, 2. 243.)

"Kuangtung'da başlamış olan burjuva-demokratik devrim henüz yarı yoldayken, komprador ve toprak ağası sınıflar önderliği gasp ettiler ve onu hemen karşıdevrim yoluna saptırdılar." (MSW, 1.63.)

Bütün bu başarısızlıklar, burjuva-demokratik devrimin hedeflerine bujuvazinin önderliğinde ulaşamayacağını kanıtladı:

"Çin devriminin niteliği nedir? Bugün ne tür bir devrim yapıyoruz? Bugün burjuva-demokratik bir devrim yapıyoruz ve yaptığımız her şey bu devrimin alanı içindedir. Şimdilik genel olarak burjuva özel mülkiyet sistemini yıkmamalıyız; bizim yıkmak istediğimiz, emperyalizm ve feodalizmdir. Burjuva-demokratik devrim derken, işte bunu söylemek istiyoruz. Ne var ki, bu devrimin gerçekleştirilmesi daha şimdiden bujuvazinin gücünü aşmış bulunmaktadır ve proletaryanın ve geniş halk yığınlarının çabalarına dayanmak zorundadır." (MSVV, 2. 242.)

Böylelikle Mao Zedung, burjuva-demokratik devrimin, ulusal burjuvazi de içinde olmak üzere emperyalizme ve feodalizme karşı olan bütün öteki sınıfların desteğiyle proletarya tarafından gerçekleştirilmesi gerektiğini ortaya koydu. Bu, Mao Zedung'un eski tipte burjuva-demokratik devlimden aynı etmek amacıyla "yeni-demokratik" diye adlandırdığı yeni tipte bir burjuva-demokratik devrimdi. 1939'da şunları yazıyordu Mao Zedung:

"Bugünkü aşamada Çin devrimi gerçeklen hangi niteliktedir? Bir burjuva-demokratik devrim midir, yoksa bir proleter-sosyalist devrim mi? Hiç şüphe yok ki, ikincisi değil, birincisidir... Ne var ki,

bugünkü Çin'de burjuva-demokralik devrim artık köhnemiş olan eski genel tipte bir devrim değildir, yeni özel tipte bir devrimdir. Biz buna yeni-demokratik devrim diyoruz; bu tip devrim Çin'de olduğu kadar bütün öteki sömürge ve yarısömürge ülkelerde de gelişmektedir. Yeni demokratik devrim, dünya proleter-sosyalist devriminin bir parçasıdır, çünkü emperyalizme, yani uluslararası kapitalizme kararlılıkla karşı çıkmaktadır... Yeni-demokratik devrim, proletarya önderliğindeki geniş halk yığınlarının antiemperyalist, antifeodal devrimidir. Çin toplumu ancak böyle bir devrimden geçerek sosyalizme ilerleyebilir. Başka bir yol yoktur." (MSW, 2. 326-327.)

İşte Çin'de 1949 yılında kurulan ve burjuva-demokralik devrimin tamamlanmasını ve proleter-sosyalist devrimin başlangıcını belirleyen demokratik halk diktatörlüğünün gelişimi böyle oldu. Çin'deki demokratik halk diktatörlüğü. Ekim Devrimi'yle açılan yeni çağda bir yarısömürge ülkenin koşullarına uygun düşen yeni biçimde bir proletarya diktatörlüğüdür. İşçi-köylü ittifakına dayanması, başka bir deyişle, proletarya ile köylülüğün proletarya önderliğindeki ittifakına dayanması bakımından Sovyet biçimine de benzemektedir, ama ittifakın temelini daha geniş olması bakımından, yani ittifakın tüm köylülüğü ve ulusal burjuvaziyi de içermesi bakımından Sovyet biçiminden ayrılmaktadır. Çin'de proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişme öyle ele alındı ki, ulusal burjuvazi 1949'daki yeni-demokratik devrimde proletaryanın önderliğini kabul etti. Bunun gerçekleşebilmesinin nedeni, proletaryaya, Mao Zedung'un Çin'deki somut koşullara uyguladığı Lenin'in kesintisiz devrim teorisinin yol göstermesiydi.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PROLETARYA VE KÖYLÜLÜK

Bugüne kadar tarihteki bütün hareketler, ya azınlık hareketleri olmuşlardır ya da azınlıkların yararına hareketler. Proletarya hareketi ise ezici çoğunluğun bilinçli, bağımsız hareketidir. Bugünkü toplumumuzun en aşağı tabakası olan proletarya, üzerindeki-bütün öteki toplum tabakalarını havaya savurmadan silkinip ayağa kalkamaz.

Komünist Partisi Manifestosu

1. Proletaryanın Önder Rolü

Modern toplumda gerçekten devrimci olan tok bir sınıft vardır:

"Komünist Manifestomdan başlayarak bütün modern sosyalizm, kapitalist toplumda gerçekten devrimci biricik sınıfın proletarya olduğu şeklindeki su götürmez gerçeğe dayanır. Öteki sınıflar ancak bazı bakımlardan ve belirli koşullarda devrimci olabilirler ve olurlar da." (LCW, 6. 197.)

Proletaryanın bu duruma nasıl eriştiğini kavramak önemlidir.

Daha önce de gördüğümüz gibi, proletarya ile burjuvazi arasındaki karşıtlık, kapitalist toplumdaki temel çelişmenin, yani üretimin toplumsal niteliği ile mülkiyelin özel niteliği arasındaki çelişmenin bir yansımasıdır. Kapitalizm geliştikçe, küçük çapta üretim yerini büyük çapta üretime bırakır, böylece üretim ile mülkiyet arasındaki çelişme şiddetlenir ve en sonunda yıkılıp giden özel mülkiyet sisteminin yerini kamu mülkiyeti sistemi, yani sosyalizm alır.

Kapitalist üretimin birimi, çok sayıda işçiyi bir araya, getiren fabrikadır. Bu işçiler, yaşayabilmek için kapitalistlere sattıkları işgüçlerinden başka hiçbir şeye sahip değildirler. Bütün emekçiler arasında en yoğun bir biçimde sömürülen onlardır; ama bir arada çalıştıkları için, kendilerini savunmak üzere örgütlenebilecek bir durumdadırlar. Ortak düşmana karşı birleşik bir tutum takınırlar, sınıf bilincine erişirler, sendikalar kurarlar, bağımsız bir işçi sınıfı partisi yaratırlar ve mücadelelerinin bir ürünü olan Marksist teoriyle silahlanırlar:

"İşçilerin içinde yaşadıkları koşullar, onları mücadele edebilecek duruma getirir ve mücadele etmeye zorlar. Sermaye, işçileri geniş kitleler halinde büyük şehirlerde toplar, birleştirir ve onlara birlikte hareket etmeyi öğretir. İşçiler her adım başında ana düşmanlarıyla, yani kapitalist sınıfla karşı karşıya gelirler. İşçi bu düşmana karşı savaş içerisinde *sosyalist* olur, bütün toplumun tepeden tırnağa yeniden kurulmasının, bütün yoksulluk ve zulmün baştan aşağı yok edilmesinin zorunluluğunu kavrar." (LCW, 16. 301.)

"Pratiğinin ilk döneminde, makinelerin parçalanması ve kendiliğinden mücadele döneminde proletaryanın kapitalist topluma ilişkisi bilgisi henüz algısal bilgi aşamasındaydı; proletarya, kapitalizmin olgularının yalnızca bazı yönlerini ve dış ilişkilerini biliyordu. O dönemde proletarya hâlâ 'kendi içinde sınıf idi. Ama pratiğin ikinci dönemine, bilinçli ve örgütlü iktisadi ve siyasi mücadeleler dönemine ulaştığında, proletarya, kapitalist toplumun özünü, toplumdaki sınıflar arasındaki sömürü ilişkilerini ve kendi tarihi görevini kavradı; bütün bunları kendi pratiğiyle ve Marx ve Engels'in proletaryayı eğitmek amacıyla, Marksist teoriyi yaratmak için bilimsel bir biçimde bütün yönleriyle özetledikleri uzun süreli mücadele tecrübesiyle kavradı. İşte o zaman proletarya 'kendisi için sınır durumuna geldi.'" (MSW, 1. 301.)

Dolayısıyla proletaryanın, önder rolünü, kapitalist toplumdaki başçelişmenin esas yönü ile kendisini bilinçli bir biçimde özdeşleştirmekle edindiğini söyleyebiliriz. Proletarya, insanlığın uzun süreli çıkarlarını temsil eder. Burjuvazi nasıl kapitalist üretim güçlerinin

gelişmesini köstekleyen feodal düzeni yıkılırsa, proletarya da toplumun sınıflara bölünmesine ve insanın insan tarafından sömürülmesine son verecek gelişmeyi ilerletebilmek için üretim güçlerini özgür kılmak amacıyla kapitalist düzeni yıkar.

2. İşçi-Köyü İttifakı

Proletaryanın tersine, köylülük küçük çapta üretimle ve özel mülkiyetle bağımlıdır:

"İşçinin hiçbir üretim aracı yoktur; işçi kendisini, ellerini, işgücünü satar. Köylünün ise üretim araçları -aletleri, hayvanları, kendi toprağı ya da kiraladığı bir toprak- vardır; köylü kendi ekip biçtiğı ürünleri satan bir küçük mülk sahibi, bir küçük girişimci, bir küçük burjuvadır." (LCW, 18. 37.)

"Köylüler, küçük mülk sahibi bir sınıftır. Özgürlük ve sosyalizm mücadelesi açısından bu sınıfın durumu işçilerin durumundan çok daha elverişsizdir. Köylüler, büyük işletmelerdeki çalışma tarafından bir araya getirilmiş değildirlir; tam tersine, kendi küçük, bireysel çiftliklerinde dağınıktırlar, işçilerin tersine, kapitalistin kişiliğinde açık, belirgin, tek bir düşman görmezler karşılarında. Köylüler kendileri de belli ölçüde efendi ve mülk sihibidirlir." (LCW, 11.394.)

Ama gene de, kapitalizmin eşit olmayan gelişmesinden doğan belirli koşullarda, proletarya köylü kitlelerini kendi safına kazanabilir.

Rusya'da kapitalizm Batı Avrupa'dan daha geç gelişti. Hem bu yüzden, hem de kısmen Batı sermayesince desteklendiğı için, Batı Avrupa kapitalizminden daha hızlı bir gelişme gösterdi. Bunun sonucunda, daha feodal toplumun başçelişmesi olan köylüler ile feodaller arasındaki karşıtlık çözülmeden, kapitalist toplumun başçelişmesi olan proletarya ile burjuvazi arasındaki karşıtlık devrim aşamasına girdi. Bu iki çelişme iç içe geçti¹. Bu koşullarda, büyük burjuvazi ile feodallerin ittifakıyla karşı karşıya kalan proletarya, köylülükle antifeodal bir ittifak kurarak halk yığınlarını kendi çevresinde topladı. İşçilerle köylüler arasındaki bu ittifak, devrim hareketinin temelini oluşturdu:

"Proletarya tek başına galebe çalacak kadar güçlü değildir. Şehir yoksullarının bağımsız çıkarları yoktur; proletarya ve köylülükle kıyaslandığında şehir yoksulları bağımsız bir güç değildirler, Köylük bölgelerdeki nüfusun, mücadeleye önderlik etmek bakımından değil -böyle bir şey söz konusu değildir- zaferi güvence altına almak bakımından belirleyici bir rolü vardır." (LCW, 11.343.)

"Demokratik devrimi ancak proletarya tamamlayabilir, ama bunu gerçekleştirebilmesi için, modern toplumdaki gerçekten devrimci biricik sınıf olan proletaryanın, köylü kitlelerine önderlik etmesi ve onların büyük toprak sahipliğine ve feodal devlete karşı verdikleri mücadeleye siyasi bilinç kazandırması gerekir." (LCW, 12. 139.)

Çin'de kapitalizm Rusya'dakinden de geç gelişti; Çin'de kapitalizm, emperyalist baskının etkisi altındaki feodal toplumun iç çelişmelerinden doğdu:

"Tüccarların, toprak ağalarının ve bürokratların bir kesimi nasıl Çin burjuvazisinin habercisi idiyse, köylülerin ve zanaat işçilerinin bir kesimi de Çin proletaryasının habercisiydi. Farklı toplumsal sınıflar olarak Çin burjuvazisi ve proletaryası yeni doğmuşlardır ve daha önce Çin tarihinde hiçbir zaman var olmamışlardır. Bunlar, feodal toplumun dölyatağında doğarak yeni toplumsal sınıflar haline gelmişlerdir. Bunlar, Çin'in eski (feodal) toplumundan dünyaya gelen ikiz kardeşlerdir; birbirlerine hem bağlı, hem de karşıtlıdır. Ne var ki, Çin proletaryası, yalnızca Çin ulusal burjuvazisiyle birlikte değil, aynı zamanda doğrudan doğruya Çin'deki emperyalistler tarafından yürütülen işletmelerle birlikte doğup gelişmiştir. İşte bu yüzden, Çin proletaryasının çok büyük bir kesimi, Çin burjuvazisinden daha yaşlı ve daha tecrübelidir; dolayısıyla da, daha büyük ve daha geniş temeli olan bir toplumsal güçtür." (MSW, 2. 310.)

Bu koşullarda, komprador burjuvazi, toprak ağaları ve emperyalistlerin ittifakıyla karşı karşıya kalan proletarya, köylülükle anti-feodal, antiemperyalist bir ittifak kurdu ve böylece ulusal burjuvazi de içinde olmak üzere halk yığınlarını kendi safında topladı:

"Çin proletaryası, en yüksek siyasi bilince ve örgütlenme anlayışına sahip sınıf olmasına karşın, zafere yalnızca kendi gücüyle erişemeyeceğini kavramalıdır. Zafere ulaşabilmek için, değişen koşullara göre, devrimde yer alabilecek bütün sınıf ve tabakalarla birleşmeli ve devrimci bir birleşik cephe örgütlemelidir. Çin toplumundaki bütün sınıflar içinde, köylülük işçi sınıfının sağlam bir müttefikidir, şehir küçük burjuvazisi güvenilir bir müttefik, ulusal burjuvazi ise belli dönemlerde ve belli ölçüde bir müttefik. Bu, Çin'in modern devrim tarihinin ortaya koyduğu temel yasalardan biridir." (MSW, 2. 325.)

Çin'de köylülüğün kendi siyasi partisinin olmaması, proletaryanın köylülük üzerindeki etkisini artırdı:

Çin'de yalnızca köylüleri temsil eden bir siyasi parti bulunmadığı ve ulusal burjuvazinin siyasi partileri de kapsamlı bir toprak programına sahip olmadıkları için, kapsamlı bir toprak programı hazırlayıp uygulayan, köylülerin çıkarları uğrunda canla başla savaşan ve böylece köylülerin ezici çoğunluğunu büyük bir müttefik olarak kazanan Çin Komünist Partisi, köylülerin ve bütün öteki devrimci demokratların önderi olmuştur. (MSV 3. 298.)

Böylelikle, Rusya'da olduğu gibi Çin'de de işçi-köylü ittifakı devrim hareketinin temelini oluşturdu:

"Tecrübemizi özetleyecek ve tek bir noktada toplayacak olursak, sonuç şudur: İşçi sınıfı önderliğinde (Komünist Partisi aracılığıyla) ve işçilerle köylülerin ittifakına dayalı demokratik halk diktatörlüğü." (MSW,4.422.)

Her iki ülkede de proletarya, önderlik ettiği hareket içerisinde azınlıktaydı; ama Lenin'in de belirttiği gibi, proletaryanın gücünü sayısıyla ölçmemek gerekir:

"Herhangi bir kapitalist ülkede proletaryanın gücü, toplam nüfus içinde temsil ettiği orandan çok daha fazladır. Çünkü proletarya, kapitalizmin tüm iktisadi sisteminin sinir merkezini elinde tutar

ve aynı zamanda kapitalizm koşullarında emekçi halkın çoğunluğunun gerçek çıkarlarını iktisadi ve siyasi bakımdan dile getirir." (LCW, 30. 274.)

Üslelik gerek Rusya'da, gerek Çin'de, sayıca az olmasına karşın, proletarya, reformculuğun etkisinden oklukça uzak kalmıştı. Lenin, Rus işçileriyle ilgili olarak şunları söylüyordu:

"Rusya'da aydınlar, küçük burjuvazi vb. arasında oportünizmin ve reformculuğun her rengini görüyoruz. Ama bu, işçilerin siyasi bakımdan elkin kesimlerinin ancak önemsiz bir azınlığını etkilemiştir. Ülkemizde fabrika işçilerinin ve memurların ayrıcalıklı tabakası çok sınırlıdır. Legalite tapınmacılığı burada başgösteremez." (LCW, 21.319.)

Mao Zedung da Çin işçileri için aynı şeyi söylemektedir:

"Avrupa'dakinin tersine, sömürge ve yarısömürge Çin'de reformculuğun iktisadi temeli bulunmadığından, birkaç grev kırıcı dışında bütün prolelara son derece devrimcidir." (MSW, 2. 324.)

Demek ki, proletaryanın rolündeki belirleyici etken, onun sayısal gücü değil, siyasi gücüdür.

3. Köylülüğün Farklılaşması

1861 Köylü Reformu'ndan önce, Rusya'nın köylük bölgelerindeki üretim ilişkilerinde feodalizm hüküm sürmekteydi. Üretim birimi, iktisadi bakımdan kendi kendine yeterli köy ya da köyler topluluğuydu. Köylülerin ürettikleri, ya kendileri ya da bağlı bulundukları toprak sahipleri tarafından tüketilirdi. Eğer bir ürün fazlası olursa, o yörenin pazarında elden çıkarılırdı. Kötü mahsuller ve borçlanmalar sonucunda köylülerin çoğu yoksul düşmüştü.

' 1861'den sonra, mela üretiminin hızla gelişmesiyle birlikte, bu ilişkiler büyük ölçüde kapitalist ilişkilere dönüştü. Ama aynı zamanda büyük toprak sahipleri feodal ayrıcalıklarının birçoğunu korudular ve böylece kapitalizmin daha da gelişmesine köstek oldular. Yüzyılımızın

başlarında köylük bölgelerindeki nüfusun yüzde 15 kadarını zengin köylüler, yani ücretli işçi çalıştıran kapitalist çiftçiler; yüzde 65 kadarını yoksul köylüler, yani işgüçlerini satarak geçinen az topraklı ya da topraksız köy proleterleri ya da yarıproleterleri; geri kalanını da orta köylüler, yani durmadan proleterleşmeye itilen küçük toprak sahipleri oluşturmaktaydı (LCW, 6. 389,28. 56).

Feodal ilişkilerin bütünüyle ortadan kaldırılmasında köylülüğün bütün kesimlerinin ortak çıkarı vardı. Ama köylülük ile feodal toprak sahipleri arasındaki bu çelişmenin yanı sıra, köylülüğün kendi içinde git-tikçe derinleşen bir uçurum söz konusuydu. Özellikle 1905 yılından sonra köylülük, köy burjuvazisi (kulaklar) ve köy proletaryası diye ikiye bölündü (LCW, 15. 42). Buna uygun olarak Sosyal-Demokratlar, yani proletarya partisi, burjuva-demokratik devrimi desteklemeleri için bütün köylülüğü seferber etme ve aynı zamanda yoksul ve orta köylüleri, uzun süreli çıkarlarının, sosyalizm uğruna mücadele içinde güçlerini sanayi proletaryasıyla birleştirmede yattığına inandırma görevini üstlendi:

"Sosyal-Demokratlar, köylü hareketinin, kendilerine ikili bir görev yüklediğini tekrar tekrar belirtmişlerdir. Hiç kuşkusuz, devrimci-demokratik bir hareket olduğuna göre, bu hareketi desteklemeli ve ilerletmeliyiz. Aynı zamanda, kendi proleter sınıf bakış açımızı hiç şaşmadan korumalıyız; köy proletaryasını, şehir proletaryası gibi ve onunla birlikte bağımsız bir sınıf partisinde örgütlemeliyiz; köy proletaryasına, kendi çıkarlarının burjuva köylülüğün çıkarlarına karşıt olduğunu açıklamalıyız; köy proletaryasını sosyalist devrim uğrunda savaşımaya çağırmalı ve ona, zulüm ve yoksulluktan kurtulmanın köylülüğün çeşitli kesimlerini küçük burjuva yapmakla değil, ancak tüm burjuva düzeninin yerine sosyalist düzeni geçirmekle mümkün olduğunu göstermeliyiz." (LCW, 8. 321.)

"Bilim ve teknolojiadaki her ilerleme, kapitalist toplumdaki küçük çapta üretimin temellerini ister istemez ve acımasızca sarsar: Çoğu zaman karmaşık ve çapraşık olan bu süreci bütün bilimleriyle araştırmak ve küçük üreticiye kapitalizm koşullarında yerini korumasının mümkün olmadığını, köylü üretiminin kapitalizm

koşullarındaki umutsuzluğunu ve köylünün, proletaryanın tutumunu benimsemesi gerektiğini göstermek, sosyalist ekonomi politığının görevidir." (LCW, 15. 35.)

"Proleter, küçük köylüye şöyle der: Sen yarıproletersin, onun için işçilerin *önderliğini izle*; tek kurtuluş yolun budur. Burjuva, küçük köylüye şöyle der: Sen bir küçük mülk sahibisin, 'emekçi bir çiftçi'sin. Emek ekonomisi kapitalizm koşullarında da 'büyür'. Sen, proletaryanın yanında değil, mülk sahiplerinin yanında olmalısın.

"Küçük mülk sahibi iki ruhludur: Biri proleter ruh, öteki de 'mülk sahibi' ruhu." (LCW, 20. 216.)

Yeniden Çin'e baktığımızda, orada bireysel üretimin Rusya'ya oranla çok daha uzun bir süredir yerleşmiş olmasına karşın, üretim ilişkilerinin ta 1949 yılına kadar büyük ölçüde feodal nitelikle kaldığını görüyoruz:

"Köylü kitleleri arasında, binlerce yıldır her aile ya da hanenin bir üretim birimi oluşturduğu bireysel ekonomi sistemi varolagelmıştır. Bu dağılmış, bireysel üretim tarzı, feodal yönetimin iktisadi temelidir ve köylüleri sürekli bir yoksulluk içinde tutmaktadır." (MSW, 3. 156.)

Çin köylülüğü 1939 yılında şöyle değerlendirilmekleidi:

"Köylülük, Çin'in toplam nüfusunun aşağı yukarı yüzde 80'ini oluşturmaktadır ve bugün Çin'in ulusal ekonomisinin ana gücüdür.

"Köylülük içerisinde keskin bir kutuplaşma süreci meydana gelmektedir.

"Birincisi, zengin köylüler. Zengin köylüler, köy nüfusunun aşağı yukarı yüzde 5'ini (ya da toprak ağalarıyla birlikte yüzde 10'unu) oluşturmakta ve köy burjuvazisini meydana getirmektedir. Çin'deki zengin köylülerin çoğu yarıfeodal bir nitelik taşımaktadırlar; çünkü topraklarının bir bölümünü kiraya vermekte, tefecilik yapmakla ve tarım emekçilerini amansızca sömürmektedirler. Ama genellikle kendileri de çalıştıkları için, köylülüğün bir parçasıdır. Zengin köylü üretim tarzı, belirli bir

dönem için yararlı kalacaktır. Genel olarak bakıldığında, zengin köylüler, köylü kitlelerinin antiemperyalist mücadelesine bazı yararlı katkılarda bulunabilirler ve toprak ağalarına karşı yürütülen toprak devrimi mücadelesinde tarafsız kalabilirler...

"İkincisi, orta köylüler. Orta köylüler, Çin'in köylük bölgelerdeki nüfusunun yüzde 20 kadarını oluşturmaktadır. Bunlar iktisadi bakımdan kendi kendilerine yeterlidirler... ve genellikle başkalarını sömürmemekle, lam tersine emperyalizm* toprak ağası sınıfı ve burjuvazi tarafından sömürülmektedirler. Hiçbir siyasi hakları yoktur... Orta köylüler yalnızca antiemperyalist devrime katılmakla kalmayabilir, aynı zamanda sosyalizmi de benimseyebilirler.. Dolayısıyla, tüm Orta köylülük, proletaryanın güvenilir bir müttefiki olabilir ve devrimin önemli bir itici gücüdür...

"Üçüncüsü, yoksul köylüler. Çin'deki yoksul köylüler, tarım emekçileriyle birlikte, köy nüfusunun aşağı yukarı yüzde 70'ini meydana getirmektedir. Yoksul köylüler, topraksız ya da az topraklı geniş köylü kitleleridir; köylük bölgelerin yarıproletleridirler; Çin devriminin en büyük itici gücüdürler; proletaryanın doğal ve en güvenilir müttefiki ve Çin'in devrimci güçlerinin ana kitlesidirler." (MSW, 2.323.)

Çin köylülüğüne ilişkin bu değerlendirmeyi Lenin'in Rus köylülüğüyle ilgili olarak yaptığı değerlendirmeye karşılaştırdığımızda Çin'deki işçi-köylü ittifakının daha geniş bir temele dayandığını ve bu faklılığın da yeni bir çelişmeden, yani Çin halkı ile emperyalizm arasındaki çelişmeden doğduğunu görüyoruz. Çin proletaryası, emperyalizme karşı mücadelenin başına geçerek, sınıf güçleri dengesinde bir değişiklik yaratmayı ve böylelikle köylük bölgelerdeki başdüşmanı, yani feodal toprak ağalarını tecrit etmeyi başardı. Çin proletaryası bunu başarabildi, çünkü kendisine Komünist Partisi aracılığıyla yol gösteren teori, Mao Zedung tarafından Çin'e uygulanan Lenin'in işçi-köylü ittifakı leorisiydi.

4. Lümpen Proletarya

Görüldüğü gibi, işçi-köylü ittifak esas olarak sanayi işçileri ile yoksul köylülerin bir ittifak, yani ehir ve köy proletaryası ve yarıproleterlerin bir ittifakdır. Geriye lümpen proletarya kalıyor.

Bu kesim, üretimle düzenli bir biçimde uğramayan, örgütsüz ve örgütlenme yeteneğinden büyük lde yoksun unsurlardan, hiçbir snl" içinde yer almayan, yozlam unsurlardan oluşur. İi snfı hareketinin ilk günlerinde, proletaryanın henüz ayrı bir sınıf olarak kendi bilincine varmak ve sendikaların yarallmas için gerekli olan dayanma ve disiplini geliştirmek üzere mücadele verdiğ dönemde, lümpen proletarya hareket için bir gizildeğr olmaktan çok, bir tehlikeydi:

"Eski toplumun en al tabakalarının içerinden çıkarıp atıkları o sessizce çürüyüp giden yğn, toplumun tortusunu oluşturan o 'tehlikeli sınıf, ara sıra bir proletarya devrimiyle hareketin içine sürüklenebilir; ne var ki, lümpen proletaryanın yaşama koşulları onu gerici entrikaların saln alınmış bir aleti haline gelmeye çok daha yatkın klmakladr." (MIH, I. 44.)

Rus işçiler 1918 yılında, savaşın yarattığı g koşullar altında üretimi yeniden örgütleme mücadelesi verirlerken, Lenin de aynı uyarıda bulunuyordu:

"Savaş hiç kuşkusuz hem cephe gerisindeki, hem de cephedeki insanları yozlatırmaktadır; savaş gereçleriyle ilgili işlerde çalışanlar çok yüksek ücretler almakta ve bu da, savaştan kaçmak için gizlenenlere, bir şeyler 'kapp' sura kadem basmaktan başka bir şey düşünmeyen serseri ve yauserseri unsurlara çekici gelmekledir. Ama bunlar, eski kapitalist düzenden geriye kalan en kötü unsurlardır, lm eski kötülüklerin taıyıclarıdır; bunları del' edip almalı, fabrikalara en iyi proleter unsurları yerletirmeli ve onları geleceğn sosyalist Rusya'sının çekirdekleri haline getirmeliyiz." (LCW, 26.468.)

Lenin'in bu sözleriyle Mao Zedung'un u değrlendirmesi karılatırılabilir:

"Bütün bunların dışında, toprağını yitiren köylülerden ve iş bulamayan zanaatkarlardan meydana gelen oldukça geniş bir lümpen proletarya vardır. Bunlar son derece güvensiz bir hayat sürdürmektedirler... Çin'in en güç sorunlarından biri de, bu insanların nasıl ele alınacağı sorunudur. Yiğit birer savaşçı olan, ama yıkıcı eğilimler taşıyan bu insanlar, doğru yönlendirilirse devrimci bir güç haline gelebilirler." (MSW, I. 19.)

"Çin'in sömürge ve yarısömürge durumu, köylerde ve şehirlerde büyük bir işsiz kitleyi yaratmıştır. Geçimlerini meşru yollardan sağlama olanaklarından yoksun kılınan bu insanlardan pek çoğu meşru olmayan yollara başvurmak zorunda kalmışlar ve böylece birer .soyguncu, gangster, dilenci, fahişe ve boşınanç sömürücüsü olup çıkmışlardır. Bu, tutarsız bir toplum tabakasıdır; bazıları gerici güçler tarafından satın alınmaya yatkın olmakla birlikte, bazıları da devrime katılabilir. Yapıcı niteliklerden yoksun olan bu insanlar, yapıcılıktan çok, yıkıcılığa yatkındırlar; devrime katıldıktan sonra, devrimci sallarda başıboş asilerin ve anarşist ideolojinin kaynaklarından biri haline gelirler. Dolayısıyla, onların nasıl yeniden kalıba dökülmeleri gerektiğini bilmeli ve yıkıcılıklarına karşı tetikle olmalıyız." (MSW, 2. 325.)'

İlkinden daha olumlu olan bu değerlendirme, dünya devriminin ilerlemesini yansıtmaktadır. Emperyalist sömürü yoğunlaştıkça, sürekli işsizlerin sayısı artmaktadır; ama öle yandan da devrimci mücadele geliştikçe, uluslararası proletaryanın emperyalizm tarafından toplum dışına itilmiş tüm insanlar üzerindeki elkisi de yaygınlaşmaktadır.

5. Batı Proletaryası

Proletaryanın büyümesi kapitalizmin gelişmesi tarafından belirlendiğine ve kapitalizm de en çok Batı'nın ileri ülkelerinde gelişmiş olduğuna göre, bu ülkelerde şimdiye kadar niçin hiçbir proletarya devriminin gerçekleşmediği sorulabilir? İlk başlarda Marx ve Engels ilk proletarya devriminin Almanya'da meydana geleceğini

umuyorlardı, ama bu umutları gerçekleşmedi. Fransız işçileri 1871 yılında Paris'te iktidarı ele geçirmeyi başardılar, ama elde tutamadılar. Ekim Devrimi meydana geldiği sıralarda Rusya, Avrupa'nın en geri ülkesiydi. İkinci Dünya Savaşı'nın biliminde çeşitli Orta Avrupa ülkelerinde devrim oldu, ama Batı'da olmadı. 1949 yılında Çin, 1917 Rusya'sından daha geri bir ülkedydi.

Bu sorunun aynı zamanda tersinden sorulması gerekir: Rusya ve Çin devrimleri niçin o kadar erken gerçekleşti? Bu sorunun karşılığı, daha önce de gördüğümüz gibi, kapitalizmin eşit olmayan gelişmesinde yatmaktadır. Batı burjuvazisinin emperyalizm aşamasına geçtiği bir dönemde, Rusya ve Çin'deki burjuvazi hâlâ feodalizmin zincirlerini silkip atmaya çabalıyordu. Burjuvazi, Rusya'da Balı sermayesine bağımlı olduğundan (LCW, 20. 399), Çin'de ise emperyalist baskı yüzünden daha da güçsüz düşmüştü. Buna karşılık proletarya, Rusya'da Batı'dan edindiği devrimci tecrübelerle, Çin'de ise Ekim Devrimi örneği ve Sovyetler Birliği'nin desteğiyle güçlenmişti. Bu dış etkenlerin bir araya gelmesi sonucunda, iç çelişmeler şiddetlendi ve böylece sınıf güçleri dengesi proletarya yararına değişti.

Kapitalist gelişimin çok önce başladığı Batı'da feodalizm hemen hemen bütünüyle yok edilmiş ve burjuvazi daha ilk başlardan Amerika ve Asya'yı yağmalayarak zenginleşmişti. Böylece burjuvazi ülke içindeki durumunu güçlendirmişti. Sömürge ülkelerin sömürülmesinden elde edilen dev kârları ceplerine indiren burjuvalar, sanayi işçilerine önemli ödümler vermişler ve işçi önderlerinden birçoğunu satın almışlardı. Bunun sonucunda, emperyalizmin anavatanı olan ülkelerin proletaryasını sömürge ülkelerin işçilerinden ve köylülerinden ayıran uçurumun yanı sıra, emperyalizmin anavatanı olan ülkelerin proletaryası da bölünmüş ve burjuva ideolojisiyle büyük ölçüde zehirlenmişti. Emperyalizmin bu ülkelerdeki etkisi, iç çelişmelerin hafiflemesi ve böylece sınıf güçleri dengesinin burjuvazi yararına değişmesi sonucunu doğurmuştu.

Birçok yazısında açıkça görüldüğü gibi Lenin de bu kanıdadır:

"Toplumsal devrimi ancak tüm toplumu besleyen proleter sınıf gerçekleştirebilir. Ne var ki, sömürge siyaseti sonucunda, Avrupa proletaryası *kısmen*, tüm toplumun kendi emeğiyle değil de, sömürge ülkelerdeki köleleştirilmiş yerli halkın emeğiyle

beslendiği bir durumda bulunmaktadır... Bu durum bazı ülkelerde proletaryanın sömürgeci şovenizmle zehirlenmesinin maddi ve iktisadi temelini oluşturmaktadır." (LCW, 13. 77.)

"Ulusal sorun açısından, ezen ve ezilen ulusların işçilerinin gerçek durumu aynı mıdır? Hayır, aynı değildir.

" 1) *iktisadi bakımdan*, aradaki fark, ezen ulusların işçi sınıfının bazı kesimlerinin, bu ulusların burjuvazisinin ezilen ulusların işçilerini fazladan sömürerek elde ettiği *aşırı kârlardan* kırıntılar almalarıdır. Ayrıca, iktisadi istatistikler, burada işçilerin ezilen uluslardakine oranla *daha büyük* bir yüzdesinin 'ustabaşları' haline geldiğini, işçi *aristokrasisine* yükseldiğini göstermektedir. Bu bir gerçektir. Ezen ulusların işçileri, ezilen ulusların işçilerini (ve halk yığınlarını) yağmalamada *kendi* burjuvazileriyle *bir ölçüde* ortaklırlar.

"2) *Siyasi bakımdan*, aradaki fark, ezilen ulusların işçileriyle kıyaslandığında, ezen ulusların işçilerinin siyasi hayatın birçok alanıyla *ayrıcılık* bir durumda bulunmalarıdır.

"3) *İdeolojik* ya da *manevi* bakımdan, atadaki fark, ezen ulusların işçilerinin, gerek okulda, gerekse hayatta, ezilen ulusların işçilerinden nefret etmeyi ve onları aşağılamayı öğrenmeleridir." (İ.CW, 23. 55.)

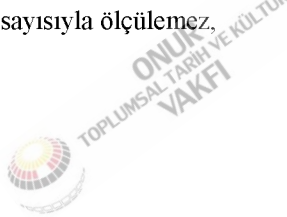
"Sömürgeleri ve kendilerinden zayıf ülkeleri soyarak asalak bir biçimde palazlanan bir avuç en zengin emperyalist ülkenin önemini programımızda daha da güçlü bir biçimde vurgulamak ve daha canlı bir biçimde dile getirmek belki de daha doğru olurdu. Bu, emperyalizmin çok önemli bir özelliğidir. Bu özellik, emperyalizmin talanına uğrayan ülkelerde ve emperyalist devler tarafından ezilme ve parçalanma tehlikesiyle karşı karşıya bulunan (Rusya gibi) ülkelerde güçlü devrimci hareketlerin yükselmesini belli ölçüde kolaylaştırmakta, ama öte yandan da birçok sömürgeyi ve yabancı ülkeyi emperyalist yöntemlerle yağmalayan ve böylece kendi nüfusunun oldukça geniş bir kesimini de emperyalist yağmanın bölüşülmesine *ortak* eden ülkelerde köklü devrimci hareketlerin yükselmesini belli ölçüde engelleme eğilimi göstermektedir." (LCW,26. 168.)

"Ne var ki, İngiliz sömürgelerindeki milyonlarca insanın lam anlamıyla köleleştirilmesi sayesinde... İngiltere'de küçük burjuva yaşama düzeyine sahip olan işçilerin ve büro işçilerinin yüzdesinin son derece yüksek olduğu unutulmamalıdır." (LCW, 32.456.)

Dolayısıyla, emperyalist ülkelerde, en devrimci sınıl* olan proletaryanın bile devrimci olmaktan tızaklaşabileceğini görüyoruz.

Bütün dünyada ezilen halkların ayağa kalktığı ve emperyalizmin toplan çöküşe gittiği günümüzde, Batı'daki durum değişmeye başlamaktadır. Bu ülkelerdeki işçilerin nisbeten yüksek yaşama düzeyi sömürge ülkelerin sömürülmesi temelinde elde edildiğine göre, bu temelin çökmesi sonucunda işçiler reformcu hayalleri terk etmeye zorlanacak ve böylece devrimci bilinçlerini yeniden kazanacaklardır.

Son olarak, bu ileri kapitalist ülkelerde sanayi işçilerinin öleki ülkelere oranla toplam nüfusun daha yüksek bir yüzdesini oluşturdıkları belirtilebilir. Ama bir kere daha görülüyor ki, proletaryanın gücü sayısı ile ölçülemez,

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ULUSAL SORUN

İnsanın insan tarafından sömürülmesi anadan kaldırıldığı ölçüde, bir ulusun başka bir ulus tarafından sömürülmesi de ortadan kaldırılmış olacaktır. Ulusun kendi içindeki sınıflar arasındaki karşılık ortadan kalktığı ölçüde, bir ulusun başka bir ulusa olan düşmanlığı da son bulacaktır.

Komünist Partisi Manifestosu

1. Modern Toplumda Ulus

Ulus, ilk kez, feodalizmden kapitalizme geçiş sırasında meta üretiminin gelişmesiyle birlikte biçimlenmeye başlayan toplumsal bir oluşumdur. Burjuva-demokratik devrimin hedeflerinden biri de ulusal bağımsızlıktır. Kapitalist toplumun evriminde, ulusal bağımsızlık mücadelesi (başka bir deyişle, ulusal hareket) bağımlı bir halkın burjuvazisinin yabancı devletin egemenliğini yıkmak ve kendi devletini kurmak amacıyla halkın geri kalan bölümünü kendi çevresinde toplamasıyla birlikte ortaya çıkar. Burada "halk" sözcüğü, aynı topraklar üzeri tde yaşayan ve aynı dili konuşan insan topluluğu anlamında kullanılmaktadır. Bu tür topluluklar hiç kuşkusuz en eski çağlardan beri var olagelmışlerdir, ama ancak modern toplumda ulus niteliği kazanmışlardır.

Lenin, ulusal hareketlerin iktisadi temelini şöyle açıklıyordu:

"Meta üretiminin kesin zafere ulaşabilmesi için, burjuvazi yurtiçi pazarı ele geçirmek zorundadır; halkın aynı dili

konusuğu siyasi bakımdan birleştirilmiş bölgelerin var «İması, dilin gelişmesinin ve edebiyatta kök salmasının karşısına dikilen tüm engellerin ortadan kaldırılması gereklidir. Ulusal hareketlerin iktisadi temeli burada yatar.

"Dil, insan ilişkilerinin en önemli aracıdır. Dil birliği ve dilin kösteklenmeden gelişmesi, modern kapitalizme uygun ölçüde gerçekten özgür ve yaygın ticaretin; nurusun ayrı ayrı sınıflar içinde özgürce ve geniş ölçüde gruplaşabilmesinin ve son olarak, pazar ile büyük küçük her meta sahibi arasında ve alıcı ile. satıcı arasında sıkı bir bağ kurulabilmesinin en önemli koşullarıdır." (LCW, 20. 396.)

İlk ulusal hareketler Batı Avrupa'da meydana geldi. Esas olarak 17. ve 18. yüzyıllarda, feodal çağın değişken ve ayrı türden krallıklarından bir düzine bağımsız devlet doğdu. Bunların çoğu tek uluslu devletler olarak geliştiler; başka bir deyişle, her ülkede aynı dili konuşan tek bir halk yaşıyordu. Yalnızca Britanya Adaları'nda, bir bağımsızlık mücadelesine yol açacak büyüklükte bir ulusal azınlık bulunmaktaydı. İngilizler ele geçirdikleri İrlanda'da durumlarını sağlamlaştıramadılar ve 18. yüzyılda İrlanda'da bir ulusal hareket doğdu.

Ne var ki, bu ülkelerden tek uluslu devletler diye söz ederken, bunların çoğunun daha başından beri denizaşın sömürge imparatorlukları kurma çabasına girişmiş oldukları akıldan çıkarılmamalıdır. Böylelikle, daha önceleri ezilmekte olan uluslar, başka halkları ezen uluslar haline geldiler. Bunun sonucunda, bir yandan sömürge halklar arasında ulusal hareketler gelişirken, öte yandan da Üçüncü Bölüm'de anlattığımız gibi ezen ulusun proletaryasının kendi burjuvazisine karşı mücadelesi geri kaldı:

"Başka ulusları ezen bir ulus özgür olamaz' (Marx ve Engels). 'Kendi' ulusunun başka uluslar üzerindeki en küçük bir baskısını hoşgörüyle karşılayan bir proletarya, sosyalist bir proletarya olamaz." (LCW, 21. 317.)

Birinci Dünya Savaşı'nı hemen öncesinde Doğu Avrupa'ya baktığımızda, altı küçük devletin (bunların bazılarında epeyce ulusal azınlık vardı) bulunduğu Balkanlar dışında, bir tane bile tek uluslu devletin olmadığını görüyoruz. Bütün bir Doğu Avrupa bölgesi, feodal

kökenli, ulusal çatışmalarla bölünmüş iki çokuluslu devlet tarafından kaplanmıştı. Savaşın sonunda, Avusturya Macaristan İmparatorluğu parçalanarak çeşitli bağımsız burjuva ulusal devletlerine ayrıldı; Rusya İmparatorluğu ise, ulusal azınlıkların yaşadığı küçük özerk bölgelerin bulunduğu bir sosyalist cumhuriyetler birliğine dönüştü. Ulusal sorun konusunda izledikleri çizgi, Bolşeviklerin bu bölgelerde zafer kazanmalarında önemli bir etken oldu (SCW, 6. 152).

Bu sorunu eksik bırakmamak için, Avrupa dışındaki iki büyük ulusal devletten daha söz etmemiz gerekiyor.

Batı Avrupalı göçmenlerin meydana getirdiği bir koloniler topluluğunun, 1776 yılında İngiliz yönetimine karşı bağımsızlığını ilan etmesi sonucunda, Amerika Birleşik Devletleri kuruldu. Bu ülkenin, Avrupa'nın dört bir yöresinden göç eden yığınlarla durmadan büyüyen nüfusu (zenciler ve kı/ılderililer dışında) burjuva eşitliği ve ortak bir dilin kullanılması temelinde birleşmişti:

"Amerika'da kapitalizmin gelişmesi için son derece elverişli koşulların ve bu gelişmenin hızlığının, büyük ulusal farklılıkları dünyanın hiçbir yerinde görülmemiş bir biçimde hızla ve temelden gideren bir durum yarattığını ve tek bir 'Amerikan' ulusu oluşturduğunu biliyoruz." (LCW, 23. 276.)

Japonya'da kapitalizm Rusya'daki kadar geç gelişti; ama o kadar büyük bir hızla gelişti ki, burjuvazi feodal soylularla sınıksı kaynaşıp birleşti. Japonya, Avrupa kökenli olmadığı halde büyük bir emperyalist devlet haline gelen tek ulusal devlettir:

"Asya'da meta üretiminin en yetkin bir biçimde gelişmesi ve kapitalizmin en özgür, en geniş, en hızlı bir biçimde büyümesi için gerekli koşullar ancak Japonya'da, yani ancak bağımsız bir ulusal devlette yaratılmıştır. Japonya bir burjuva devletidir, bu yüzden kendisi de başka ulusları ezmeye ve sömürgeleri köleleştirmeye başlamıştır. Asya'nın kapitalizmin çöküşünden önce, Avrupa gibi bir bağımsız ulusal devletler sistemine dönüşmek için vakit bulup bulamayacağını bilemeyiz; ama kapitalizmin, Asya'yı uyandırmakla, bu kılanın da dört bir bucağında ulusal hareketlere yol açtığı su götürmez bir gerçektir." (LCW, 20. 399.)

1916 yılında gördüğü durumu özetleyen Lenin, üç tür ulusal hareketten söz ediyordu:

"Birinci tür: Ulusal hareketin artık *geçmişte* kaldığı Batı Avrupa'nın ileri ülkeleri (ve Amerika). İkinci tür: Ulusal hareketin *bugünün* sorunu olduğu Doğu Avrupa. Üçüncü tür: Ulusal hareketin büyük ölçüde *geleceğin* bir sorunu olduğu yarısömürgeler ve sömürgeler." (LCW, 23.38.)

Son olarak, ayrı ayrı ulusal devletlerin ortaya çıkmasının yanı sıra, kapitalizmin, daha ileri aşamalarında ulusal engellerin ortadan kalkması yolunda karşıt bir eğilime de yol açtığını belirtmeliyiz:

"Gelişmekte olan kapitalizm, ulusal sorun konusunda iki tarihi eğilim gösterir: Birincisi, ulusal hayatın ve ulusal hareketlerin uyanışı, her türlü ulusal baskıya karşı mücadele ve ulusal devletlerin yaratılmasıdır. İkincisi her türlü uluslararası ilişkinin gelişmesi ve gittikçe sıklaşması, ulusal engellerin yıkılması ve sermayenin, genel olarak iktisadi hayatın, siyasetin, bilimin vb. uluslararası birliğinin yaratılmasıdır. Her iki eğilim de, kapitalizmin evrensel bir yasasıdır. Kapitalizmin gelişmesinin başlangıcında birinci eğilim ağır basar; ikinci eğilim ise, sosyalist topluma dönüşmeye doğru ilerleyen olgunlaşmış bir kapitalizmin özelliğidir." (LCW, 20. 27.)

Sermayenin uluslararası birliği, emeğin uluslararası birliğinin doğmasına yol açar. Sermaye ile emek arasındaki çelişmenin sosyalizmde çözüme kavuşmasıyla birlikte, ulusal ayrılıklar en sonunda yok olup gidecektir:

"İşçiler, eski dünyanın karşısına, ulusal baskılar, ulusal çekişmeler ve ulusal yalnızlık dünyasının karşısına, yeni bir dünya, bütün ulusların emekçilerinin birlik olduğu bir dünya, hiçbir ayrıcalığın bulunmadığı ve insanın insan tarafından en küçük ölçüde bile ezilmediği bir dünya çıkıyor." (LCW, 19.92.)

2. Ulusların Kendi Kaderlerini Belirleme Hakkı

Proletaryanın ulusal sorun konusundaki tutumu, burjuva devrimine ilişkin tutumundan kaynaklanır. Proletarya, feodalizme ve emperyalizme karşı mücadelesinde burjuvaziyi destekler; eğer burjuvazi teslim olursa, proletarya bu mücadelenin önderliğini üstlenmeye hazırdır. Dolayısıyla proletarya, milliyet ayrımı gözetmeksizin bütün yurttaşlara eşit haklar tanıyan burjuva-demokratik ilkeyi destekler ve çokuluslu bir devlet içindeki ulusların ayrılma hakkını kabul eder:

"Farklı ulusların barış ve özgürlük içinde bir arada yaşamaları ya da (kendileri için daha elverişliyse) ayrılıp ayrı devletler kurmaları için, işçi sınıfı tarafından savunulan tam bir demokrasi zorunludur. Hiçbir ulusa ya da hiçbir dile hiçbir ayrıcalık tanınmaz; bir ulusal azınlığa en küçük bir baskı ya da en küçük bir haksızlık yapılamaz: İşte işçi sınıfı demokrasisinin ilkeleri bunlardır." (LCW, 19.91.)

"Sömürüye, kâr sağlamaya ve rekabete dayanan kapitalist toplumda ulusal barış mümkünse, bu ancak bütün ulusların ve dillerin tam eşitliğini güvence altına alan, hiçbir zorunlu resmi dil tanımayan, herkese kendi anadilinde öğrenim göreceği okullar sağlayan ve anayasasında herhangi bir ulusa herhangi bir ayrıcalık tanınmasını ve bir ulusal azınlığın herhangi bir biçimde çiğnenmesini yasaklayan temel bir yasa bulunan, tutarlı ve tepeden tırnağa demokratik cumhuriyetçi biryönetim sisteminde gerçekleştirilebilir." (LCW, 19.427.)

Aynı zamanda proletarya, bütün milliyetlere eşit haklar tanıyan burjuva-demokratik ilkeyi desteklemekle birlikte; burjuvazinin tersine, ulusal mücadelenin sınıf mücadelesine bağımlı olduğunda diretir.

"Burjuvazi her zaman kendi ulusal isteklerini öne çıkarır, hem de bunu son derece kesin bir biçimde yapar. Oysa proletarya bu istekleri sınıf mücadelesinin çıkarlarına bağımlı kılar." (LCW, 20.410.)

"Sömürüye karşı başarıyla mücadele edebilmek için, proletaryanın milliyetçilikten arınmış bulunması ve sözgelimi, çeşitli ulusların burjuvazileri arasında süreduran üstünlük kav-

gasında tamamen tarafsız olması gerekir. Herhangi bir ulusun proletaryası *kentli* ulusal burjuvazisinin ayrıcalıklarını azıcık bile destekleyecek olsa, bu durum başka bir ulusun proletaryası arasında kaçınılmaz olarak güvensizlik yaralar; işçilerin uluslararası sınıf dayanışmasını zayıflatır ve işçileri bölerek burjuvaziye memnun eder." (LCW, 20. 424.)

"Proletarya, milliyetçiliğin kutsanmasını destekleyemez; tam tersine, ulusal farklılıkların giderilmesine ve ulusal engellerin kaldırılmasına yardım eden her şeyi destekler; milliyetler arasındaki bağları sağlamlaştıran ya da ulusların kaynaşmasına hizmet eden her şeyi destekler." (LCW, 20. 35.)

Proletarya, ulusların birbiriyle kaynaşmasından yanaysa, niçin ulusların bağımsızlık hakkını tanımıyor diye bir soru sorulabilir. Evet, proletarya ulusların bağımsızlık hakkını tanımaktadır. Çünkü ulusal ayrılıkların üstesinden ancak ulusal özelemler gerçekleştirilerek gelinebilir.

"Biz, özgürce bir birleşme isliyoruz; ayrılmak hakkını tanımak zorunda olmanızın nedeni budur. Ayrılmaya özgürlüğü olmadan, özgürce bir birleşmeden söz edilemez." (LCW, 26. 176.)

3. Ulusal Kurtuluş Savaşları

Komünist Enternasyonalin Üçüncü Kongresi'nde (1921) Lenin şöyle diyordu:

"Dünyanın nüfusunun çoğunluğunun başlangıçta ulusal kurtuluşa yönelik olan hareketinin, dünya devriminin yaklaşan belirleyici savaşları içerisinde kapitalizme ve emperyalizme karşı gelişeceği ve belki de umduğumuzdan çok daha devrimci bir rol oynayacağı son derece açıktır... Emekçi kitleler (sömürge ülkelerdeki köylüler), hâlâ geri olmalarına karşın, dünya devriminin önümüzdeki aşamalarında çok önemli bir devrimci rol oynayacaklardır." (LCW, 32. 482.)

O günden bu yana, bütün bir sömürge ve yarı sömürge dünyadaki sınıf mücadelesi, ulusal mücadele biçimine büründü ve ulusal kurtuluş savaşlarına ve İkinci Bölün'de ele aldığımız "yeni-demokratik" tipte devrimlere yol açtı. Çin'de, Japonya'ya karşı direnme savaşı sırasında Mao Zedung şunu söylüyordu:

"Ulusal nitelikteki bir mücadelede, sınıf mücadelesi ulusal mücadele biçimini alır; bu da, ikisi arasındaki özdeşliği gösterir. Bir yandan, belli bir tarihi dönem süresince çeşitli sınıfların .siyasi ve iktisadi taleplerinin işbirliğini bozacak nitelikte olmaması gerekir; öte yandan, ulusal mücadelenin talepleri (Japonya'ya karşı direnmenin gerekliliği) tüm sınıf mücadelesinin çıkış noktası olmalıdır. Dolayısıyla, birleşik cephe içinde birlik ile bağımsızlık ve ulusal mücadele ile sınıf mücadelesi arasında özdeşlik vardır." (MSW, 2. 215.)

Komünist Partisi önderliğinde ve Mao Zedung'un halk savaşı stratejisinin rehberliğinde, küçük ve maddi bakımdan geri bir ulusun, tekeli kapitalizmin tüm varlığını harcadığı dev bir askeri mekanizmayla donatılmış en güçlü emperyalist devleti bile bozguna uğratabileceği, son zamanlarda birbiri ardı sıra birçok ülke, hepsinden önce de Vietnam tarafından kanıtlanmıştır.

Vietnam'ın kurtuluş savaşı bütün dünyanın desteğini kazandı. Böylelikle tek bir halkın ulusal mücadelesi uluslararası bir mücadele durumuna gelerek, Birleşik Amerika da içinde olmak üzere başka ülkelerde de yeni ulusal mücadelelere yol açtı. Lenin'in belirttiği gibi, Amerikalı zencilerin özgürlük ve eşit haklar uğruna verdikleri mücadele de bir ulusal harekettir:

"Birleşik Amerika'da, zenciler... ezilen bir ulus olarak nitelenmelidir; çünkü 1861-1865 İç Savaşıyla kazanılan ve Cumhuriyet Anayasası'na güvence altına alınan eşitlik, 1860-1870 yıllarının ilerici, tekellecilik-öncesi kapitalizminden yeni dönemin gerici tekelleci kapitalizmine (emperyalizm) geçişe bağlı olarak, zencilerin yaşadığı başlıca bölgelerde (Güney) giderek artan bir biçimde birçok bakımdan kısıtlanmıştır..." (LCW, 23. 275.)

Mao Zedung da, zencilerin hareketini desteklediğini açıklarken, bu hareketin hem bir ulusal mücadele, hem de bir sınıf mücadelesi olduğunu belirtti:

"Amerikalı zencilerin mücadelesinin hızlı gelişmesi, Birleşik Amerika'da şiddetlenen sınıl* mücadelesinin ve şiddetlenen ulusal mücadelenin bir yansımasıdır.

"Son çözümlemede, ulusal mücadele, bir sınıl" mücadelesi sonudur... Sömürgeciliğin ve emperyalizmin yıkılası düzeni, zencilerin köleleştirilmesi ve zenci ticaretiyle başlayıp gelişmiştir ve hiç kuşkusuz kara derili halkın tamamen kurtuluşuyla son bulacaktır." (PR, 63-33.)

Ulusal kurtuluş mücadeleleri genişledikçe, emperyalizmin tahakkümü altındaki alan daralır; alan daraldıkça emperyalizmin sömürüsü yoğunlaşır ve böylece yeni yeni ulusal kurtuluş mücadelelerine yol açar. Bu, emperyalizmin asla kaçınmayacağı bir kısır döngüdür:

"Dev bir canavara benzeyen ABD emperyalizmi, özünde, ölüm döşğinde can çekişen kâğıttan bir kaplandır. Bugünün dünyasında gerçekte kim kimden korkmaktadır? Vietnam halkı, Laos halkı, Filistin halkı, Arap halkı ve öteki ülkelerin halkları ABD emperyalizminden değil, ABD emperyalizmi dünya halklarından korkmaktadır. Yaprak litrese, ödü patlamakladır. Haksız bir davanın pek az destek bulmasına karşılık, haklı bir davanın büyük destek sağlayacağı, sayısız gerçek tarafından kanıtlanmaktadır. Zayıf bir ulus güçlü bir ulusu, küçük bir ulus büyük bir ulusu alı edebilir. Küçük bir ülkenin halkı büyük bir ülkenin zulmünü yerle bir edebilir, yeler ki, mücadeleye atılmaya, silaha sarılmaya ve kendi ülkesinin kaderini kendi eline almaya cesaret elsin. Bu bir tarih yasasıdır." (PR, 70-22.)

4. Ulusal Özerklik mi, Bölgesel Özerklik mi?

Lenin, her ulusun ayrılma ve bağımsız bir devlet kurma hakkını savunurken, proletarya partisinin her durumda bu hakkın kullanılmasını desteklemek zorunda olduğunu söylemek istemiyordu. Tam tersine, ayrılmanın bazı durumlarda uygunsuz olabileceğini ortaya koyuyordu:

"Ulusların kendi kaderlerini belirleme hakkı (yani, ayrılma sorununun tamamen özgür ve demokratik bir yöntemle belirlenmesinin anayasa tatarından güvence altına alınması), hiçbir zaman belli bir ulusun ayrılmasının uygunluğuyla karıştırılmamalıdır. Sosyal-Demokrat Parti bu konuda, bütün bu toplumsal gelişmenin ve sosyalizm uğruna proleter sınıl' mücadelesinin çıkarlarına uygun olarak, her durumun kendi özel koşullarına göre karar vermelidir." (LCW, 19. 429.)

Hiç kuşkusuz, bazen nesnel durum ayrılmaya aykırı olabilir. Bazı milliyetler bağımsız devlet kuramayacak kadar küçük ya da dağınıktırlar. Peki ayrılmanın uygunsuz ya da olanaksız bulunduğu durumlarda ulusal sorun nasıl çözülecektir öyleyse?

Lenin'in belirttiği gibi, bu sorunun birbirine karşıt iki çözümü vardır: Biri, _kültürel-ulusal özerklik biçimindeki burjuva çözümü; öteki de, bölgesel ve yerel özerklik biçimindeki proleter çözümü.

Kültürel-ulusal özerklik ilkesine göre, her milletin üyeleri, eğitim de içinde olmak üzere kendi toplumsal ve kültürel hayatlarını denetleyen bir "ulusal dernek" kurarlar. Böylece okullar, milliyetlere göre ayrılırlar. Bu durumda Lenin şu soruyu sormaktadır:

"Genel olarak demokrasi açısından ve özel olarak de proletaryanın sınıf mücadelesinin çıkarları açısından böyle bir bölünmeye izin verilebilir mi?

"'Kültürel-ulusal' özerklik programının özünü açık seçik kavramış olmak, bu soruyu hiç duraksamadan şöyle cevaplamak için yeterlidir. Asla izin verilemez.

"Eğer tek bir devlet içinde yaşayan çeşitli uluslar birbirlerine iktisadi bağlarla bağlıysalar, onları 'kültür' ve özellikle eğitim sorunlarında kalıcı olarak bölmek için girişilecek her türlü çaba, saçma ve gerici olur. Tam tersine, eğitim sorunlarında ulusların *birleştirilmesi* için çaba harcanmalıdır; öyle ki, okullar, gerçek hayatla gerçekten yapılmış olan şey için bir hazırlık yeri olabilsin. Günümüzde, farklı ulusların sahip oldukları hakların ve gelişme düzeylerinin eşit olmadığını görüyoruz. Bu koşullarda, okulları milliyetlere göre ayırmak, daha geri durumda olan ulusların içinde bulundukları koşulları gerçekten ve kaçınılmaz olarak *daha da kötüleştirir*.

"Okulların milliyetlere göre ayrılması, yalnızca *zararlı* bir tasarı değil, aynı zamanda *kapitalistlerin* açık bir sahtekârlığıdır. Böyle bir düşüncenin savunulması ve hele sıradan halkın okullarının milliyetlere göre ayrılması, işçileri *bölebilir, parçalayabilir ve zayıf düşürebilir*; buna karşılık, çocukları pahalı özel okullarda ve özel olarak tutulmuş öğretmenlerin elinde iyi öğrenim gören kapitalistlerin, *herhangi bir biçimde*, 'kültürel-ulusal özerkliğin' bölücü ve zayıflatıcı etkisi altında kalmaları olanaksızdır." (LCW, 19. 503-505.)

Dolayısıyla, kültürel-ulusal özerklik, işçileri böler ve onları daha da sıkı bir burjuva denetimi altına sokar.

Lenin, bu ilkeye karşı, bölgesel ve yerel özerklik ilkesini ortaya koymuştur. Lenin'e göre, gerçek ulusal eşitlik şunu gerektirir:

"Kendi kendini yöneten ve özerk bölgelerin sınırlarının, iktisadi ve toplumsal koşullar ve nüfusunun ulusal bileşimi temelinde, o bölgede yaşayan insanlar tarafından belirlendiği, geniş bölgesel özerklik ve tam demokratik kendi kendini yönetim." (LCW, 19.427.)

"Ne kadar küçük olursa olsun, bütünüyle bir türden bir nüfusa sahip, o milliyetin ülkenin ve hatta dünyanın dört bir yanına dağılmış insanların bir araya gelebilecekleri ve her türlü ilişkiye ve özgür derneğe girebilecekleri özerk bölgeler yaratmak, ulusal baskının ortadan kaldırılması açısından son derece önemlidir." (LCW, 20. 50.)

Yerel özerklik ilkesi aynı zamanda şunları da kapsar:

"Bu amaçla devlet ve özyönetimin yerel organlarınca kurulacak okullarda halkın kendi anadilinde öğrenim görme hakkı; toplantılarda her yurttaşın kendi anadilini kullanma hakkı; bütün yerel kurumlarda, kamu ve devlet kurumlarında anadilin kullanılması; zorunlu resmi dilin kaldırılması." (LCW, 24. 472.)

Lenin, bu son noktayla ilgili olarak şunu da belirtmekten geri kalmıyordu:

"Ticari ilişkilerin çıkarları bakımından belirli bir ülkede hangi dilin çoğunluğun *yararına* olacağını, ekonomik değişimin gereksinimleri *belirler*." (LCW, 19. 355.)

"'Resmi dil', *insanları* Rus dilinden *uzaklaştıran* bir değnek değil •midir? Merkezileşmenin, daha büyük devletin ve tek bir dilin en küçük bir kuşkuyla yer bırakmayan ilerici önemini, en küçük bir baskı uygulandığında kirlenen, lekeleyen ve etkisiz kılan ve ulusal sorun açısından son derece önemli olan *psikolojiyi* neden bir türlü anlamak istemiyorsunuz?" (LCW, 19.499.)

Geriye, büyük sanayi merkezleri kalmaktadır. Büyük sanayi merkezlerindeki nüfusun bileşimi ister istemez son derece karışıktır; ülkenin dört bir yanından ve denizaşırı ülkelerden gelen insanlarla doludur buraları; nüfus öylesine iç içe geçmiştir ki, yerel özerklik ilkesi bile tam ulusal eşitliği sağlamaya yeterli değildir. Bu durum, daha Lenin'in zamanında dünya çapında bir sorun haline gelmişti:

"Hiç şüphe yok ki, insanların anayurllarını terk etmek zorunda kalmalarının ve göçmen işçilerin kapitalistler tarafından en hayasız bir biçimde sömürülmelerinin biricik nedeni, akıl almaz yoksulluktur. Ama ulusların bu modern göçünün *ilerici* önemine ancak gericiler gözlerini kapayabilirler." (LCW, 19. 454.)

Lenin, 191 l'deki okul sayımına değinirken şunu belirtiyordu:

"Büyük St. Petersburg şehrinin nüfusunun son derece karmaşık ulusal bileşimi ilk bakışta göze çarpıyor. Bu durum bir rastlantı

değil, bütün kıtalarda ve dünyanın her yanında geçerli olan bir kapitalizm *yasasının* sonucudur. Büyük şehirlerin, fabrika merkezlerinin, demiryolu merkezlerinin ve genel olarak ticaret ve sanayi merkezlerinin, öteki yerlerden çok daha karışık nüfuslara sahip olmaları kaçınılmazdır; özellikle bu merkezler ötekilerden daha hızlı gelişir ve geri köylük bölgelerden gittikçe daha çok sayıda insan çekerler." (LCW, 19. 532.) .

Kültürel-ulusal özerklik ilkesi St. Petersburg şehrinde uygulanmış olsaydı, her birinin kendi okullarına sahip olduğu en azından 23 "ulusal dernek" ortaya çıkacaktı. Lenin, bu gerçeği saptıyor ve şöyle sürdürüyor sözlerini:

"Genel olarak demokrasinin ve özel olarak da işçi sınıfının çıkarları bunun tam tersini gerektirmektedir. Biz, *bütün* milliyetlerden çocukların her yöredeki *bir örnek* okullarda *kaynaşmalarını* sağlamaya çalışmalıyız... Eğitimle ilgili sorunlarda ulusları herhangi bir biçimde birbirinden ayırmak bizim işimiz değildir. Biz, tam tersine, ulusların eşit haklar temelinde barış içinde bir arada yaşayacakları temel demokratik koşulları yaratmaya çalışmalıyız." (LCW, 19. 532.)

Burada da çözüm, demokrasinin tam anlamıyla yaygınlaştırılmasında yatmaktadır. Lenin, St. Petersburg'daki okullarda yalnızca bir Gürcü çocuğun bulunduğunu belirttikten sonra şöyle diyor:

"St. Petersburg'daki 48 076 okul çocuğu arasında *bir tek* Gürcü çocuğunun çıkarlarının eşit haklar temelinde korunmasının mümkün olup olmadığı şeklinde bir soruyla karşılaşabiliriz. Bu soruya, St. Petersburg'da Gürcü 'ulusal kültürü' temelinde özel bir Gürcü okulu açmanın olanaksız olduğunu söyleyerek cevap vermeliyiz... Ama bu çocuk için hükümetten Gürcü dili, Gürcü tarihi vb. konularda parasız dersler verilmesini. Merkez Kütüphanesi'nden bu çocuk için Gürcüce kitaplar getirtilmesini, devlet tarafından Gürcü bir öğretmenin sağlanmasını istemekle, zararlı bir şey savunmuş ya da olmayacak bir iş için çaba harcamış olmayız. Gerçek demokraside... insanlar böyle bir şeyi rahatlıkla elde edebilirler. Ama bu gerçek demokrasi, ancak bütün milliyetlerin işçileri birleştiği zaman elde edilebilir." (LCW, 19. 533.)

5. Ulusal Kültür ve Uluslararası Kültür

Burjuvazi her zaman ikili bir nitelik taşımuştur. Geçmişe ilişkin olarak devrimci, geleceğe ilişkin olaraksa karşıdevrimcidir. Ve kapitalizmin son aşamasında olumsuz y n ağır basar. Bir zamanlar ulusal bağımsızlık mücadelesine önderlik eden burjuvazi, artık öteki ulusian boyunduruğu altına almaktadır. Burjuvazinin bir zamanlar canlı ve hayat dolu olan kültürü, artık boyunduruk altındaki halkların özlemlerini bastıran ezici bir yük haline gelmiştir. Amerikadaki Kızılderililere ve Avusturya'daki yerlilere yapıldığı gibi, bazı durumlarda halkın kendisi fiziksel olarak yok edilmiştir. Bazı durumlarda ise, Güney Afrika'daki Bantulara yapıldığı gibi, halk k lleştirilmiş ve halkın kültürü yok edilmiştir. Başka yerlerde daha ince yöntemler uygulanmıştır:

"Emperyalistler, Çin halkının kafasını zehirlemekten bir an geri durmamışlardır. Bu, onların kültürel saldırı siyasetidir. Bu siyaset, misyonerler aracılığıyla, hastaneler ve okullar açarak, gazeteler yayımlayarak ve Çinli  ğrencileri yurtdışında öğrenim görmeye özendirerek yürütülmektedir. Emperyalistlerin amacı, kendi çıkarlarına hizmet edecek aydınlar yetiştirmek ve halkı aldatmaktır." (MSW, 2. 312.)

Aynı ikili nitelik, ezilen ulusun burjuvazisinde de görülür. Ezilen ulusun burjuvazisi, ulusal bağımsızlık isteği ile sosyalizm korkusu arasında bocalar ve bu yüzden de, Yunanistan'da ve  rlanda'da olduğu gibi, kendi kültür mirasına ihanet etmeye her zaman hazırdır:

"Biz, proletarya, burjuvazinin devrimci proletaryayla karşı karşıya kaldığı zaman, özgürlüğün, anayurdun, dilin ve ulusun çıkarlarına nasıl *ihanet ettiğini* defalarca gördük." (LCW, 6. 46,2.)

Buradan anlaşılacağı gibi, ulusal kültürlerin bir toplamı olan dünya kültürünün geleceği, uluslararası proletaryanın ellerindedir. Nisil bir gelecektir bu? Bu soru, Lenin ve Mao Zedung tarafından genel olarak cevaplanmıştır:

"Her ulusal kültürde, gelişmemiş bir biçimde de olsa demokratik ve sosyalist kültürün *unsurları* vardır; çünkü her ulusta, hayat koşulları kaçınılmaz olarak demokrasi ve sosyalizm ideolojisini doğuran emekçi ve sömürülen kitleler vardır. Ama *her* ulusta aynı zamanda yalnızca 'unsurlar' biçiminde değil, *egemen* kültür biçiminde bir burjuva kültürü (çoğu ulusla gerici ve yobaz bir kültür) de vardır. Bu yüzden, genel olarak ulusal kültür, toprak ağalarının, papazların ve burjuvazinin kültürüdür...

"Biz, 'demokrasinin ve dünya işçi sınıfı hareketinin uluslararası kültürü' sloganını ortaya atarken *her* ulusal kültürün *yalnızca* demokratik ve sosyalist unsurlarını alıyoruz; bunları *yalnızca* ve *kesinlikle* her ulusun burjuva kültürüne ve burjuva milliyetçiliğine karşı olarak alıyoruz." (LCW, 20. 24.)

"Bugünkü aşamada Çin'in yeni kültürünün, proletarya önderliğindeki halk kitlelerinin antiemperyalist anti'eodal kültürü olduğunu söyledik. Bugün, gerçekleşen kitlelerin olan herhangi bir şey, zorunlu olarak proletarya önderliğinde olmalıdır. Burjuvazinin önderliğinde olan bir şey, asla kitlelerin olamaz. Bu söylediklerimiz elbette yeni kültürün bir parçası olan yeni sanat ve edebiyat için de geçerlidir. Çin'de ve yabancı ülkelerde sanat ve edebiyat alanında eski çağlardan kalan zengin mirasa ve güzel geleneklere sahip çıkmalıyız; ama gene de amacımız halk kitlelerine hizmet etmek olmalıdır. Biz, geçmişin sanat ve edebiyat biçimlerinden yararlanmayı da reddetmiyoruz; ama bizim elimizde yeniden yoğrulan ve yeni bir öz kazanan bu eski biçimler de halka hizmet eden devrimci bir şey haline gelirler." (MSW, 3. 76.)

Geleceğin proletarya kültürü, özde uluslararası, biçimde ulusal olacaktır. Özde uluslararası, dolayısıyla da bir türden olacaktır; çünkü bütün ulusların halk yığınlarının ortak sosyalist dünya görüşünü dile getirecektir. Biçimde ulusal, dolayısıyla da başka başka olacaktır; çünkü bu dünya görüşü, her ulusun dili, töreleri ve gelenekleri tarafından belirlenen biçimler içinde somut olarak dile getirilecektir. Stalin bunu şöyle açıklıyordu:

"Özde proleter, biçimde ulusal: Sosyalizmin ilerlemekle olduğu evrensel küllür böyledir. Proletarya kültürü ulusal kültürü ortadan kaldırmaz, ona öz verir. Buna karşılık, ulusal kültür de proletarya kültürünü ortadan kaldırmaz, ona biçim verir. Burjuvazi iktidarda olduğu ve ulusların pekişmesi burjuva düzeninin kanadı altında sürdüğü sürece, ulusal kültür sloganı bir burjuva sloganıydı. Ama proletaryanın iktidara gelmesiyle ve ulusların pekişmesinin Sovyet iktidarının kanadı altında sürmeye başlamasıyla birlikte, ulusal küllür sloganı bir proleter slogan oldu." (SCW, 7. 140.)

Mao Zedung da aynı şekilde şöyle diyor:

"Kanı ve canıyla büyük Çin ulusunun bir parçası olan Çin komünistleri için, Marksizmden Çin'in özelliklerinden kopuk bir biçimde söz etmek, soyut bir Marksizm, boşlukta yüzen bir Marksizm olur. Dolayısıyla, Marksizmi, her belirlisi mutlaka Çin özelliği taşıyacak bir biçimde Çin'e somut olarak uygulamak, yani Marksizmi Çin'in somut özelliklerinin ışığında uygulamak, bütün Partinin bir an önce kavraması ve çözmesi gereken bir sorun olmaktadır. Yabancı taklitçiliğine son verilmeli, boş ve soyul havalalar tutturaktan vazgeçilmeli ve dogmacılık bir yana bırakılmalıdır; bütün bunların yerini, Çin halkının çok sevdiği yeni ve canlı Çin tarzı ve havası almalıdır. Enternasyonalist özü ulusal biçimden koparmak, enternasyonalizmden hiçbir şey anlamayanların işidir." (MSW, 2.209.)

Mao Zedung burada Parti propagandasından söz etmektedir, ama söyledikleri aynı ölçüde küllür için de geçerlidir; hem de yalnızca Çin kültürü için değil, emperyalizm tarafından ezilmiş ve yok olmanın eşiğine gelmiş olup da sosyalizm tarafından kurtarılacak olanlar da içinde olmak üzere büyük küçük, eski yeni, bütün ulusların kültürü için de geçerlidir. Dolayısıyla, proletarya küllüm burjuva kültüründen daha zengin ve çok daha çeşitli olacaktır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TEK ÜLKEDE SOSYALİZM

Proleterlerin zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyleri yoktur. Oysa kazanacakları koskoca bir dünya vardır. Bütün ülkelerin işçileri, birleşin!

Komünist Partisi Manifestosu

1. Marx'ın Sürekli Devrim Teorisi

Lenin'in Marksist teoriye katkısını Stalin şöyle tanımlıyordu:

"Leninizm, emperyalizm ve proletarya devrimi çağının Marksizmidir. Daha doğrusu, Leninizm, genel olarak proletarya devriminin teori ve pratiği, özel olarak da proletarya diktatörlüğünün teori ve taktikleridir. Marx ve Engels'in çalışmalarını sürdürdükleri devrim öncesi (proletarya devrimini kastediyoruz) dönemde, henüz gelişmiş emperyalizm yoktu, proletarya devrim için hazırlık dönemindeydi, proletarya devrimi ise henüz yakın sürede kaçınılmaz olarak gerçekleşebilecek bir dönemde değildi. Oysa Marx ve Engels'in izleyicisi Lenin, çalışmalarını, emperyalizmin geliştiği bir dönemde, proletarya devriminin serpilmekte olduğu bir dönemde, proletarya devriminin tek ülkede zafere ulaştığı, burjuva demokrasisini yerle bir ettiği ve proletarya demokrasisi çağını, Sovyetler çağını açtığı bir dönemde sürdürdü." (SCW, 6. 73.)

Emperyalizm ya da tekeli kapitalizm çağı, 19. yüzyılın son yıllarında açıldı ve 1917 Ekim Devrimi sıralarında doruğuna ulaştı. Demek ki, emperyalizm çağının başlaması ve doruğuna ulaşması,

Lenin'in 1890'larda başlayan ve önderlik etliği devrimin gerçekleşmesinden birkaç yıl sonra sona eren etkinlikleriyle aynı döneme rastlamaktaydı. Emperyalizmin teorik çözümlemesi de, Ekim Devrimi'nin önderliği de Lenin tarafından gerçekleştirildi. Bu bölümde, Marx ve Engels'in sanayi kapitalizmi çağındaki çalışmaları temelinde ortaya koydukları dünya devrimi görüşü açısından yola çıkan Lenin'in, Marx ve Engels'in görece kadar yaşamadıkları emperyalizm çağının koşullarına uygun düşen yeni görüş açısını nasıl ortaya koyduğunu göstermeye çalışacağız:

"Marx, *laissez-faire** kapitalizmi çağında, emperyalizm çağma özgü belirli yasaları önceden somut olarak bilemezdi. Çünkü emperyalizm, yani kapitalizmin son aşaması henüz ortaya çıkmamıştı ve ortada buna ilişkin bir pratik yoktu; bu görevi ancak Lenin ve Stalin üstlenebilirdi." (MSW, 1.299.)

1847 yılında *Komünist Partisi Manifestosu*'na temel oluşturan bir taslakta Engels, tek bir ülkede proletarya devriminin mümkün olup olamayacağı sorusunu ortaya atmaktaydı:

"Bu devrim bir tek ülkede gerçekleşebilir mi? Hayır. Büyük çaplı sanayi, bir dünya pazarı yaratmış olduğu için, yeryüzündeki bütün ülkeleri, özellikle de uygar ülkeleri birbirlerine öylesine sıkı sıkıya bağlamıştır ki, hiçbir ülke öbür ülkelerde meydana gelen olaylardan bağımsız değildir. Üstelik, büyük çaplı sanayi, bütün uygar ülkelerdeki toplumsal gelişmeyi o derece eşil bir düzeye getirmiştir ki bütün bu ülkelerde burjuvazi ile proletarya toplumun belirleyici iki sınıfı olmuşlar, bu iki sınıf arasındaki mücadele de çağımızın başlıca mücadelesi haline gelmiştir. İşte bu yüzden, komünist devrim, basit bir ulusal devrim olmayacak, bütün uygar ülkelerde, hiç değilse İngiltere, Amerika, Fransa ve Almanya'da aynı anda gerçekleşecektir." (SCW, 8. 260'tan alıntı, bkz. 7. 237.)

Manifesto'nun aldığı son biçimde, "aynı anda devrim" düşüncesinden söz edilmiyordu. *Manifesto*'nun yazarları, dikkatlerini, burjuva devriminin henüz gerçekleşmediği Almanya'daki duruma yöneltmekle yetinmişlerdi: * "Bırakınız yapsınlar" felsefesinin egemen olduğu kapitalizm, (Y.N.)

"Komünistler dikkatlerini esas olarak Almanya'ya yöneltiyorlar. Çünkü bu ülke, Avrupa uygarlığının, daha ileri koşullarında, 17. yüzyıl İngiltere'sinde ve 18. yüzyıl Fransa'sında olandan çok daha gelişmiş bir proletaryayla gerçekleştirilmek zorunda olan bir burjuva devriminin eşliğindedir ve Almanya'daki burjuva devrimi, hemen ardından gelecek bir proletarya devriminin başlangıcı olacaktır." (ME, 1.65.)

1850 yılında Marx, Almanya'daki durumun eksiksiz bir çözümlemesini ve durumun nasıl gelişeceğine ilişkin görüşlerini şöyle dile getiriyordu:

"Demokrat küçük burjuvazi, devrimi mümkün olduğu kadar kısa sürede ve en fazla yukarıdaki taleplerin gerçekleştirilmesiyle sona erdirmek ister; oysa şu ya da bu ölçüde varlıklı bütün sınıfların egemenliğine son verilinceye kadar, proletarya iktidarı ele geçirinçeye kadar ve proleterlerin birliği yalnızca tek bir ülkede değil, aynı zamanda dünyanın belli başlı bütün ülkelerinde, bu ülkelerin proleterleri arasındaki rekabete son verecek ve hiç değilse belirleyici güçlerin proleterlerin elinde toplanmasını sağlayacak ölçüde gelişinceye kadar devrimi sürekli kılmak hem bizim yararımızdır, hem de bizim görevimizdir." (MB, 1. 110.)

Marx'ın bu değerlendirmesinde, yaklaşmakla olan devrim "sürekli" olarak tanımlanmaktadır. Almanya'da bir burjuva devrimi başlayacak, bunu aynı ülkede kesintisiz bir biçimde bir proletarya devrimi izleyecek, bu devrim Batı'daki öteki ileri ülkelere yayılacak ve en sonunda proletarya bütün dünyada egemenliğini kuracaktır; bu arada, komünizmin alt aşamasından (yani sosyalizmden) üst aşamasına geçiş başlamış olacaktır. Bu "sürekli devrim" anlayışı, yani aşamalı bir biçimde süren devrim anlayışı, Marksist teoriyi reformculuktan (devrimi kabul etmez) ve anarşizmden (aşamaları kabul etmez) ayırt eden başlıca noktadır.

Ayrıca, Marx'ın açıkladığı gibi, Almanya'da devrimin başarısı, proletaryanın köylülükle olan ilişkilerini ele almadaki ustalığına bağlıydı. Birinci aşamada, feodalleri ve onların büyük burjuvazi içindeki müttefiklerini hedef alan proletarya, köylülük de içinde olmak üzere demokrat küçük burjuvaziyle "birlikte yürümeliydi";

ikinci aşamasındaysa, küçük burjuvazinin taleplerini aşması ve proletarya devrimini başlatması gerekiyordu. Alman devriminin yenilgiye uğramasının nedenlerini inceleyen Engels, proletaryanın köylülükle sıkı bağlar kuramadığını belirtiyordu:

"Ulusun büyük çoğunluğunu oluşturan küçük burjuva zanaatkarlar ve köylüler, en yakın ve doğal müttefikleri burjuvazi tarafından fazla devrimci oldukları için ve bir bakıma da proletarya tarafından yeterince ileri olmadıkları için yalnız bırakıldılar." (MBP, 152.)

Marx ve Engels, 1861'deki Köylü Relbrını'ndan sonra Rusya'yı "Avrupa'daki devrimci eylemin öncüsü" olarak görmeye başladılar ve bu ülkede meydana gelecek bir burjuva devriminin "Batı'da bir proletarya devriminin işareti" (ME, 1. 24) olabileceğini düşündüler. Başka bir deyişle, daha önce Almanya için uygun gördükleri rolü şimdi Rusya üstlenebilirdi. Hâlâ, proletarya devriminin başlar başlamaz aynı anda bütün ülkelere yayılacağı kanısındaydılar.

Son olarak, proletarya devrimi proletarya diktatörlüğüne yol açmalıydı. Bu anlayış *Manifeso'da* da vardır (Birinci Bölüm'ün başında aldığımız cümleye bakınız), ama Marx bu anlayışı açık bir biçimde ilk kez 1852'de formüle etmiştir:

"Modern toplumdaki sınıfların varlığının ve bu sınıflar arasındaki mücadelenin keşfedilmesinde benim zerre kadar payım yoktur. Burjuva tarihçileri bu sınıf mücadelesinin tarihi gelişmesini, burjuva iktisatçıları da sınıfların iktisadi yapısını benden çok önce açıkladılar. Benim yeni olarak yaptığım, şunları kanıtlamak olmuştur: 1) *sınıfların varlığı, yalnızca üretimin gelişmesindeki belli tarihi aşamalara bağlıdır*; 2) *sınıf mücadelesi kaçınılmaz olarak proletarya diktatörlüğüne yol açar*; 3) *bu diktatörlüğün kendisi, yalnızca, bütün sınıfların ortadan kaldırılmasını ve sınıfsız topluma geçişi meydana getirir.*" (ME, 2. 452.)

Bu anlayışta, bir temel unsur hâlâ eksikti: Proletaryanın burjuva devlet aygıtını parçalamasının gerekliliği. Bu, Engels'in açıkladığı gibi, Paris Komünü'nden çıkarılan derslerden biriydi:

"Komün, daha başından, işçi sınıfının iktidara geldikten sonra eski devlet aygıtıyla işleri yürütemeyeceğini görmek zorunda kaldı, işçi sınıfı, henüz kazandığı üstünlüğü kaybetmemek için, bir yandan daha önce kendisine karşı kullanılmış olan tüm baskı aygıtını ortadan kaldırmalı; öte yandan da, her birinin her an görevden alınabileceklerini açıklayarak, kendisini, kendi temsilci ve memurları kaşısında güvence altına almalıydı." (ME, 1. 483.)

Marx ve Engels'in bu düşüncelerinde, Lenin'in daha önceki bölümlerde anlattığımız devrim stratejisinin şu üç ana özelliğini görmekteyiz: Proletarya diktatörlüğü, burjuva devriminden proletarya devrimine kesintisiz geçiş ve işçi-köylü ittifakı. Bununla birlikte, Lenin'in görüş açısında, Ekim Devrimi'nin hemen öncesinde son biçimini almış olan bir nokta vardır ki, Marx ve Engels'in görüş açısından epey farklıdır.

2. Ekim Devrimi'nin Zaferi

Gördüğümüz gibi, Marx ve Engels, proletarya devriminin, belki de Rusya'daki bir burjuva devriminin kıvılcımıyla Batı'nın bütün ileri ülkelerinde aynı anda patlak vereceğine inanıyorlardı. Bu düşünceden şöyle bir sonuç da çıkarılabilirdi: Eğer başka ülkelerdeki benzer devrimlerin desteği olmaksızın, Paris Komünü'nde olduğu gibi tek bir ülkede devrime girilirse, devrimin varlığını korumak mümkün olamaz.

Uzun yıllar Lenin de bu varsayımları benimsedi:

"Rus siyasi devrimini, Avrupa'daki sosyalist devrimin ilk adımı kılacağız." (LCW, 8. 303.)

"Rus devrimi kendi gücüne dayanarak zafere ulaşabilir, ama elde ettiği kazançları yalnızca kendi gücüyle asla koruyup sağlamlaştıramaz. Batı'da bir sosyalist devrim gerçekleşmedikçe, bunu yapamaz." (LCW, 10. 280.)

Lenin, "Batı Avrupa'daki nesnel koşulların sosyalist devrime elverişli olduğu" (LCW, 21. 419) yolundaki inancını hiçbir zaman yi-

tirmemişti. Ne var ki, 1914 yılında İkinci Enternasyonal'in çökmesinden ve Batı'daki işçi sınıfı önderlerinin emperyalist savaşa karşı çıkmaktan caymalarından sonra, öznel koşulların elverişsiz duruma geldiğini gördü:

"Devrimin ilk döneminde, birçokları emperyalist savaş sona erermez Batı Avrupa'da sosyalist devrimin başlayacağı umudunu besliyorlardı. Kitleler silahlandırılmışken, bazı Batı ülkelerinde de başarılı bir devrim olabilir. Balı Avrupa proletaryası içindeki bölünme sanıldığından daha derin ve eski sosyalist önderlerin ihaneti sanıldığından daha büyük olmasaydı, bu gerçekleşebilirdi." (LCW, 30. 417.)

Bu arada Lenin, emperyalizmle ilgili eseri üzerinde çalışırken, tek bir ülkede girişilecek bir proletarya devriminin başarıya ulaşamayacağını savunan eski "aynı anda" devrim teorisinin, dünyanın yeni durumunda artık geçerliliğini yitirdiği sonucuna vardı:

"Eşit olmayan iktisadi ve siyasi gelişme, kapitalizmin mutlak bir yasasıdır. Bu yüzden, sosyalizmin ilkönce birkaç ülkede, hatta tek bir kapitalist ülkede bile zafere ulaşması mümkündür. O ülkenin mu-zaffer proletaryası, kapitalistleri mülksüzleştirdikten ve sosyalist üretimi örgütledikten sonra dünyanın geri kalan bölümünün, kapitalist dünyanın karşısına dikilebilir, öteki ülkelerin ezilen sınıflarını kendi davasına kazanabilir, o ülkelerde kapitalistlere karşı ayaklanmalar başlatabilir ve gerektiğinde sömürücü sınıflara ve onların devletlerine silahlı güçle bile karşı çıkabilir." (LCW, 21.342.)

Lenin 1916 yılında, bu konudaki görüşünü daha da ileri götürerek, sosyalist devrimin bütün ülkelerde aynı anda *fırcçeklc'emeveceğini* öne sürdü:

"Kapitalizm, farklı ülkelerde hiç de eşil olmayan bir biçimde gelişmektedir. Meta üretimi koşullarında başka türlü olması da beklenemez. Bundan da, su götürmez bir biçimde, sosyalizmin *bütün* ülkelerde aynı anda zafere ulaşamayacağı sonucu çıkmaktadır. Sosyalizm ilkönce bir ya da birkaç ülkede zafere ulaşacak, buna karşılık öteki ülkeler daha bir süre burjuva ya da burjuva-öncesi durumda kalacaklardır." (LCW, 23. 79.)

Ve yeni sosyalist cumhuriyet, müdahale savaşından ve iç savaştan zaferle çıktıktan sonra, şunu söyledi Lenin:

"Tahminlerimiz kolayca, hızla ve doğrudan doğruya olmasa hile, temel olanı elde etmiş olmamız bakımından gerçekleşmiştir. Dünya sosyalist devriminin gecikmesi durumunda hile, proletarya yöneliminin ve Sovyet Cumhuriyeti'nin varlığını sürdürmesi mümkün kılınmıştır." (LCW, 31.411.)

"Ama kapitalizmle kuşatılmışken, sosyalist bir cumhuriyetin varlığını sürdürmesi düşünülebilir mi? Bu. hem siyasi, hem de askeri bakımdan mümkün görülüyordu. Ama artık hem siyasi hem de askeri bakımdan mümkün olduğu kanıtlanmış bulunuyor. Bu bir gerçektir." (LCW, 33. 151.)

Lenin, bu sonuca varmakla, Sovyet Cumhuriyeti'nin yaşamasının artık güvence altına alınmış olduğunu söylemek istemiyordu. Tam tersine, dünya çapında zafere ulaşılmadıkça, sosyalizmin zaferinin kesin sayılamayacağını savunmaya devam ediyordu:

"Hiç kuşku yok ki, sosyalizmin tek bir ülkede kesin zafere ulaşması olanaksızdır." (LCW, 26. 470.)

"Devrimin güçlüklerini herkes bilir. Bir ülkede devrini parlak bir başarıyla başlayabilir, ama daha sonra zorlu dönemlerden geçebilir; çünkü kesin zafer ancak dünya çapında ve ancak bütün ülkelerin işçilerinin ortak çabalarıyla mümkündür." (LCW, 27.372.)

"Davamızın uluslararası bir dava olduğunu ve devrim en zengin ve en uygar ülkeler de içinde olmak üzere bütün ülkelerde gerçekleşinceye kadar, bizim zaferimizin ancak yarım bir zafer okluğunu, hatta o bile olmadığını hiçbir zaman unutmadık ve hiçbir zaman da unutmayacağız." (LCW, 31. 399.)

"Biz her zaman, dünya devrimi zincirinin yalnızca tek bir halkası olduğumuzu söyledik." (LCW, 31. 431.)

3. Eşit Olmayan Gelişme

Lenin, aynı anda devrim teorisini reddederken, kapitalist toplumun eşit olmayan gelişmesi yasasını temel almaktaydı.

Meta üretiminin özü gereği ortaya çıkan eşit olmayan gelişme, kapitalist toplumun bütün aşamalarında, hatla meta üretiminin ilkel biçimlerinin bulunduğu kapitalizm öncesi toplumda bile görülür. Ama meta üretiminin gelişmesi en yüksek aşamasına, işgücünün bir meta haline geldiği aşamaya nasıl kapitalizmde ulaşırsa, eşit olmayan gelişme yasası da kapitalizmin en yüksek aşamasında, yani emperyalizm aşamasında dünya devriminin ana etkenlerinden biri haline gelir. Emperyalizm üzerine incelemesinde Lenin, bütün bunları ortaya koymuştur. Lenin'in savunduğu görüş, daha sonra söz konusu sorunu ele alırken Stalin tarafından özetlenen biçimiyle de sunulabilir:

"Emperyalizm koşullarında işleyişiyle sosyalizmin lek ülkede zaferine yol açan kapitalizmin eşit olmayan gelişme yasası nedir?"

"Lenin, bu yasadaki söz ederken, eski, tekelleşme öncesi kapitalizmin artık emperyalizm aşamasına girdiğini; dünya ekonomisinin, önde gelen emperyalist grupların toprak, pazarlar, hammadde vb. üzerinde birbirleriyle çalınca mücadele ellikleri koşullarda gelişmekte olduğunu; dünyanın emperyalist gruplar arasında etki alanlarına bölünmesinin daha şimdiden tamamlanmış bulunduğunu; kapitalist ülkelerin eşit bir biçimde, birinin ötekini izlemesi biçiminde ya da ötekine paralel bir biçimde değil de ani sıçramalarla, daha önce ötekileri geçmiş olan bazı ülkelerin geride kalması ve yeni ülkelerin öne geçmesi biçiminde geliştiğini; kapitalist ülkelerin bu gelişme biçiminin, kaçınılmaz olarak, daha önce paylaşılmış olan dünyanın yeniden paylaşılması için kapitalist devletler arasında çalışmalar ve savaşlar yarattığını; bu çatışma ve savaşların emperyalizmin zayıflamasına yol açtığını; bu yüzden, dünya emperyalist cephesinin tek tek ülkelerde kolayca yarılabileceğini ve bundan dolayı da, sosyalizmin tek tek ülkelerde zafere ulaşmasının mümkün hale geldiğini savunuyordu.

"İngiltere'nin yakın zamanlara kadar bütün öteki emperyalist devletlerin ilerisinde olduğunu biliyoruz. Daha sonra Almanya'nın İngiltere'ye yetişmeye başladığını ve öteki ülkelerin, en başla da İngiltere'nin zararına 'uluslararası politikada söz sahibi olmak' istediğini de biliyoruz. Gene biliyoruz ki, 1914-1918 emperyalist savaşı kesinlikle bu durumun bir sonucu olarak çıkmıştır. Emperyalist savaştan sonra, şimdi de Amerika ileri fırladı ve hem İngiltere'yi, hem de öteki Avrupa devletlerini geride bıraktı. Hiç kuşkusuz, bu durum, yeni yeni büyük çalışmaların ve savaşların tohumlarını bağrında taşımaktadır.

"Emperyalist savaş sonucunda emperyalist cephenin Rusya'da yarılmış olması, kapitalist gelişmenin bugünkü koşullarında emperyalist cephe zincirinin ille de sanayinin en gelişmiş olduğu ülkede değil, zincirin en zayıf olduğu ülkede, Rusya'da olduğu gibi emperyalist tahakküme karşı savaşta proletaryanın -sözgelimi, köylülük gibi- önemli bir müttefikinin bulunduğu ülkede yarılacağını kanıtlamıştır." (SCW, 8. 265.)

Eşit olmayan gelişme yasası, Rusya'da, sınıf güçleri dengesini proletaryanın yararına değiştirecek yönde işledi:

"Rusya'nın çok daha geri olması, savaşın ülkeye yüklediği olağanüstü güçlükler, çarlığın tepeden tırnağa çürümüş olması ve 1905 geleneklerinin son derece sağlam olması gibi birçok tarihi nedenden ötürü, devrim, Rusya'da öteki ülkelerden daha önce patlak verdi." (LCW, 25. 364.)

Buna karşılık, burjuvazinin sağlam bir biçiniüs yerleşmesi proleteryanın bölünmüş olduğu Batı'da, devrimin ilk adımı, yani iktidarın ele geçirilmesi, ister istemez daha güç olacaktı:

"Rus devriminin başlamasının kolay, ama ilerlemesinin güç olduğunu unutmak, çok büyük bir yanlışlık, çok büyük bir hata olur. Bu kaçınılmazdı, çünkü biz işe en geri ve en çürümüş bir siyasi sistemden başlamıştık. Avrupa devrimi ise, çok daha ciddi bir düşmana, burjuvaziye karşı ve çok daha güç koşullar altında işe başlamak zorunda kalacaktır." (LCW, 27. 176.)

Demek ki, emperyalizm, geri ülkelerdeki devrimin hızlanmasına, ileri ülkedeki devriminse yavaşlamasına yol açmaktaydı. Eşil olmayan gelişmenin diyalektikidir bu.

4. Doğu'da Devrim

Ekim Devrimi'nden sonra, dünya devriminin bundan sonraki adımının ille de Avrupa kıtası sınırları içerisinde atılmayabileceği açıklığa kavuştu. Emperyalistler Balı'daki devrimi bir süre için engellemeyi başarmışlardı, ama Ekim Devrimi'nin zaferinin dünyanın dört bir yanına, karşı durulmaz bir sel gibi yayılmasını önleyememişlerdi:

"Kanımca, Kızıl Ordu'nun başardığı iş -mücadelesi ve zaferinin tarihi- bütün Doğu halkları için çok büyük, çığır açıcı bir önem taşıyacaktır. Bu onlara şunu gösterecektir: Kendileri güçsüz olsalar bile mücadelede teknolojinin ve askerlik sanatının bütün mucizelerinden yararlanan Avrupalı zalimlerin gücü yenilmez görünse bile, ezilen halkların verdiği bir devrim savaşı, milyonlarca işçiyi ve sömürülen insanı gerçekten harekete geçirebilirse, bağrında öyle büyük güçler ve mucizeler taşımaktadır ki, Doğu halklarının kurtuluşu artık yalnızca uluslararası devrimin geleceği açısından değil, aynı zamanda Asya'da, Sibiry'a'da kazanılan dolaysız askeri tecrübe açısından, bütün güçlü emperyalist ülkelerin silahlı istilasına uğramış olan Sovyet Cumhuriyeti'nin tecrübesi açısından da **pekâlâ** mümkündür." (LCW, 30. 153.)

Koşulların Rusya'dakinden de geri olduğu Doğu'da dünya devrimi zincirinin yeni bir halkası oluşmaktaydı:

"Bu arada, Hindistan ve Çin kaynıyor. 700 milyonu aşkın insanıyla bu iki ülke, her bakımdan kendilerine benzeyen komşu Asya ülkeleriyle birlikte, dünya nüfusunun yarısından fazlasını temsil ediyor. Bu iki ülke, karşı konulmaz bir biçimde ve durmadan artan bir hızla kendi 1905'lerine yaklaşıyorlar. Yalnız burada temel ve önemli bir fark var: 1905'te Rusya'daki devrim hâlâ

(hiç-değilse başlangıçla) lek başına, yani öteki ülkeler devrimine hemen kalılmadan da ilerleyebilirdi; buna karşılık, Hindistan'da ve Çin'de bugün olgunlaşmakla olan devrimler, devrimci mücadeleye, devrimci harekete, dünya devrimine katılmaktadırlar, balla daha şimdiden katılmışlardır bile." (LCW, 33. 350.)

Ekim Devrimi'nin Çin üzerindeki etkisini Mao Zedung şu sözlerle dile getiriyordu:

"Çinliler Marksizmi Ruslar aracılığıyla keşfettiler. Ekim Devrimi'ne kadar Çinliler yalnızca Lenin ve Stalin'den değil, Marx ve Engels'ten de habersizdiler. Ekim Devrimi'nin top sesleri bize Marksizm-Leninizmi ulaştırdı. Ekim Devrimi, bütün dünyada olduğu gibi Çin'de de ilericilerin, ülkenin geleceğini incelerken ve eski sorunlarını yeniden ele alırken bir araç olarak proleter dünya görüşünü benimsemelerine yardımcı oldu. Vardıkları sonuç şuydu: Rusların yolundan gidin." (MSVV, 4. 413.)

On yıl sonra, Çin devriminin ilk dalgası durulup da devrimci güçlerin yenilgisiyle sonuçlanınca, birçok yoldaş, olayların dış görünüşüne aldanıp Çin'in geleceği konusunda umuzsuzluğa kapıldı. O zaman Mao Zedung şunu yazdı:

"Gerçi Çin'deki devrimin öznel güçleri bugün için zayıftır, ama Çin'in geri ve cılız toplumsal ve iktisadi yapısına dayandıkları için gerici egemen sınıfların bütün örgütleri de (siyasi iktidar organları, silahlı kuvvetleri, siyasi partileri vb.) zayıftır. Bu, aynı zamanda, devrimin Batı Avrupa ülkelerinde niçin bir anda patlak vermeyeceğini ve Çin'de devrimin niçin mutlaka ilaha büyük bir hızla yükseleceğini de açıklamaktadır. Çünkü Batı Avrupa ülkelerinde bugün devrimin öznel güçleri belki Çin'dekinden bir ölçüde daha güçlüdür, ama gerici egemen sınıfların güçleri Çin'dekinden çok daha büyüktür. Çin'de ise bugün devrimin öznel güçleri zayıftır, ama karşıdevrimin güçleri de nispeten zayıftır." (MSVV, I. 119.)

Burada, "devrimin öznel güçleri" denilirken, devrimin örgütlü güçleri kastedilmektedir. Bu güçler, dış görünüşlerinin tersine,

gerçekten de Çin'de Batı'dakinden daha güçlüydüler, çünkü karşılarında mevzilenen güçler daha zayıftı. Üstelik, Çin'deki durum, devrimci güçlerin büyümesini kaçınılmaz kılıyordu:

"Başka bir deyişle, bizim güçlerimiz, bugün için küçük olmakla birlikte, çok büyük bir hızla gelişeceklerdir. 30 Mayıs hareketinin ve onu izleyen Büyük Devrimin tam anlamıyla kanıtladıkları gibi, Çin'in bugünkü koşullarında, bizim güçlerimizin gelişmesi yalnızca mümkün değil, aynı zamanda kaçınılmazdır. Bir sorunu ele alırken, onun özünü incelemeli, dış görünüşünü ise kapının ağzında duran bir teşrifatçı olarak görmeliyiz; bir kez kapıdan içeri adımımızı attık mı da, o sorunun özünü kavramalıyız; tek güvenilir ve bilimsel çözümleme yöntemi budur." (MSVV, I. 119.)

Hindistan'daki koşullar da Çin'deki koşullara büyük ölçüde benziyordu, ama güçler dengesi değişti. Bir kere, İngiliz Hindistan'ında kapitalist ilişkiler daha fazla gelişmişti ve büyük burjuvazi, Çin'deki gibi rakip devletler arasında bölünmediği (MSVV, 2. 443) ve tek bir emperyalist devlete bağımlı olduğu için daha fazla birleşmişti. Öte yandan, feodal ilişkiler özellikle ülkenin iç yörelerinde hâlâ sürüyordu. Sonra, proletarya köylülükle ittifak kuramamıştı. Bu yüzden, karşıdevrimci güçler Çin'dekinden daha güçlü, devrimci güçler ise Çin'dekinden daha zayıftı. Bunun sonucunda, burjuvazi, ulusal hareketin önderliğini elinde tuttu ve feodalizmle uzlaştı.

Balı'daki savaşın sona erdiği ve Japonya'nın teslim olmasının sağlama alındığı 1945 yazında, Amerikan emperyalistleri en son teknolojik silahlarını kullanarak iki Japon şehrini yerle bir elliler. Bütün bir savaş tarihinin en büyük suçlarından biri sayılması gereken bu eylemin amacı, dünyanın yeni efendilerine meydan okumaya cesaret edebilecek herkesi, özellikle Rusya ve Çin'i sindirmektir. Amerikan emperyalistleri bir yandan da, çürümüş Çan Kay-şek yönetimine para ve silah yağıdırıyorlardı. Çan Kay-şek'in Çin'de komünizmi yok edeceğini umuyor, Sovyetler Birliği'ne karşı girişecekleri yeni bir savaşta Çin'i üs olarak kullanmayı tasarlıyorlardı. Ne var ki, dört yıl geçmeden Çan Kay-şek, Mao Zedung'un (kısmen Kızıl Ordu'nun

Rusya'daki iç savaş tecrübesinden çıkardığı) halk savaşı stratejisiyle eğitilmiş işçiler ve köylüler tarafından bozguna uğratıldı ve Pekin'de bir demokratik halk diktatörlüğü kuruldu. Emperyalizm bir yıkıcı darbe daha yemişti.

ALTINCI BÖLÜM

PARTİ

Komünistler, yakın hedeflerin elde edilmesi için, o undaki çıkarların gerçekleşmesi için mücadele ederler: ama bugünkü hareketin içinde aynı zamanda bu hareketin geleceğini de temsil eder ve göz önüne alırlar.

Komünist Partisi Manifestosu

1. Paris Komünü'nden Çıkarılan Dersler

' Fransız burjuvazisi, savaşı, işçi sınıfının desteğiyle sürdürmektense Prusyalı saldırganlara teslim olmayı yeğ tutunca, Parisli işçiler 18 Mart 1871'de başkaldırdılar ve iktidarı ele geçirdiler. Burjuva parlamentosunun yerine, hem yasama, hem de yürütme görevlerini üstlenen Komün'ü kurdular. Komün üyeleri genel oy usulüyle seçildiler. Gerek duyulduğunda, hemen görevden uzaklaştırılabileceklerdi. Düzenli ordu kaldırıldı, onun yerini silahlı halk aldı. Polis örgütü halkın dolaysız denetimi altına girdi. Yargıçlar ve öteki devlet görevlileri işçiler tarafından seçildi ve bunlara emekçilerin aldığı kadar ücret verildi. Proletarya tarihte ilk kez burjuvaziyi alaşağı ediyor ve kendi devletini kuruyordu. Gerçi Komüncüler Marksist değillerdi, ama yeni devlet onların elinde, Marx ve Engels'in düşündükleri türden bir proletarya diktatörlüğü biçimini aldı. Daha sonraları şöyle yazacaktı Engels:

"Pekâlâ, beyler, bu diktatörlüğün nasıl bir şey olduğunu mu öğrenmek istiyorsunuz? Öyleyse, Paris Komünü'ne bakın. O, proletarya diktatörlüğüydü işte." (ME, I. 485.)

Ne yazık ki, Komün yalnızca birkaç hafta sürdü. İşçi sınıfı partisi yoktu, sendika hareketi henüz çocukluk çağındaydı ve Komün önderleri yeterince tecrübeli olmadıkları için bazı ciddi yanlışlara düşmüşlerdi. Düşmana karşı çok yumuşak davranmışlar ve işçi-köylü ittifakını gerçekleştirememişlerdi. En önemlisi de, şehri kuşatan birliklere karşı silahlı mücadele verirken, sosyalizmin kuruluşuna girecek yeterli zamanı bulamamışlardı (LCW, 17. 141). Mayıs ayı sonunda Komün yenik düştü. Kadını, erkeği ve çocuğuyla binlerce Parisli işçi, daha 80 yıl önce özgürlük, eşitlik ve kardeşlik adına feodal krallığı devirmiş olan burjuvazinin silahlı askerleri tarafından öldürüldü.

Ama gene de, tarihi olarak ele alındığında, Paris Komünü'nün bir yenilgi olduğu söylenemezdi. Marx'ın Komün'e ilişkin değerlendirmesine değinirken, Lenin şunları yazıyordu:

"Marx, 1870 Eylül'ünde, ayaklanmaya umutsuzca bir çılgınlık demişti. Ama 1871 Nisan'ında, geniş halk hareketini gördüğünde, bu hareketi, tarihi devrim hareketinde ileri bir adımı belirleyen büyük olaylara katılmış bir insanın keskin dikkatiyle izledi." (LCW, 12. 109.)

Paris Komünü yalnızca ilk proletarya diktatörlüğü değildi; aynı zamanda onun örgütsel birimi olan komün, Rusya'da ilkönce 1905'te, sonra da 1917'de boy veren İşçi Delegeleri Sovyetleri'nin de ilk örneğiydi:

"En demokratik cumhuriyetlerde bile korunmuş olan -ister istemez korunmak zorunda olan- ve aslında işçiler ve genel olarak emekçi halk için demokrasinin pratikte uygulamasının önündeki en büyük engeli meydana getiren eski -yani burjuva- bürokratik ve adli mekanizmanın kesin parçalanışını ve tümüyle yok edilmesini, ancak Sovyet devlet örgütü gerçekten başarabilir." (LCW, 28. 466.)

1871 deneyinden çıkarılması gereken dersler, Lenin'in kurduğu ve önderlik ettiği devrimci partinin çalışmaları içinde gene Lenin tarafından toparlandı ve somutlaştırıldı. Bu derslerin en önemlilerinden biri de, böyle bir partinin, başka bir deyişle devrimci teoriyle silahlanmış, kendi içinde demokrasi ve disiplinin bütünleştirilmesiyle birleşmiş ve kitlelerle sıkı bağlar kurmuş bir partinin gerekliliği idi.

2. Yeni Tür Bir Parti

Bir proletarya partisinin örgütlenmesinin temelini oluşturan teorik ilkeler, 1905 devrimi hazırlıklarıyla başlayan ve Ekim Devrimi'yle sona eren dönem süresince Lenin tarafından yaratıldı ve ortaya kondu. Bu dönemde çok uzun bir süre Parti, kısa legalite aralıkları dışında, gizlilik koşullarında çalıştı ve sürekli olarak çarlık polisinin baskılarına uğradı. Bu koşullar altında. Parti önderliğinin, sağlam bir profesyonel devrimciler çekirdeğinden oluşması zorunluydu:

"Şunu ileri sürüyorum: 1) sürekliliği sağlayan sağlam bir önderler örgütü olmadan, hiçbir devrimci hareket varlığını sürdüremez; 2) hareketin temelini oluşturan ve ona katılan halk yığınları mücadeleye kendiliklerinden ne kadar geniş ölçüde sürüklenirlerse, böyle bir örgütün gerekliliği de o ölçüde artar ve örgütün 6 ölçüde sağlam olması gerekir...; 3) örgüt, esas olarak, devrimci çalışmaya profesyonel olarak katılmış kişilerden meydana gelmelidir; 4) müstebit bir devletin bulunduğu bir ülkede, böyle bir örgütün üyelerini, siyasi polisle mücadele sanalında pişmiş profesyonel devrimcilerle ne kadar *sınırlı tutarsak*, örgütün açığa çıkarılması da o ölçüde güç olur ve 5) işçi sınıfından ve toplumdaki öteki sınıflardan harekete katılabilecek ve hareket içinde etkin bir biçimde çalışabilecek insanların sayısı o ölçüde fazla olur." (LCW, 5.464.)

Son derece merkezi bir önderliğin zorunluluğu, şu deneyle ortaya çıktı:

"Legal çalışına ile illegal çalışmanın hızla birbirinin yerini alması, genelkurmayı -Önderleri- gizlemeyi ve en büyük gizlilik içinde tutmayı zorunlu kıldığı için, zaman zaman çok tehlikeli sonuçlar doğurdu. Bunların en kötüsü, kışkırtıcı ajan *Malinovski'nin* 1912'de Bolşevik Merkez Komitesi'ne girmesi oldu. Malinovski, en iyi ve en sadık yoldaşlarımızdan birçoğunu ele verdi, onların ağır hapis cezalarına çarptırılmalarına ve birçoğunun vakitsiz ölümüne yol açtı." (LCW, 31. 45.)

Ayrıca, Parti üyelerinin etkili bir uyum içerisinde çalışabilmeleri için, enine boyuna ve özgürce tartışmalardan sonra varılmış kolektif kararlar temelinde hareket etmeleri gerekiyordu. Bu eylemde birlik ilkesi ile eleştiri özgürlüğünün bütünleşmesi, demokratik merkezîyetçiliğin temelidir.

Parti, 1917'de legale çıktığında, yetişmiş devrimcilerden oluşan bir çekirdek içeriyordu. Ama tam 0 sıralarda, Parti'ye, Parti disiplininin gerekliliğini kavramayan pek çok yeni üye girdi. Bunlar arasında, Parti'ye 1917 Temmuz'unda katılan Troçki de bulunuyordu. Lenin'in ilkeleri, şiddetli bir muhalefete karşın kolektif bir önderlik kurmayı başaran Stalin tarafından savunuldu (SCW, 6. 238, 7. 20, 31, 161, 10. 328, 11. 75, 137, 12. 322). Ama Stalin, uzun yıllar çaba göstermesine karşın, bürokrasinin gelişmesini denetim altına alamadı ve zamanla yönetsel yöntemlere gittikçe daha fazla bel bağlamaya başladı. Bunun sonucunda, Parti ile halk kitleleri arasındaki bağlar zayıfladı.

Bu arada, Lenin'in ilkeleri Mao Zeclung tarafından Çin'e uygulanmaktaydı. Orada da Parti vahşice baskılara uğramıştı (MSW, 2. 376). Ama Çin uçsuz bucaksız bir ülkedy; bu durum bir köylü savaşı için çok geniş bir harekât alanı sağlıyordu. Komünistler, kurtarılmış bölgeler kurmayı başardılar ve bunlardan bazılarını 1949'a gelene kadar uzun yıllar yönettiler. Böylelikle, köklü bir pratik deney kazandılar. Bu pratik deneyi, Bolşevik Partisi tarihinin sıkı bir incelemesiyle bütünleştirerek, demokratik merkezîyetçiliğin teori ve pratiğini daha da yüksek bir düzeye vardırıdılar,

Lenin'in Mao Zedung tarafından geliştirilmiş olan "yeni tür bir parti" teorisi, üç başlık altında toplanabilir: öncü parti; demokratik merkezîyetçilik; kitle çizgisi.

3. Öncü Parti

Proletarya, tarihteki rolünün bilincine vardıkça, başta küçük burjuvazi olmak üzere öteki sömürülen sınıfların öncüsü olarak örgütlenir, öteki sömürülen sınıflara önderlik eder, onların desteğini kazanır ve onların harekete katılırken beraberlerinde getirdikleri yalpalama ve sapmalara karşı mücadele eder. Proletaryanın böyle bir uğraşı gerçekleştirebilmesi, bağımsız bir proletarya partisinin önderliğinde örgütlenmiş olmasına bağlıdır:

"İktidar mücadelesinde, proletaryanın örgütten başka bir silahı yoktur. Burjuva dünyasındaki anarşik rekabet kuralı yüzünden dağınıklaşmış, sermaye için zorla çalıştırılarak ezilmiş ve sürekli olarak yoksulluğun, ilkeliliğin ve yozlaşmanın 'derinliklerine' itilmiş olan proletarya, ancak Marksizmin ilkelerine uygun ideolojik birliği, milyonlarca emekçiyi bir işçi sınıfı ordusu içinde sımsıkı kaynaştıran örgütün maddi birliğiyle pekiştirildiği zaman, yenilmez bir güç haline gelebilir ve ister istemez gelecektir de." (LCW, 7. 415.)

"Bir Sosyal-Demokrat, proletaryanın, kaçınılmaz olarak, en demokratik ve cumhuriyetçi burjuvazi ve küçük burjuvaziye karşı bile sosyalizm uğrunda bir sınıf mücadelesi vermek zorunda kalacağını bir an olsun unutmamalıdır. Bu, su götürmez bir gerçektir. Dolayısıyla, ayrı, bağımsız ve kesinlikle sınıfsal bir Sosyal-Demokrasi Partisi mutlak bir zorunluluktur." (LCW, 9. 85.)

"Parti, sınıfın siyasi bakımdan bilinçli, ileri kesimidir. Sınıfın öncüsüdür. Bu öncünün gücü, bu sınıfın üyelerinin sayısından yüz kat, hatta yüz kattan da büyüktür." (LCW, 19. 406.)

"Komünistlerin düştükleri en büyük ve en tehlikeli hatalardan biri de (büyük bir devrimin başlangıcını başarıyla tamamlamış olan devrimcilerin genellikle yaptıkları gibi), bir devrimin yalnızca devrimciler tarafından gerçekleştirilebileceğini sanmaktır. Oysa tam tersine, devrimin başarıya ulaşabilmesi için, tüm ciddi devrimci çalışma, devrimciler gerçekten yiğit ve ileri

sınıfa ancak öncülük edebilirler şeklindeki düşüncüyü kavramamızı ve eyleme dönüştürmemizi gerektirir. Bir öncü, öncülük görevini, ancak önderlik ettiği halktan kopmayı önleyebilmesi ve tüm kitleyi gerçekten ilerletebildiği zaman yerine getirebilir." (LCW, 33. 227.)

Parti, öncülük görevini yerine getirebilmek için, proletarya ile küçük burjuvazinin çeşitli kesimleri arasındaki ve proletarya içindeki farklı kesimler arasındaki ilişkileri doğru bir biçimde ele almayı öğrenmelidir:

"Eğer proletarya, proleter ile yarıproleter (geçimini kısmen işgücünü satarak sağlayan) arasında, yarıproleter ile küçük köylü (ve küçük esnaf, zanaatkar ve genel olarak küçük patron) arasında, küçük köylü ile orta köylü arasında vb. yer alan çok çeşitli tiplerle kuşatılmış olmasaydı; proletaryanın kendisi şu ya da bu ölçüde gelişmiş tabakalara bölünmüş olmasaydı; proletarya bölgesel kökenlere, mesleklerle, bazen de dine vb. göre bölünmüş olmasaydı; kapitalizm, kapitalizm olmazdı. Bütün bunlardan şu zorunluluk, şu mutlak zorunluluk doğar: Proletaryanın öncüsü, proletaryanın sınıf bilincine varmış kesimi. Komünist Partisi, yön değiştirmelere ve çeşitli proleter gruplarıyla, işçilerin ve küçük patronların çeşitli partileriyle uzlaşmaya ve onlara ödünler vermeye başvurmalıdır. Bütün sorun, bu taktiği, proletaryanın sınıf bilincinin *genel* düzeyini, devrimci ruhunu ve ■ savaşıma ve kazanma yeteneğini alçaltacak değil, yükseltecek bir biçimde uygulamasını *bilmektir*." (LCW', 31. 74.)

Çin Komünist Partisi de küçük burjuvaziyle ittifak kurarken hemen hemen aynı sorunlarla karşılaşır:

"Parti dışındaki küçük burjuva kitleler arasında, Çin'in burjuva-demokratik devriminin temel gücünü oluşturan köylülerin yanı sıra şehir küçük burjuvazisi de bugünkü aşamada devrimin itici güçlerinden biridir. Çünkü şehir küçük burjuvazisinin büyük çoğunluğu her türlü baskıya uğramakta, durmadan ve hızla yoksulluğa, iflase ve işsizliğe sürüklenmekte ve çok acil olarak ik-

tisadi ve siyasi demokrasi talep etmektedir. Ama geçiş durumunda bir sınıf olduğu için küçük burjuvazinin iki yönlü bir niteliği vardır, iyi ve devrimci yönü, bu sınıfın büyük çoğunluğunun, proletaryanın siyasi ve örgütsel etkisine ve hatta ideolojik etkisine açık olmasıdır. Bugün bu sınıfın büyük çoğunluğu bir demokratik devrim talep etmektedir, bu devrim uğrunda birleşip savaşabilir ve gelecekte proletaryayla birlikte sosyalizm yolunu tutabilir. Kötü ve geri yönü ise, kendisini proletaryadan farklı kılan çeşitli ek-siklikler taşıması ve aynı zamanda proletaryanın önderliğinden yoksun kaldığında sık sık yön değiştirmesi, liberal burjuvazinin etkisi altına girmesi ve onun tutsağı olmasıdır. Demek ki, bugünkü aşamada, proletarya ve onun öncüsü Çin Komünist Partisi, Parti dışındaki küçük burjuva kitleleriyle sağlam ve geniş bir ittifaka dayanmalı ve bir yandan onlara karşı yumuşak davranıp, düşmana karşı mücadeleyi ksteklemedikleri ve paylaştığımız toplum hayatını paralamadıkları sürece onların liberal düşünce ve hayat tarzlarını hoş görürken, öte yandan da onlarla olan it-tifakımızı sağlamlaştırmak üzere onlara gerekli eğitimi ver-melidir."* (MSW, 3. 214.)

4. Demokratik Merkeziyetçilik

Parti disiplini, merkezi önderlik altında demokrasiye dayanır. Böylece, tartışma ve eleştiri özgürlüğü eylemde birlik ile birleştirilir. Alt organlar st organları seçerler ve onların denetimi altında çalışırlar. Çoğunluğun aldığı kararlar bağlayıcıdır. Bu ilkeler, sınıf bilincine varmış her işçinin sendika mücadelesi tecrübesine uygun düşer:

"Disiplinin önemine ilişkin teorik görüşlerimizi ve bu kavramın işçi sınıfı partisi içinde nasıl anlaşılması gerektiğini daha önce birçok kez açıkladık. Disiplini, *eylem birliği, tartışma ve eleştiri özgürlüğü* olarak tanımladık. İleri sınıfın demokratik

* "Partimizin Tarihindeki Bazı Meseleler zerine Karar" başlığını taşıyan bu yazı 1945 Nisan'ında kaleme alınmıştır. Bkz. Mao **Zedung**, *Seçme Eserler*, Kaynak Yayınları. e.İtl, s.206. (.N.)

artisine ancak böyle bir disiplin yaraşır. İşçi sınıfının gücü, örgütünden gelir. Kitleler örgütlenmedikçe, proletarya bir hiçtir. Ama kitleler örgütlendi mi, proletarya her şeydir. Örgütlenme demek, eylem birliği demektir... Dolayısıyla proletarya, tartışma ve eleştiri özgürlüğü olmadan eylem birliğini kabul etmez." (LCW, 11.320.)

"Bir grev konusunda merkez tarafından karar alınmadan *önce*, gerek grevden yana, gerekse greve karşı ajitasyon yapılabileceğini, ama grevden yana bir karar alındıktan *sonra* (ayrıca bunu düşmandan gizleme kararı da), greve karşı ajitasyon yürütmenin grev kırıncılık olacağını anlamak gerçekten çok mu güç? Bunu her işçi anlar." (LCW, 26. 224.)

Partinin illegal çalıştığı koşullarda, tartışma ve eleştiri özgürlüğünün sınırları ister islemez daralır, ama önderliğe karşı güven duyulmadan da disiplin diye bir şey olamaz. 1920'de kurulan Üçüncü (Komünist) Enternasyonale alınma koşulları şunları kapsıyordu:

"Komünist Enternasyonal'c bağlı partiler, demokratik *merkeziyetçilik* ilkesi temelinde örgütlenmiş olmalıdır. Bu keskin iç savaş döneminde, Komünist Partileri, ancak en merkezi bir biçimde örgütlenmiş olurlarsa, neredeyse askeri disipline yakın demirden bir disipline sahip olurlarsa, geniş yetkilerle donatılmış ve üyelerin ortak güvenini kazanmış güçlü, otoriter parti merkezlerine sahip olurlarsa, görevlerini yerine getirebilirler." (LCW, 31.210.)

Lenin, Bolşevik Partisi'ni bu temel üzerinde inşa etmek için verilen uzun mücadele boyunca, Menşevik aydınlar arasında ağır basan disiplin tanımaz tutumla mücadele etmek zorunda kaldı. Partiyi "dev bir fabrika" gibi gördüğünü söylemek yakman bu aydınlardan birine, Lenin şu karşılığı vermişti:

"Onun bu iğrenç sözü, proletarya örgütünün ne pratiğinden, ne de teorisinden haberi olan burjuva aydınının anlayışını bir anda ele veriyor. Çünkü bazılarının bir hayalet gibi gördükleri fabrika, proletaryayı birleştirip disipline sokmuş, ona örgütlenmeyi öğretmiş

ve onu emekçi ve sömürülen halkın bütün öteki kesimlerinin başına geçirmiş olan kapitalist işbirliğinin en yüksek biçimini temsil etmektedir. Ve kapitalizmin eğittiği proletaryanın ideolojisi olan Marksizm, bir sömürü aracı olarak fabrika (aç kalma korkusuna dayalı disiplin) ile bir örgütlenme aracı olarak fabrikayı (teknik bakımdan ileri bir üretim tarzının koşulları tarafından birleştirilmiş kolektif emeğe dayalı disiplin) birbirinden ayırt etme konusunda, kararsız aydınlan eğilmiştir ve eğitmektedir. İşte burjuva aydınına bu kadar güç gelen disiplin ve örgütlenme, salt bu fabrika 'eğitimi' yüzünden proletarya tarafından kolaylıkla benimsenmektedir." (LCW, 7. 391.)

"İşte, 'fabrika' okulundan geçmiş olan proleterin, anarşist bireyciliğe ders verebileceği ve vermesi gereken nokta budur. Sınıf bilincine varmış işçi, bu tür aydından utanarak savaştığı çocukluk çağını çoktan geride bırakmıştır. Sınıf bilincine varmış işçi, Sosyal-Demokrat aydınlar arasında bulduğu zengin bilgi dağarcığını ve daha geniş siyasi bakış açısını ayırt etmeyi bilir. Ama sınıf bilincine varmış işçi, *gerçek* bir partinin inşası içerisinde, proletarya ordusu neferinin anlayışı ile anarşist evrelerden geçen burjuva aydınının anlayışını birbirinden ayırt etmeyi öğrenmelidir; parti üyesinin görevlerinin yalnızca sıradan üyeler tarafından değil, aynı zamanda *tepedçkiler* tarafından da yerine getirilmesi konusunda *diretmesini* öğrenmelidir." (LCW, 7. 394.)

Çin Komünist Partisi'nin inşa edildiği koşullar hem farklıydı, hem de bazı bakımlardan daha kolaydı; çünkü yol daha önce Bolşevikler tarafından aydınlatılmıştı. Ama gene de ilkeler aynıydı:

"Eğer Parti'yi güçlü kılacaksak, bütün üyelerin inisiyatifini harekete geçirmek üzere demokratik merkeziyetçilik uygulamalıyız. Gericilik ve iç savaş döneminde merkeziyetçilik ağır basıyordu. Yeni dönemde, merkeziyetçilik ile demokrasi sıkı sıkıya birleştirilmelidir. Demokrasi uygulayalım ve böylece bütün Parti içinde inisiyatifini arturalım. Bütün üyelerin inisiyatifini arturalım ve böylece çok sayıda yeni kadro yetiştirelim, sekterliğin kalıntılarına son verelim ve bütün Parti'yi çelik sağlamlığıyla birleştirelim." (MSW, 1.292.)

"Bütün bu nedenlerden ötürü, üyelerin, demokratik hayatın anlamını, demokrasi ile merkeziyetçilik arasındaki ilişkinin anlamını ve demokratik merkeziyetçiliğin nasıl uygulanacağını kavramaları için, Parti içinde demokrasi konusunda eğitim yapılmalıdır. Hem Parti içinde demokrasiyi gerçekten yapabilmemiz, hem de disiplini yok eden aşırı demokrasi ve *bırakınız yapınlar* eğilimini önleyebilmemiz ancak böyle mümkün olabilir." (MSVV, 2. 205.)

Çin Komünist Partisi yalnızca köylüler arasından değil, şehir küçük burjuvazisi ve özellikle aydınlar arasından da çok sayıda nefer kazandı. Ama bunlar, ancak Lenin'in saptadığı ilkeler doğrultusunda bir ideolojik yeniden biçimlendirme sürecinden geçtikten sonra sağlam Parti üyeleri haline geldiler.

"Ama kendi gerçek SUIİf tutumlarını gönüllü olarak terk edip proletarya partisine katılmış olan küçük burjuva kökenliler için durum tamamen farklıdır. Parti, onlara karşı, Parti dışındaki küçük burjuva yığınlarına karşı takındığı tutumdan ilke bakımından farklı bir tutum takınmalıdır. Bu gibi kimseler, her şeyden önce proletaryaya yakın olduklarından ve proletaryanın partisine gönüllü olarak katıldıklarından, Parti içindeki Marksist-Leninist eğitim aracılığıyla ve devrimci kille mücadeleleri içinde çelikleşerek, ideolojileri bakımından yavaş yavaş proleterleşebilirler ve proletarya güçlerine büyük hizmetlerde bulunabilirler... Ama önemle belirtmek gerekir ki, henüz proleterleşmemiş olan küçük burjuvanın devrimci niteliği, proleterin devrimci niteliğinden temelde laiklidir ve bu farklılık sık sık bir karşıtlığa varabilir... Eğer proletaryanın ileri unsurları, Marksist-Leninist ideoloji ile küçük burjuvaziden gelen parti üyelerinin gerçek ideolojisi arasına sağlam ve kesin bir çizgi çekmezlerse, Oldan eğilmezler ve onlarla ciddi, ama uygun ve sabırlı bir biçimde mücadele etmezlerse, onların küçük burjuva ideolojilerinin üstesinden gelinmez ve dahası, bu üyeler kaçınılmaz olarak proletaryanın öncüsünü kendi düşünceleri doğrultusunda yeniden biçimlendirmeye ve Parti yönelimini gasp etmeye çalışırlar ve böylece Parti'nin ve halkın davasına zarar verirler." (MSW, 3.214.)

"Çin'in demokratik devrim hareketinde ilk uyananlar, aydınlar oldu. ... Ama aydınlar işçilerle ve köylülerle kaynaşamazlarsa, hiçbir şey başaramazlar". Son çözümlemede, devrimci aydınları devrimci olmayan aydınlardan ya da karşıdevrimci aydınlardan ayırt eden şey, işçilerle ve köylülerle kaynaşmak isteyip istememeleri ve bunu gerçekten yapip yapmamalarıdır." (MSW, 2. 238.)

Son olarak, demokratik merkeziyetçilik, yalnızca proletarya partisinin değil, aynı zamanda Rusya'da Sovyetlere, Çin'de de halk meclislerine dayanan yeni proletarya devletinin de örgütlenme ilkesidir:

"Eğer proletarya ve yoksul köylüler iktidarı kendi ellerine alırlarsa, son derece özgür bir biçimde komünlerde örgütlenirlerse ve bütün komünlerin eylemini, sermayeye darbe indirmede, kapitalistlerin direnişini ezmede ve özel mülkiyete [^]it demiryollarını, fabrikaları, toprakları vb. *bütün* ulusa, bütün topluma devretmede [birleştirirlerse](#), bu, merkeziyetçilik olmaz mı? En tutarlı demokratik merkeziyetçilik, hem de proletarya merkeziyetçiliği olmaz mı?" (LCW, 25. 429.)

"Yeni demokratik devletin örgütlenme ilkesi, halk meclislerinin ana siyasetleri saptadığı ve çeşitli düzeylerdeki yönetim organlarını seçtiği demokratik merkeziyetçilik olmalıdır. Bu ilke hem demokratik hem de merkeziyetçidir; başka bir deyişle, demokrasi temelinde merkeziyetçi, merkezi rehberlik altında demokratiktir. Bu, bütün yetkilerin çeşitli düzeylerdeki halk meclislerinde toplanması yoluyla demokrasiye tam anlamını verebilen ve aynı zamanda kendi düzeylerindeki halk meclislerinin kendilerine verdiği bütün işlerin merkezi yönetimini sağlayan ve halkın demokratik hayatı içinde gerekli her şeyi koruyan her düzeydeki yönetim organları arcılığıyla merkezi yönetimi güvence altına alabilen biricik sistemdir." (MSW, 3. 280.)

5. Kitlelerden Kitlelere

Parti çalışmasının temel ilkelerinden biri de, Çin'de geliştirildiği üzere, "kitle çizgisi" denilen şeydir. Başka bir deyişle, parti ile kit-

leler arasında mümkün olan en sıkı karşılıklı ilişkinin sistemli bir biçimde geliştirilmesidir. Çin Komünist Partisi'nin, Ekim Devrimi'nden çıkardığı derslerden biridir bu:

"Sınıf mücadelesi ne kadar şiddetlenirse, proletaryanın en kararlı ve en eksiksiz bir biçimde geniş halk yığınlarına dayanması ve karşıdevrimci güçleri alt etmek üzere geniş halk yığınlarının devrimci teşvikini lam anlamıyla harekete geçirmesi de o ölçüde zorunludur. Ekim Devrimi sırasında Sovyetler Birliği'ndeki harekete geçirici ve canlandırıcı kille mücadelelerinin tecrübesi ve bunun ardından gelen iç savaş, bu gerçeği tamamen doğrulamıştır. Partimizin bu kadar sık sözünü ettiği 'kitle çizgisi', o dönemin Sovyet tecrübesinden çıkarılmıştır." (HE, 20.)

Partinin, kitlelere önderlik edebilmesi için, kitlelerin çıkarlarına hizmet etmesi gerekir. Önderlik edebilmek için, hizmet etmelidir. Dolayısıyla, kitlelerle sağlam bağları olmalıdır partinin. Kitlelerin mücadelesine yol göstermesi ve kendi hatalarını düzeltmesi ancak böyle mümkün olabilir:

"İleri müfreze, örgüt, kitlelere hizmet edebilmek ve *onların* çıkarlarını dile getirebilmek için, bu çıkarları doğru olarak kavradıktan sonra, kitlelerin hiç ayırım yapmaksızın bütün en iyi unsurlarını kendine çekerek, kitlelerle olan bağın korunup korunmadığını ve bunun canlı bir bağ olup olmadığını her adımda inceden inceye ve nesnel bir gözle araştırarak, bütün çalışmalarını kitleler arasında yürütmelidir. İleri müfreze böylelikle, ama ancak böylelikle kitleleri eğitip aydınlatabilir, *onların* çıkarlarını dile getirebilir, onlara örgütlenmeyi öğretebilir ve onların *bütün* etkinliklerini bilinçli sınıf siyaseti yoluna yöneltebilir." (LCW, 19.409.)

"Bir siyasi partinin kendi hatalarına karşı benimsediği tutum, o partinin ne kadar içten olduğunu ve kendi *sınıfına* ve *emekçi halka* karşı olan yükümlülüklerini pratikte ne ölçüde yerine getirdiğini anlamanın en önemli ve en sağlam yollarından biridir. Bir hatayı içtenlikle kabul etmek, o hataya yol açmış olan koşulları çözümlenmek ve onu düzeltmenin yolunu tartışarak bul-

mak: Ciddi bir partinin simgesi budur; görevlerini yerine getirmesinin, kendi *sınıfını* ve sonra da *kitleleri* eğitip yetiştirmesinin yolu budur." (LCW, 31. 57.)

Bu "kitle çizgisi" ilkesi, Çin Komünist Partisi'nin bütün çalışmalarının hareket noktası olarak kabul edilir:

"Kitleler için yapılan bütün çalışmalarda, ne kadar iyi niyetli olursa olsun herhangi bir bireyin isteğinden değil, kitlelerin gereksinmelerinden yola çıkılmalıdır. Sık sık şöyle bir durumla karşılaşılır: Kitleler nesnel olarak belli bir değişikliğe gereksinme duymaktadırlar. Ama henüz özne olarak bu gereksinmenin bilincine varmamışlardır. Henüz bu değişikliği yapmak için istekli ya da kararlı değildirler. Böyle durumlarda, sabırla beklemeliyiz. Kitlelerin çoğunluğu çalışmalarımız aracılığıyla o gereksinmenin bilinceye varıncaya ve değişiklik için istekli ve kararlı bir duruma gelinceye kadar, o değişikliği yapmamamız gerekir. Yoksa kendimizi kitlelerden koparıyoruz." (MSW, 3. 236.)

"Halka canla başla hizmet etmek; kitlelerden bir an bile kopmamak; her durumda bireyin ya da küçük bir grubun çıkarlarından değil, halkın çıkarlarından hareket etmek; halka karşı sorumluluğumuzun Parti'nin yönetici organlarına karşı sorumluluğumuzla aynı şey olduğunu anlamak: İşte hareket noktamız budur. Komünistler gerçeği savunmaktan hiçbir zaman çekinmemelidirler. Çünkü gerçek, halkın çıkarlarına uygundur. Komünistler hatalarını düzeltmeye her zaman hazır olmalıdırlar. Çünkü hatalar, halkın çıkarlarına aykırıdır. 24 yıllık deney bize şunu öğretiyor: Doğru bir görev, doğru bir siyaset ve doğru bir çalışma tarzı, belli bir anda ve belli bir yerde, her zaman kitlelerin taleplerine uygun düşer ve kitlelerle bağlarımızı pekiştirir. Yanlış bir görev, yanlış bir siyaset ve yanlış bir çalışma tarzı ise, belli bir anda ve belli bir yerde, her zaman kitlelerin taleplerine ters düşer ve bizi kitlelerden koparır." (MSW, 3. 315.)

"Biz komünistler tohumlara benzeriz, halk da toprağa benzer. Gittiğimiz her yerde halkla birleşmeli, halkın bağrında kök salmalı ve çiçek açmalıyız. Yoldaşlarımız her gittikleri yerde kit-

lelerle iyi ilişkiler kurmalı, onlarla ilgilenmeli ve güçlüklerini yenmede onlara yardımcı olmalıdırlar. Kitlelerle birleşmeliyiz; kitlelerle ne kadar birleşirsek o kadar iyi olur. Kitleleri vargücümüzle seferber etmeli, halkın güçlerini genişletmeli ve Partimizin önderliğinde saldırganı bozguna uğratmalı, yeni bir Çin inşa etmeliyiz." (MSW, 4. 58.)

"Ciddi hatalar işlemiş olan kadroları ve Parti üyelerini ve işçi ve köylü kitleleri arasındaki kötü unsurları eleştirmeli ve onlarla mücadele etmeliyiz. Bu eleştiri ve mücadele içinde kitleleri doğru yöntem ve biçimleri benimsemeye ve kaba eylemlerden kaçınmaya ikna etmeliyiz. Bu, sorunun bir yanıdır. Bu kadroların, Parti üyelerinin ve kötü unsurların, kitlelere karşı misillemede bulunmayacakları yolunda söz vermeleri sağlanmalıdır; bu da, sorunun ikinci yanıdır. Kitlelerin onları özgürce eleştirme hakkının yanı sıra, gereğinde onları görevden alma, görevden alınmalarını önerme, Parti'den atılmalarını önerme ve hatta en kötü unsurları yargılamak ve cezalandırma I mak üzere halk mahkemelerine teslim etme haklarına da sahip oldukları açıklanmalıdır." (MSW, 4. 186.)

Parti ile kitleler arasındaki ilişki, tıpkı Parti yönetimi ile sıradan üyeler arasındaki ilişki gibi, birbirlerini karşılıklı olarak etkiledikleri bir karşıtların birliğidir. Mao Zedung yoldaşın dediği gibi:

"Doğru siyasi çizgi 'kitlelerden kitlelere' olmalıdır. Bu çizginin gerçekten kitlelerden gelmesini ve özellikle de gerçekten yenden kitlelere gitmesini sağlamak için, yalnızca Parti ile Parti dışındaki kitleler arasında (sınıf ile halk arasında) değil, en önemlisi Parti'nin yönetici organları ile Parti içindeki kitleler arasında (kadrolar ile sıradan üyeler arasında) sıkı bağlar olmalıdır; başka bir deyişle, doğru bir örgütlenme çizgisi olmalıdır." (MSW, 3. 208.)

Ayrıca, Parti ile halk arasındaki bu döngüsel karşılıklı ilişki, Marksist bilgi teorisinde teori ile pratik arasındaki diyalektik ilişkiye uygun düşer:

"Partimizin bütün pratik çalışmalarında doğru önderlik, 'kitlelerden kitlelere' ilkesine uygun olmak zorundadır. Bunun anlamı

şudur: Kitlelerin düşüncelerini (dağınık ve sislemleşmemiş düşünceleri) almak ve onları yoğunlaştırmak (onları inceleyerek yoğun ve sistemli düşüncelere dönüştürmek), ondan sonra yeniden kitlelere gitmek ve kitleler bunları kendi düşünceleri olarak benimseyinceye, bunlara sınıksız sarılınca ve bunları eyleme dönüştürünceye kadar, bu düşünceleri yaymak ve açıklamak, bu düşüncelerin doğruluğunu kitlelerin eylemi içinde sınamak. Sonra kitlelerin düşüncelerini alıp bir kere daha yoğunlaştırmak, yeniden kitlelere gitmek ve böylece bu düşüncelerin sebatla uygulanmasını sağlamak. Ve düşüncelerin her seferinde daha doğru daha canlı ve daha zengin bir hale geldiği sonsuz bir helezon içinde bunu bir daha, bir daha tekrarlamak. İşte Marksist bilgi teorisi budur." (MSW, 3. 119.)

"Canlı algılamadan soyut düşünceye ve bundan da pratiğe: Gerçeği öğrenmenin, nesnel gerçekliği öğrenmenin diyalektik yolu budur." (LCW, 38. 171.)

Demek ki, sosyalizmin inşası sırasında toplumun gelişmesi, proletaryanın ve onun partisinin önderliğindeki halk yığınları tarafından yürütülen bilinçli bir süreç haline gelmektedir:

"Toplumun gelişmesinin bugünkü aşamasında, dünyayı doğru olarak bilme ve değiştirme sorumluluğu, tarih tarafından proletaryanın ve onun partisinin omuzlarına yüklenmiştir. Bilimsel bilgiye uygun olarak belirlenen bu süreç, yani dünyayı değiştirme pratiği, daha şimdiden dünyada ve Çin'de tarihi bir ana, insanlık tarihinde eşi görülmemiş büyük bir ana, yani dünyadan karanlığın bütünüyle yok edileceği ve dünyanın eşine rastlanmamış aydınlık bir dünyaya dönüştürüleceği ana ulaşmış bulunmaktadır. Proletaryanın ve devrimci halkın dünyayı değiştirme mücadelesi şu »örcvlerin yerine getirilmesini kapsamaktadır. Nesnel dünyanın yanı sıra, kendi öznel dünyalarını da değiştirmeleri; öğrenme yeteneklerini değiştirmeleri ve öznel dünya ile nesnel dünya arasındaki ilişkileri değiştirmeleri... Değiştirilmesi gereken nesnel dünya, aynı zamanda, değişmeye karşı olan bütün unsurları da içerir; bunların, değiştirilebilmeleri için, gönüllü ve

bilinçli değişme aşamasına girmeden önce bir zorlama aşamasından geçirilmeleri gerekir. Bütün insanlık, kendisini ve dünyayı gönüllü ve bilinçli olarak değiştirdiği zaman, dünya komünizmi aşamasına ulaşılmış olacaktır." (MSW, 1. 308.)

Sosyalist toplumun gelişmesini belirleyen dört temel çelişme şunlardır: Parti yönetimi ile sıradan üyeler arasındaki çelişme, parli ile proletarya arasındaki çelişme, proletarya ile halkın öteki kesimleri arasındaki çelişme, halk ile gericiler arasındaki çelişme. Bunların her biri, kendinden daha geniş çelişmelerin içinde onun ana yönü olarak vardır. İlk üçü, uzlaşmaz çelişmeler değildir; ama doğru bir biçimde ele alınmazlarsa, uzlaşmaz çelişmeler haline gelebilirler. Dördüncü çelişme ise uzlaşmaz niteliktedir; ama doğru bir biçimde ele alınırsa, önünde sonunda uzlaşabilir bir çelişme haline gelmesi mümkündür. Ayrıca, komünizme geçiş tamamlandığı zaman, demokrasi, diktatörlük ve partinin kendisi de içinde olmak üzere bütün devlet iktidarı biçimleri ortadan kalkacaktır:

"Sınıflar ortadan kalktığı zaman, bütün sınıfların mücadelesi araçları - partiler ve devlet aygıtı- işlevlerini yitirecek, gerekli olmaktan çıkacak, böylece yavaş yavaş yok olacak ve tarihi görevlerini sona erdireceklerdir, işte o zaman insan toplumu daha yüksek bir aşamaya geçecektir...

"Komünistler dünyanın her yerinde burjuvaziden daha akıllıdır; şeylerin varoluşunu ve gelişmesini çekip çeviren yasaları kavrarlar, diyalektiği kavrarlar ve daha ileriye de görebilirler. Burjuvazi bu gerçeği hoş karşılamaz, çünkü devrilmek istemez... Ama işçi sınıfı, emekçi halk ve Komünist Partisi için devrilmek diye bir şey söz konusu değildir; onlar için söz konusu olan, sınıfların, devlet iktidarının ve siyasi partilerin son derece doğal bir biçimde ölüp gidecekleri ve insanlığın Büyük Uyum dünyasına gireceği koşulları yaratmak üzere olanca güçleriyle çalışmaktır." (MSW, 4. 411.)

YEDİNCİ BÖLÜM

İLK SOSYALİST DEVLET

Bugüne kadarki bütün toplumların tarihi, sınıf karşıtıllıklarının, farklı dönemlerde farklı biçimlere bürünen karşıtıllıkların gelişmesinden başka bir şey değildir. Ama bunlar hangi biçimlere bürünürlerse bürünsünler, bütün geçmiş çağların ortak yanı, toplumun bir bölümünün öteki bölümü tarafından sömürülmesidir.

Komünist Partisi Manifestosu

1. Proletarya Devrimi

Stalin, burjuva devrimi ile proletarya devrimi arasındaki farklılıkların Lenin tarafından yapılan çözümlemesini özetlerken şunları yazıyordu:

"Proletarya devrimi ile burjuva devrimi arasındaki ayrım beş temel noktaya indirgenebilir.

"1) Burjuva devrimi, genellikle, kapitalist düzenin şu ya da bu ölçüde tamamlanmış biçimlerinin, yani devrimin açıkça patlak vermesinden önce feodal toplumun dölyatağında büyümüş ve olgunlaşmış olan biçimlerin var olduğu bir dönemde başlar. Oysa proletarya devrimi, sosyalist düzenin tamamlanmış biçimlerinin ya bulunmadığı ya da hemen hemen hiç bulunmadığı bir dönemde başlar.

"2) Burjuva devriminin başlıca görevi, iktidarı ele geçirmek ve iktidarın daha önceden var olan burjuva ekonomisiyle uyuşmasını sağlamaktır. Buna karşılık, proletarya devriminin başlıca görevi, yeni bir sosyalist ekonomi inşa etmek amacıyla iktidarı ele geçirmektir.

"3) Burjuva devrimi, genellikle, iktidarın ele geçirilmesiyle birlikte *tamamlanmış olur*. Oysa proletarya devriminde, iktidarın ele geçirilmesi yalnızca bir *başlangıçtır*; iktidar, eski ekonomiyi değiştirmek ve yeni bir ekonomi kurmak için bir araç olarak kullanılır.

"4) Burjuva devrimi, kendini, iktidar koltuğundaki bir grup sömürücünün yerine başka bir grup sömürücüyü geçirmekle sınırlandırır ve bu yüzden de eski devlet aygıtını parçalama gereğini duymaz. Oysa proletarya devrimi, bütün sömürücü grupları iktidardan uzaklaştırır ve bütün emekçilerin ve sömürülenlerin önderi olan proleterler sınırnı iktidara geçirir, bu bakımdan, ister istemez, eski devlet aygıtını parçalar ve onun yerine yeni bir devlet aygıtı getirir.

"5) Burjuva devrimi, milyonlarca emekçi ve sömürülen kitleleri uzun bir zaman kendi çevresinde tutamaz; çünkü onlar emekçidirler ve sömürülmektedirler. Buna karşılık, proletarya devrimi, proletarya iktidarını sağlamlaştırma ve yeni sosyalist ekonomiyi¹ inşa etme yolundaki ana görevini gerçekleştirmek istiyorsa, emekçiler ve sömürülenler olarak onları proletaryayla sağlam bir ittifaka katabilir ve katmalıdır." (SCYV, 8. 22.)

Böylelikle, burjuvaziyi alaşağı ettikten sonra proletarya, sömürüye son vermesi bakımından yalnızca kapitalizmden değil, aynı zamanda Sınıflı toplumun daha önceki bütün biçimlerinden de ayrılan yeni bir toplum düzenini kurma göreviyle karşı karşıya kalır. Onun için, proletarya devrimi, daha önceki bütün devrimlerden daha derin değişiklikleri ve dolayısıyla da daha büyük güçlükleri kapsar.

Proletarya devrimlerinin özünde var olan bu güçlükler. Ekim Devrimi sırasında kaçınılmaz olarak en büyük ölçüde ortaya çıktılar.

Çünkü Ekim Devrimi ilk proletarya devrimiydi, iktidarı ele geçirdikten ve savaşın fırtınaları içinde yaratılmış bir Kızıl Ordu'yla gerek iç, gerekse dış düşmanları bozguna uğrattıktan sonra Rusya işçi ve köylüleri, dışarıdan örgütlenen baltalamalara ve durmadan yenilenen müdahale tehditlerine karşın, ders çıkarabilecekleri hiçbir geçmiş deney ve yardım alabilecekleri hiçbir dost devlet olmaksızın, sosyalizmi inşa etmeye koyuldular.

İktidarın ele geçirilmesi o kadar güç olmamıştı. Bunun nedeni, savaşın yarattığı siyasi durumdu. İçerde, çarlık döneminin geri ekonomisi askeri yenilginin etkisi altında çökmüştü. Dışarda, birbirleriyle ölüm kalım savaşıma tutuşmuş olan emperyalist devletler duruma müdahale edememişlerdi (LCW, 27. 92, SCW, 6. 162); daha sonra müdahale etlikleri zaman da kentli işçilerinin muhalefetiyle, Macaristan ve Almanya'da devrimci ayaklanmalarla, Fransa ve İngiltere'de Bolşevikleri destekleyen eylemlerle karşılaşmışlardı (LCW, 30.386,33. 145, SCW, 6.391). Bu siyasi etkenlerden ötürü, devrim ayakla kalmayı başardı. Ama daha sonra, iktidar mücadelesinden sosyalizmin inşası mücadelesine geçildiğinde, çarlık döneminin geriliği, devrimin karşısına büyük birengel olarak dikildi:

"Tarihin zikzaklarından dolayı sosyalist devrimi ilk başlatmış olan ülke ne kadar geriye, eski kapitalist ilişkilerden sosyalist ilişkilere geçmesi de o ölçüde zor olur." (LCW, 27. 89.)

Oysa Batı'da bu durumun tam tersi söz konusuydu. Batı'da tekelci kapitalizmin sosyoekonomik koşulları -büyük çapta üretim, okuma yazma oranının yüksekliği, emek vasfının ve sendikal örgütlenmenin yüksek bir düzeyde olması- sosyalist inşa için elverişliydi; ama işçiler reformcu hayallerle kösteklendikleri için siyasi koşullar oluşmamıştı. Lenin, bu karşıtlığı, Rusya ile Almanya'yı karşılaştırarak ortaya koyuyordu:

"Modern bilimin en son bulgularına dayanan büyük çapta kapitalist makineleşme olmadan, sosyalizm düşünülemez... Aynı zamanda proletarya devletin yönelimine geçmeden de, sosyalizm düşünülemez... 1918'de Almanya ve Rusya, sosyalizmin bir yandan ekonomik, üretimsel ve sosyoekonomik koşullarının, öte yandan da siyasi koşullarının maddi olarak gerçekleşmesinin en çarpıcı örnekleri haline gelmişlerdi." (LCW, 32. 334.)

Buna uygun olarak Lenin, Batı'da, devrimin Rusya'ya oranla daha yavaş gelişeceğini, ama bir kere gerçekleşlikten sonra daha az güçlükle karşılaşacağını savunuyordu. Aynı zamanda, Bolşevikleri, iktidarı kolaylıkla ele geçirdikleri için gevşememeleri, kendilerini çok daha büyük güçlüklerin beklediği yolunda uyarıyordu:

"Avrupa'daki sosyalist devrimin iktisadi gerekleri üzerinde dikkatlice düşünmüş olan herkesin şunu açık seçik görmesi gerekir: Devrimin Avrupa'da başlatılması son derece güç olacaktır. Oysa bizim devrimi başlatmamız son derece kolay olmuştur. Ama bizim devrimi sürdürmemiz Avrupa'dakinden daha güç olacaktır. Bu nesnel durum, bizim tarihte çok çetin ve zorlu dönemeci yaşamamıza yol açmıştır." (LCW, 27. 93.)

Bu nedenle, Lenin, Rusya devrimine bir bütün olarak bakarken şu sonuca varıyordu:

"Biz, devrimimizi, yeryüzünde başka bir işçi devriminin hiçbir zaman karşılaşmak zorunda kalmayacağı olağanüstü güç koşullarda başlattık." (LCW, 27. 137.)

2. Sosyalizmin İnşası

■İç savaşın sonunda ülkenin iktisadi hayatı neredeyse lam bir durgunluk içine girmiş, işçi-köylü ittifakında büyük bir gerilim doğmuştu. Bu durum ancak Lenin'in Yeni İktisadi Politika'sıyla (NEP) giderilebildi; üretim, küçük sanayi ve tarım alanlarındaki özel ticaret temelinde yeniden canlandırıldı. Bu iktisadi geri dönüş döneminin ardından sosyalizmin inşası mücadelesi başladı.

Sanayileşme sermayeyi gerektiriyordu. Eldeki biricik sermaye kaynağı ise, proletaryanın ve köylülüğün emeğiydi. Stalin şöyle diyordu:

"Genellikle kapitalist ülkelerde sanayileşme, esas olarak, başka ülkeleri soyarak, sömürgeleri ya da yenik düşen ülkeleri soyarak ya da dışarı alınan büyük miktarda şu ya da bu ölçüde köleleştirici borçların yardımıyla gerçekleştirilmiştir.

"İngiltere'nin yüzyıllar boyu bütün sömürgelerinden ve dünyanın dört bir yanından sermaye topladığını ve böylece kendi sanayisine ek yatırımlar yapmayı başardığını biliyorsunuz. Bu da, İngiltere'nin bir zamanlar niçin '**dünyanın** atölyesi' haline geldiğini kendiliğinden açıklamaktadır.

"Gene biliyorsunuz ki, Almanya kendi sanayisini, başka şeylerin yanı sıra, Fransa-Prusya Savaşı'ndan sonra Fransa'dan aklığı beş milyar franklık savaş tazminatının yardımıyla geliştirmişti.

"Ülkemizin kapitalist ülkelerden ayrıldığı bir nokta da şudur. Biz, sömürge soygunculuğuna ya da genel olarak başka ülkeleri yağmalamaya girişenleyiz ve girişmemeliyiz. Dolayısıyla, bu yol bize kapalıdır.

"Ülkemiz dıştan köleleştirici borçlar da almamaktadır, almak da istememektedir. Dolayısıyla, bu yol da bize kapalıdır.

"Öyleyse geriye ne kalıyor? Tek bir şey kalıyor; o da, *iç* birikimlerin yardımıyla sanayiye geliştirmek, ülkeyi sanayileştirmektir...

"Peki, bu birikimlerin ana kaynakları nelerdir? Daha önce de belirttiğim gibi iki ana kaynak vardır. Birincisi, değerleri yaralan ve sanayimizi ilerleten işçi sınıfı; ikincisi, köylülük.

"Bu bakımdan köylülüğün durumu şöyledir. Köylülük yalnızca devlete dolaylı ve dolaysız normal vergileri ödemekle kalmamakta, aynı zamanda -her şeyden önce- sanayi mallarının nisbeten yüksek fiyatlarına *fazla ücret ödemekte*, -sonra dalarım ürünleri karşılığında kendisine şu ya da bu ölçüde *düşük ücret ödenmektedir*.

"Bu, köylülük de içinde olmak üzere bütün ülkenin gereksinmesini karşılayan sanayiye ilerletmek amacıyla köylülüğün alınan ek bir vergidir." (SCW, 11. 165.)

Bu siyaseti uygulayabilmek için, proletarya diktatörlüğünü ve köylü kitlelerinin kulaklara karşı mücadele içinde proletaryanın yanında yer aldıkları işçi-köylü ittifakını sürdürmek gerekiyordu:

"Proletaryanın köylülükle olan ittifakı, işçi sunimin emekçi köylü kitleleriyle olan 0 ittifakıdır. Böyle bir ittifak, köylülük içindeki kapitalist unsurlara, kulaklara karşı mücadele verilmeksizin etkili olamaz. Yoksul köylüler, işçi sınıfının köylerdeki kalesi olacak biçimde örgüllendirilme/İerse, böyle bir ittifak sağlam olamaz. İşle bu yüzdendir ki, proletarya diktatörlüğünün bugünkü koşullarında işçiler ile köylüler arasındaki ittifak ancak Lenin'in çok kıy bilinen şu sloganına uygun olarak gerçekleştirilebilir: Yoksul köylülere dayanalım, orta köylülerle sağlam bir ittifak kuralım ve kulaklara karşı mücadeleden asla vazgeçmeyelim. Çünkü köylülüğün ana kitlesi ancak bu sloganı uygulayarak sosyalizmin inşası yoluna kazanılabilir." (SCW, 11. 101.)

Bu görevler Stalin'in önderliğinde yerine getirildi. Savaşın ve iç savaşın getirdiği yıkımlara uğramış, düşmanlarla kuşatılmış geri bir ülkede, dünyada ilk kez, modern bir sanayiye, modern bir tarıma ve faşist Almanya'nın emperyalistler tarafından salt sosyalizmi yok etmek amacıyla inşa edilmiş olan gücüne karşı koyabilecek ve onu alt edebilecek güçte modern bir orduya sahip sosyalist bir devlet yaratıldı. İşle bu nedenlerden ötürüdür ki, Stalin, tarihte Lenin'in yanı başında yer almaya hak kazandı.

3. "Sol" ve Sağ Sapmalar

Nesnel durumdan doğan zorlukların yanı sıra, devrimin öznel güçlerinin birlikten yoksun oluşundan kaynaklanan daha başka zorluklar da vardı. Önderlik uzun yıllar boyunca açıkça bölünmüştü. Lenin'in ve daha sonra da Stalin'in önderliğindeki Leninisller, kendi aralarında çoğu kez bölünmüş olan, ama Lenin'e ve Stalin'e karşı muhalefette birleşen Troçki, Buharin ve öbürlerinin önderliğindeki çeşitli grupların karşı koyuşuyla karşılaştılar. Ortaya iki muhalefet çizgisi çıktı: Birincisi, Batı'da bir devrim gerçekleşmezse Sovyet Cumhuriyeti'nin çöküşünün kaçınılmaz olduğunu savunan Troçki'nin başını çektiği çizgiydi. İkincisi ise, kulaklara karşı zor' kul lanılmamasını ve onların "barış içinde sosyalizme geçmelerine" izin

verilmesini savunan Buharin'in önderliğindeydi. Bu iki çizgi, Birinci Bölüm'de incelediğimiz oportünizmin "sol" ve sağ biçimlerinin örnekleriydi.

Lenin 1905 yılında "kesintisiz devrim" teorisini formüle ettiğinde, Troçki de buna karşı kendi "sürekli devrim" teorisini ortaya attı. Bu deyimi Marx'lan almıştı. Bu teoriye göre, çarlık yönetimini devirdikten sonra proletarya köylü yığınlarıyla bir çatışma içine girecek ve Batı proletaryasının devlet desteği olmadıkça, yani Batı'da bir proletarya devrimi olmadıkça, iktidarını sürdüremeyecekti. Bu teoriye uygun olarak Troçki, Alman emperyalistleriyle yapılacak bir barışın Almanya'da yaklaşmakla olan devrime ihanel olacağı gerekçesiyle, Brçsl-Lilovsk barış görüşmelerini sonuçlandırmayı reddetti. Lenin, bunu "tuhaf ve dehşet verici" bir karar olarak nitelendirdi (LCVV, 27. 68); eğer Lenin bu kararı değiştirmeyi başaramasaydı, Sovyet Cumhuriyeti işte asıl o zaman çökecekti:

Hiç kuşkusuz, Rusya'da devrimin yenilgiye uğrayabileceğini kabul ediyordu Lenin. Ama yenilgiye uğrasa bile bunun dünya devriminde bir ilerlemeyi belirleyeceğini ve hiçbirini tam anlamıyla başarılı olmayan böyle bir dizi çaba sonucunda dünya sosyalizminin kesin zafere ulaşacağını, savunuyordu:

"Rusya'da geri dönüşe karşı biricik mutlak güvence olan Batı'da bir sosyalist devrime canımızın istediği gibi çağrıda bulunmak durumunda değiliz. Ama geri dönüşe karşı mümkün en büyük *en fici*leri yaratabilecek görece ve koşullu bir 'güvence', Rusya'da devrimi mümkün olan en geniş kapsamlı, tutarlı ve kararlı bir biçimde sürdürmekle sağlanabilir. Devrim ne kadar geniş kapsamlı olursa, eski düzeni geri getirmek o ölçüde güçleşir ve geri dönüş gerçekleşse bile elde kalan kazançlar o kadar fazla olur." (LCVV, 13.327.)

"İktisadi 'güçlerimiz' ile siyasi gücümüz arasında bir uçurum bulunmasından, iktidarı ele geçirmememiz gerektiği 'sonucunu çıkarmak', ölümcül bir yanlış olur. Böyle bir görüş, olsa olsa, böyle bir 'uçurun'un her zaman bulunacağını, doğanın ve toplumun gelişmesinde her zaman var olduğunu ve eksiksiz sosyalizmin ancak bir dizi çabayla -tek başlarına ele alındıklarında bunların her

biri tek yanlıdır ve bazı tutarsızlıkları bağrında taşır- ve *bütün* ülkelerin proleterlerinin devrimci işbirliğiyle yaratılacağını unutan bir'kaşköllü adam' tarafından ileri sürülebilir," (LCW, 32. 339.)

Troçki'nin sonunda yanlış olduğu kanıtlanan "sürekli devrim" teorisinin, "aynı anda" devrim düşüncesi dışında Marx'ın teorisiyle adı bir yana hiçbir ortak yönü olmadığı açıktır. Troçki, devrimin iki aşamasını birbirinden ayırt edememiş ve köylülüğün devrimci rolünü reddetmiştir. Bu, Menşevik bir görüştü. Tıpkı Menşevikler gibi Troçki de, 1905'len sonra köylülük içinde meydana geien farklılaşmanın köylülüğü daha az devrimci değil, daha fazla devrimci kıldığını görememiştir. Köylülük daha devrimci bir nitelik almıştır, çünkü o dönemde köylü yığınları şehir proletaryasına gittikçe daha fazla yaklaşıyor ve çarlığa karşı bütün köylülüğü kapsayan mücadele gittikçe şiddetleniyordu:

"Bu görev, 'özgün' 1905 teorisini tekrarlayan ve bu parlak teorisinin son on yıl içinde hayat tarafından niçin hurdaya çıkarılmış olduğunu biraz olsun düşünmeye yanaşmayan Troçki tarafından *Nase Slovo'da*, yanlış bir biçimde ele alınmaktadır.

"Troçki'nin özgün teorisi, Bolşeviklerden kesin bir proleter devrimci mücadele çağrısını, Menşeviklerden ise köylülüğün rolünün 'red'dini almıştır...

"Bütün bir on yıl -1905-1915 arasındaki büyük dönem- Rusya devriminde yalnızca ve yalnızca iki çizgi olduğunu göstermişti. Köylülüğün fakılaşması, köylülük içindeki sınıf mücadelesini ilerletmiştir; o zamana kadar siyasi bakımdan uyuyan birçok unsur uyandırmıştır. Bu durum ise, köy proletaryasının şehir proletaryasına yaklaşmasına yol açmıştır... Ama köylülük ile Markov'lar, Romanov'lar ve Hvostov'lar arasındaki karşıtlık daha da güçlenmiş ve şiddetlenmiştir. Bu o kadar açık bir gerçektir ki, Troçki'nin bir sürü Paris makalesinin binlerce cümlesi tarafından bile 'çürütölemcz'. Aslında Troçki, köylülüğün rolünün 'red-dedilmesinden' köylülerin devrim için ayaklandırılmasının *red-dedilmesini* anlayan Rusya'daki liberal-işçi politikacılarına yardım etmektedir." (LCW, 21. 419-420.)

Lenin'in, Troçki'nin teorik ve siyasi çizgisine ilişkin görüşü, şu sözlerden açıkça anlaşılmaktadır.

"Troçki, Bolşevizmi çarpıtmaktadır, çünkü proletaryanın Rus burjuva devrimindeki rolü konusunda herhangi bir belirli görüş biçimlendirmeyi hiçbir zaman başaramamıştır." (LCW, 16. 380.)

"Troçki'ye 'hizipçiliğin en berbat kalıntılarının temsilcisi demek haklı olduğumuzu gerçek kanıtlamaktadır..."

"Troçki, 'hizipçilik yapmama' kisvesi altında özellikle kesin ilkelere yoksun olan ve Rusya'daki işçi sınıfı hareketinde hiçbir temeli bulunmayan yurtdışındaki bir grubun çıkarlarını savunmaktadır.

"Her parıldayan şey, altın değildir. Troçki'nin sözleri son derece parlak ve gürültülü, ama anlamsızdır." (LCW, 20. 332.)

"Troçki şimdiye kadar Marksizmin hiçbir önemli sorununda sağlam bir görüş savunmuş değildir. Her zaman görüş ayrılıklarının çatlaklarından içeri sızmayı becermekte ve durmadan taraf değiştirmektedir." (LCW, 20.447.)

Lenin 19 Şubat 1917 tarihli bir mektubunda şunu yazıyordu:

"Troçki geldi ve bu alçak hemen Sol Zimmerwald'cılara karşı *Novi Mirin sağ kanadıyla işbirliğine girdi!! Evet!! Troçki budur işte!! Her zaman içlen pazarlıklıdır; kaçamak davranır, sahtekârlık yapar, elinden geldiği sürece sol görünür, sağa yardım eder...*" (LCW, 35. 288.)

Troçki, 1920 yılı sonlarında, sendika demokrasisinin geliştirilmesine ilişkin Parti çizgisine saldıran bir broşür yayımladı. Lenin, bu broşürü şöyle eleştiriyordu:

"Elimdeki ana metin, Troçki yoldaşın *Sendikaların Rolü ve Görevleri* adlı broşürü. Bu broşürü Merkez Komitesi'ne sunulan tezlerle karşılaştırıp bir kere daha çok dikkatli bir biçimde gözden geçirdiğimde, içindeki teorik yanlışların ve hemen göze çarpan falsoların çokluğu kaşımda şaşkınlığa kapıldım..."

"Hiç kuşku yok ki, Troçki, proletarya diktatörlüğünün tam da özü konusunda birçok hata yapmıştır." (LCW, 32. 19-22.)

1930 yılında, gerek "sol", gerek sağ sapmalara karşı Leninist çizginin sallarında mücadele eden Stalin, Troçki/mi .şöyle değerlendirdiyordu:

"Troçkizmin özü nedir?

"Troçkizmin özü, her şeyden önce, SSCB'de sosyalizmin ülkemizdeki işçi sınıfı ve köylülüğün çabalarıyla bütünüyle inşa edilebileceğinin reddedilmesidir. Bu ne demektir? Bu, yakın bir gelecekte muzaffer bir dünya devrimi yardımımıza koşmazsa, burjuvaziye teslim olmak ve bir burjuva-demokratik cumhuriyet için yolu açmak zorunda kalacağız demektir. Dolayısıyla burada, ülkemizde sosyalizmin bütünüyle inşası olasılığının, dünya devriminin zaferiyle ilgili 'devrimci' lafların ardına gizlenmiş burjuvaca reddiyle karşı karşıyayız...

"Troçkizmin özü, ikinci olarak, köylülüğün büyük çoğunluğunun köylerdeki sosyalist inşa çalışmasına kazanılması olasılığının reddidir. Bu ne demektir? Bu, bireysel köylü çiftliklerinin kolektivist çizgiye dönüştürülmesi çalışmasında işçi sınıfı köylülüğe önderlik edemez demektir, eğer dünya devriminin zaferi yakın gelecekte işçi sınıfının yardımına koşmazsa köylülük eski burjuva düzenini geri getirir demektir...

"Troçkizmin özü, son olarak. Parti içinde demir disiplinin gerekliliğinin reddedilmesi. Parti içinde hizip kurma özgürlüğünün kabul edilmesi, Troçkist bir parti kurma gereksinmesinin kabul edilmesidir. Troçkizme göre, SBKP (B) tek ve birleşmiş bir militan parti değil, her birinin kendi merkezi, kendi disiplini kendi basını vb. olan bir gruplar ve hizipler derlemesi olmalıdır. Bu ne demektir? Bu, Parti içindeki siyasi hiziplere özgürlük tanımak demektir. Bu, Parti içindeki siyasi gruplara tanınan özgürlüğün ardından, ülkedeki siyasi partilere de özgürlük tanınması gerekir demektir, yani burjuva demokrasisi demektir...

"Özde pratik olarak teslimiyet, biçimde bozguncu özü örtbas eden ve aynı zamanda onun çığırkanlığını yapan 'sol' laflar ve devrimci maceracı tutumlar: işte Troçkizmin özü.

"Troçkizmin bu iki yanlı niteliği, yıkılmakta olan, proletarya diktatörlüğü 'rejim'ine katlanamayan veya yıkılmaktan kurtulmak için sosyalizme 'bir hamlede' sıçramaya (yani *maceracılık* ve siyasette *isteri*) ya da bu mümkün olmazsa kapitalizme akla gelebilecek her türlü ödünü vermeye (yani siyasette *teslimiyet*) çabalayan şehir küçük burjuvazisinin durumundaki iki yanlılığın bir yansımasıdır." (SCW, 12. 364.)

Stalin aynı kongrede Bıharin, Rikov ve Tomski'nin başını çektikleri sağ sapmayı da şöyle değerlendiriyordu:

"Sağ sapmacıların, SSCB'de sosyalizmin bütünüyle inşa edilebileceği olasılığını kabul etmedikleri söylenemez. Evet, onlar bunu kabul etmektedirler ve zaten onları Troçkizmden ayıran da budur. Ama sağ sapmacıların bahtsızlığı, sosyalizmin tek ülkede inşa edilebileceğini biçimsel olarak kabul etmekle birlikte, sosyalizmin inşa edilebilmesi için vazgeçilmez olan mücadele yollarını ve araçlarını kabule yanaşmamalarıdır... Onlar sosyalizmin sessizce, kendiliğinden, sınıf mücadelesi olmadan, kapitalist unsurlara karşı bir saldırı olmadan inşa edilebileceğini sanmaktadırlar. Kapitalist unsurların fark edilmez bir biçimde ölüp gideceğini ya da sosyalizme geçeceğini sanmaktadırlar. Gel gelelim, tarihte böyle mucizeler olmadığına göre, aslında sağ sapmacılar ülkemizde sosyalizmin bütünüyle inşa edilebileceğini reddeden görüş açısına kaymaktadırlar.

"Sağ sapmacıların, köylülüğün büyük çoğunluğunun sosyalizmin köylük bölgelerde inşası çalışmasına kazanılabileceğini reddettikleri de söylenemez. Evet, bunun mümkün olduğunu kabul etmektedirler ve bu onları Troçkistlerden ayırmaktadır. Ne var ki, bunu biçimsel olarak kabul etmekle birlikte, köylülüğün sosyalizmin inşası çalışmasına kazanılabilmesi için vazgeçilmez olan yolları ve araçları kabule yanaşmamaktadırlar... Bugün asıl

sorunun, yüksek bir sınai kalkınma hızı değil de, kolektif çiftlikler ve devlet çiftlikleri değil de, piyasanın temel güçlerini 'serbest bırakmak', piyasayı 'kurtarmak' ve köylük bölgelerdeki kapitalist unsurlar da içinde olmak üzere bireysel çiftliklerin önündeki 'engelleri kaldırmak' olduğunu sanmaktadırlar. Ancak kulaklar sosyalizme geçemeyeceğine göre ve piyasayı 'kurtarmak' da kulakları silahlandırıp işçi sınıfını silahsızlandırmak demek olduğuna göre, aslında sağ sapmacılar köylülüğün büyük çoğunluğunun sosyalizmin inşası çalışmasına kazanılabileceğini reddeden görüş açısına kaymaktadırlar...

"Sağ sapmacılar başka bir partinin kurulmasını savunmakta ve bu noktada da Troçkistlerden ayrılmaktadırlar. Sağ sapmacıların önderleri hatalarını açıkça kabul etmişler ve Parti'ye boyun eğmişlerdir. Ama bu yüzden sağ sapmanın artık ortadan kalkmış olduğunu sanmak budalalık olur. Sağ oportünizmin gücü bu duruma bakılarak ölçülemez. Sağ oportünizmin gücü, küçük burjuva temel güçlerinin gücünde, genel olarak kapitalist unsurların ve özel olarak da kulakların Parti üzerindeki baskılarının gücünde yatmaktadır...

"Parti içindeki 'sol' ve sağ sapmaların durumu budur.

"Görevimiz, *küçük burjuva radikalizmini* temsil eden 'solcular'a karşı ve *küçük burjuva liberalizmini* temsil eden sağcılara karşı *iki cephe*de ödünsüz mücadeleyi sürdürmektir." (SCW, 12. 364-372.)

Yalnız burada, hatalarını kabul ettiklerini söylerken sağcıların içten davranmadıklarını da eklemek gerekir. Daha sonra Moskova duruşmalarında anlaşıldığı gibi, her iki grup da karşıdevrim için çalışmaktaydı.

4. Yeni Burjuvazi

Proletarya devrimi sömürüye son verir, ama sınıf mücadelesini ortadan kaldırmaz. Tarımın kolektifleştirilmesinden sonra da, iktisadi temelde kolektifin malı olan kolektif çiftlikler ile devletin malı olan

devlet çiftlikleri arasında bir çelişme varlığını sürdürür. Kolektif içinde her ailenin kendi toprağı vardır ve her aile kendi ürününü açık pazarda satma hakkına sahiptir. Dolayısıyla, köylülük hâlâ küçük meta üretimine bağlıdır. Bu durum zanaatkarlar için de geçerlidir. Kapitalist toplumdaki devralınan şehir-köy karşıtlığının bir sonucu olarak, proletarya, köylülüğten daha yüksek bir yaşama düzeyine sahiptir. Sanayi alanında ise, emeğin kolektif niteliğı ile ücretlerin bireysel niteliğı arasında bir çelişme vardır. Gerçi kapitalistler, toprak sahipleri ve kulaklar mülksüzleştirilmiştir, ama bunların birçoğı görev aldıkları devlet dairelerinde ve kamu hizmetlerin de hâlâ etkindir.

Lenin, dış müdahale tehlikesi dışında, Sovyet sistemi içinde kapitalizmin geri getirilmesine yol açabilecek koşulların hâlâ varolduğı yolunda defalarca uyandı bulunmuştu:

"Kapitalizmden komünizme geçiş bütün bir tarihi dönemi kapsar. Bu'dönem tamamlanıncaya kadar, sömürücüler kaçınılmaz olarak geriye dönüş umudu beslerler ve bu *umut* da geriye dönüş *çabalarına* dönüşür." (LCW, 28. 254.)

"Burjuvazi yalnızca Sovyet devlet memurlarımız arasından değil -onların saflarından pek azı çıkabilir-, aynı zamanda köylülerin ve zanaatkarların arasından da çıkmaktadır... Bu da, Rusya'da bile kapitalist meta üretiminin canlı olduğunu, işlerliğini sürdürdüğünü ve tıpkı bütün kapitalist toplumlarda olduğu gibi bir burjuvazinin doğmasına yol açtığını göstermektedir." (LCW, 29. 189.)

"Bir küçük köylü ülkesinde yaşadığımız sürece, Rusya'daki iktisadi temel komünizmden çok kapitalizme yatkındır. Bunu hiç akıldan çıkarmamak gerekir. Köylük bölgelerdeki hayatı şehirlerdeki hayatla kıyaslayarak dikkatlice gözlemlemiş olan herkes, kapitalizmin köklerini söküp atmadığımızı, iç düşmanın temelini, dayanağını yıkmadığımızı bilir, tç düşmanın temeli küçük çapta üretime dayanmaktadır ve bunu yıkmamanın da tek bir yolu vardır; tarım da içinde olmak üzere ülke ekonomisini yeni bir teknik temele, büyük çapta modern üretimin teknik temeline oturtmak." (LCW, 31. 516.) ,

İlenin'in uyarısını Stalin de tekrarlıyordu:

"Acaba Sovyet ülkemizde kapitalizme geri dönüşü *mümkün* *kılacak* herhangi bir koşul var mıdır? Evet, vardır. Yoldaşlar, bu tuhaf görünebilir, ama gerçektir. Kapitalizmi yıktık, proletarya diktatörlüğünü kurduk; sosyalist sanayimizi hızla geliştiriyor ve köylü ekonomisiyle sosyalist sanayimiz arasında bağlar kuruyoruz. Ama henüz kapitalizmin köklerini söküp atmış değiliz. Bu kökler nerede gömülüdür? Bu kökler meta üretiminde, şehirlerdeki ve özellikle de köylük bölgelerdeki küçük üretimde gömülüdür." (SCW, 11.235.)

Bu yeni burjuvazi -yurtdışında çok etkin ve çok iyi örgütlenmiş olan göçmenler dışında- açık bir çalışma yürütemiyordu, ama Smena-Vehizm diye bilinen kendi ideolojisine sahipti. Stalin şöyle tanımlıyordu Smena-Vehizmi:

"Smena-Vehizm, gelişmekte ve yavaş yavaş kulaklarla ve devlet hizmetindeki aydınlarla birleşmekte olan yeni burjuvazinin ideolojîsidir. Yeni burjuvazi kendi ideolojisini, Smena-Veh ideolojisini ortaya koymuştur. Buna göre, Komünist Partisi kaçınılmaz olarak yozlaşacak ve yeni burjuvazi güçlenecek, bu arada anlaşılan biz Bolşevikler hiç farkına varmadan kendimizi kaçınılmaz olarak demokratik cumhuriyetin eşiğinde bulacağız, sonra bu eşiği aşacağız veya askerlerin ya da devlet memurlarının saflarından çıkacak bir 'Sezar'ın yardımıyla kendimizi olağan bir burjuva cumhuriyetinin içinde bulacağız." (SCW, 7. 350.)

"Sanayimizin ilerlemesi, ticaret ve kooperatif kuruluşlarımızın ilerlemesi, devlet aygıtımızın gelişmesi, işçi sınıfının yararına. köylülüğün büyük çoğunluğunun yararına, ama yeni burjuvazinin zararına, genel olarak orta tabakaların ve özel olarak da şehirlerdeki orta tabakaların zararına bir ilerleme ve gelişmedir. Bu tabakalar arasında Sovyet rejimine karşı hoşnutsuzluğun artmasına hiç şaşmamak gerekir. İşte bu yüzden, bu çevrelerde karşıdevrimci bir ruh hali vardır. İşte bu yüzden, Smena-Veh ideolojisi, yeni burjuvazinin siyaset pazarında geçerli bir metadır." (SCW, 10. 325.)

Yeni burjuvazinin elindeki en etkili silahlardan biri de, bürokrasiydi. Eski düzenden devralınan kötülüklerden biriydi bürokrasi:

"Kapitalizm koşullarında demokrasi, ücretli köleliğin ve halkın yoksulluk ve sefaletinin tüm koşulları tarafından sınırlandırılmış, kısıtlanmış, kısılmış ve kötürüm bırakılmış durumdadır. İşte siyasi örgütlerimizdeki ve sendikalardaki görevlilerin, kapitalizm koşulları tarafından yozlaştırılmalarının -ya da yozlaşma eğilimi göstermelerinin- ve bürokratlar haline gelme, yani halktan kopuk ve halkın *üzerinde* ayrıcalıklı kişiler haline gelme eğilimine kapılmalarının biricik nedeni budur. Bürokrasinin *özü* budur ve kapitalistler mülksüzleştirilinceye ve burjuvazi alaşağı edilinceye kadar proleter görevliler bile kaçınılmaz olarak belli ölçüde 'bürokratlaşacaklardır.'" (LCW, 25. 486.)

.Yeni proleter yöneticilerin yetiştirilmesi ister istemez ağır bir gelişim izledi ve bu arada eski memurların birçoğu görevlerinde bırakılmak zorunda kalındı. Bunların birçoğu yeni düzene gizli bir düşmanlık beslemekteydi ve hepsi de eski yöntemlere ve eski değerlere bağlıydılar:

"Şimdi elimizde geniş bir devlet memurları ordusu var, ama bunların üzerinde gerçek bir denetim kurabilecek, yeterince eğitim görmüş güçlerden yoksunuz. Burada, siyasi iktidarı uyguladığımız en tepede, aygıt pratikte genellikle şu ya da bu biçimde işlemektedir... Ama aşağıda, çardan ve eski burjuva toplumundan devraldığımız ve bir bölümü bile bile, bir bölümü ise farkında olmadan aleyhimize çalışan yüz binlerce eski memur var." (LCW, 33. 428.)

"Bize... devlet çiftliklerinin her yerde eski toprak sahiplerinin az çok kamufle edilmiş ya da hiç kamufle edilmemiş gizlenme yerleri oldukları ve buna benzer şeylerin başlıca yönetim organlarında ve merkezi kuruluşlarda sık sık görüldüğü söylendiğinde, bunun doğruluğundan hiç kuşku duymuyorum." (LCW, 30. 245.)

Stalin, aynı soruna, daha da sert sözlerle dikkati çekiyordu:

"Partimizde, hükümette, sendikalarda, kooperatiflerde ve bütün öteki örgütlerde rastlanan bürokratik unsurları kastediyorum. Eksiklik ve hatalarımızdan beslenen, kitlelerin her türlü eleştirisinden ve denetiminden vebadan korkar gibi korkan, özeleştiriye geliştirmemizi, eksiklik ve hatalarımızdan arınmamızı köstekleyen bürokratik unsurları kastediyorum. Örgütlerimizdeki bürokrasi yalnızca alışlagelmiş bir şey ve kırtasiyecilik olarak görülmemelidir. Bürokrasi, burjuvazinin örgütlerimiz üzerindeki etkisinin bir yansımasıdır." (SCW, 11.137.)

Kadro yetersizliğinden dolayı, bürokratik uygulamalar Parti içine de sızmaya başlamıştı. Bu yüzden, tehlike daha da büyük önem taşıyordu:

"Sovyet aygıtındaki kırtasiyeciliğin Parti aygıtına da sızması beklenmedik bir şey değildir, çünkü bu ikisi birbiriyle sınıksı iç içe geçmiştir." (LCW, 31. 435.)

"Ana özellik, doğru kişileri doğru yerlere getirememiş olmamız; devrim sırasında işleri eşsiz bir ustalıkla yürüten sorumlu komünistlere hiçbir şey bilmedikleri ticaret ve sanayi alanlarında görevler verilmiş olmasıdır. Bunlar bizim gerçeği görmemizi de engellemektedirler, çünkü dolandırıcılar ve düzenbazlar büyük bir ustalıkla bunların arkasına gizlenmektedirler." (LCW, 33. 304.)

"Partimizin sözü edilen proleter niteliği, Parti içinde ağırlık kazanan, hem de büyük bir hızla ağırlık kazanan küçük mülk sahibi unsurlara karşı asla bir güvence değildir. Bütün açık göz beyaz muhafızlar, kesinlikle bu gerçeğe güvenmektedirler." (LCW, 33,254.)

"Bütün iktisadi kuruluşlarımızın bütün çalışmaları en çok bürokrasiden zarar görmektedir. Komünistler birer bürokrat olup çıkmışlardır. Bizi yıkabilecek bir şey varsa, o da budur." (LCW, 33. 549.)

Bürokrasi, karşıdevrimcilere bir paravana olarak hizmet etmediği durumlarda bile tehlikeliydi. Çünkü yönetimi siyasetin üstünde tutarak kitleleri Parti'clen koparıyor ve böylece proletarya diktatörlüğünün temelini zayıflatıyordu:

"Çalışmayı düzgün bir biçimde örgütlemeyi, geride kalmamayı, sürüşmeleri zamanında önlemeyi, yönetimi siyasetten ayırmamayı öğrenmek gerekir; çünkü yönetimimiz ve siyasetimiz, tüm öncünün tüm proletarya kitleleriyle ve tüm köylü kitleleriyle olan bağını koruma yeteneğine dayanmaktadır. Eğer herhangi bir kimse bu dışlıları unuttur da kendini bütünüyle yönetime verirse, sonuç feci olur." (LCW, 33. 299.)

"Halk denizinde bizler okyanusta birer damladan başka bir şey değiliz ve ancak halkın bilincinde olduğu şeyleri doğru bir biçimde dile getirdiğimiz zaman yönetebiliriz. Biz bunu yapamazsak, Komünist Partisi proletaryaya önderlik edemez, proletarya kitlelere önderlik edemez ve bütün makine çöker." (LCW, 33. 304.)

Lenin, bürokrasi sorununu ele alırken, bu soruna nutuklar olarak çözülebilir göziyle bakan Troçki gibilerine karşı hiç de hoşgörülü değildi:

"Bürokrasinin kötülüklerinin üstesinden gelmek, onlarca yıl alacaktır. Bu çok çetin bir mücadeledir; antibürokratik programlar benimseyerek kendimizi bürokratik uygulamalardan akşamdan sabaha arındıracağımızı ileri süren bir kimse, şatafatlı lallar elmeye bayılan bir şarlatandan başka bir şey değildir." (LCW, 32. 56.)

5. Kültür Devriminin Gerekliği

Bürokrasiye karşı mücadeleyi böylesine güç kılan, bu mücadelenin aynı anda hem iktisadi remelde, hem de ideolojik üstyapıda yürütölmek zorunda olmasıydı. Bir yandan, kökleri küçük meta üretiminde olduğu için, bürokrasinin, tüm ekonomi büyük çapta sosyalist üretim temelinde yeniden inşa edilmeden tamamen ortadan kaldırılması mümkün değildir. Öte yandan, bürokrasinin kendisi, ekonominin yeniden inşasının önüne dikilen başlıca engellerden biriydi; eğer ortadan kaldırılmazsa bu engel bütün bir süreci tersine çevirebilirdi.

Lenin, sorunun çözümünün kitlelerde yattığını anlamıştı. Eğer kitleler üretimi geliştirmede ve kişisel kazanç için değil, ortak yarar

için çalışmada İnisiyatifi ele almak üzere harekete geçirilebilirlerse, hem eski toplumdaki devralınan kendi içlerindeki ideolojik engellerin üstesinden gelebilirler, hem de yönetim işini kendi ellerine almanın gerekliliğini kavrayabilirlerdi.

Üretime gelince, kitleler subbotniklerde inisiyatiflerini göstermişlerdi. İç savaşta, Kolçak orduları genç Sovyet Cumhuriyeti'ni tehdit ettiği sıralarda, Moskovalı demiryolu işçileri gönüllü olarak fazla çalışma yapmak üzere ekipler örgütlemişler ve bu hareket birkaç hafta içinde karşı konulma/, bir orman yangını gibi belli başlı tüm demiryolu merkezlerini ve öteki sanayi kollarını sarmıştı. Lenin, bu işçileri kutlarken şöyle diyordu:

"Açıktır ki, bu yalnızca bir başlangıçtır. Ama olanağanüstü büyük önem taşıyan bir başlangıçtır. Bu, burjuvazinin alaşağı edilmesinden daha zorlu, daha elle tutulur, daha köklü ve daha belirleyici bir devrimin başlangıcıdır; çünkü kendi tutuculuğumuza, disiplinsizliğimize, küçük burjuva bencilliğimize karşı kazanılmış bir zaferdir, işçilere ve köylülere lanet olası kapitalizmden miras kalan alışkanlıklara karşı kazanılmış bir zaferdir. Yeni toplumsal disiplin, sosyalist disiplin ancak *bu* zafer sağlamlaştırdığı zaman yaratılacaktır; o zaman, ancak o zaman kapitalizme geri dönüş olanaksız hale gelecek ve komünizm gerçekten yenilmez olacaktır." (LCW. 29.411.)

Yönetim sorunuyla ilgili olarak, işçilerin eğitim ve kültür düzeylerini yükseltmeleri hiç kuşkusuz gerekliydi, ama tek başına bu yeterli değildi. Eğer bürokrasiye son vereceklerse, yönetim işlerine doğrudan katılmaları gerekiyordu. Sovyet sistemi ancak o zaman yalnızca halk *için* bir sistem değil, aynı zamanda halk *tarafından* yönetilen bir sistem olabilirdi. Lenin, Sekizinci Parti Kongresi'nde (1919) yaptığı konuşmada şunları söylüyordu:

"Bürokrasiye karşı sonuna kadar, kesin zafere kadar mücadele etmemiz, ancak bütün halk yönelim çalışmalarına katıldığı zaman mümkün olabilir. Böyle bir şey burjuva cumhuriyetlerinde hem mümkün değildir, hem de *yasalar tarafından önlenir*. Ne kadar demokratik olurlarsa olsunlar, burjuva cumhuriyetlerinin en iyi-

sinde bile, halkın yönetim çalışmalarına katılmasını önleyen binlerce yasal engel vardır. Biz bu engelleri ortadan kaldırdık, ama henüz emekçi halkın yönetime katılacağı aşamaya ulaşamadık. Yasalar dışında, bir de hiçbir yasaya bağımlı kılamayacağımız kültür düzeyi diye bir şey var hâlâ. Programları bakımından emekçi halk *tarafından* yönetilen yönetim organları olan Sovyetler, kültür düzeyinin düşüklüğünün bir sonucu olarak, gerçekte bütün bir emekçi halk tarafından değil, proletaryanın ileri kesimi tarafından yönetilen, emekçi halk *için* yönetim organlarıdır...

"Bürokrasi alt edilmiştir. Sömürücüler ortadan kaldırılmıştır. Ama kültür düzeyi yükselilmemiştir ve bu yüzden de bürokratlar hâlâ eski mevkiilerini konumaktadırlar. Ancak proletarya ve köylülük bugüne kadarkinden çok daha yaygın bir biçimde örgütlenirse ve ancak işçilerin yönetime katılması için gerçek önlemler alınırsa, bürokratlar gerilemeye zorlanabilir." (LCW, 29. 183.)

Lenin, katıldığı son kongre olan On Birinci Kongre'de (1922) bu konuyu yeniden ele aklı ve 1923 yılı başlarında, son makalelerinden birinde, "kültür devrimi" için bir çağrıda bulundu:

"Muhafiflerimiz, bize sürekli olarak, yeterince kültürü olmayan bir ülkede sosyalizmi yerleştirmeye kalkışmakla aceleci davrandığımızı söylediler. İşte, teorinin, her türden ukalaların teorisinin öngördüğü noktanın tam tersinden başlamamız, onları yanılttı. Ülkemizde siyasi ve toplumsal devrim, kültür devriminden önce gerçekleşti. İşte şimdi bu kültür devrimiyle karşı karşıyayız." (LCW, 33.474.)

Lenin'in bu çağrısı Stalin tarafından da tekrarlandı:

"Bürokrasiye karşı en güvenilir çare, işçilerin ve köylülerin kültür düzeyini yükseltmektir. Devlet aygıtındaki bürokrasiye sövüp sayabilir, onu mahkûm edebilirsiniz, pratik çalışmalarımızdaki bürokrasiyi alaya alıp gözler önüne serebilirsiniz, ama işçi kitleleri devlet aygıtını denetleme olanağı, isteği ve yeteneğini yaratacak olan belirli bir kültür düzeyine

ulaşmadıkça, bürokrasi her şeye karşın varlığını sürdürecektir. Dolayısıyla, işçi sınıfının ve emekçi köylü yığınlarının kültürel gelişmesi, yalnızca okuryazarlığın gelişmesi değil -okuryazarlık tüm kültürün temeli olduğu halde-, aynı zamanda öncelikle ülkenin yönetimine katılma yeteneğinin de geliştirilmesi, devlet aygıtını ve bütün öteki aygıtları düzeltmenin temel aracıdır. Lenin'in kültür devrimiyle ilgili sloganının anlamı ve önemi budur." (SCW, 10. 330.)

"Son olarak, gelelim iktisadi örgütlerimize... Bütün bu örgütlerdeki bürokrasiye nasıl son vereceğiz? Bunu gerçekleştirmenin tek yolu, tabandan denetimi örgütlemek. kurumlarımızdaki bürokrasinin, kurumlarımızın eksiklik ve hatalarının geniş işçi sınıfı kitleleri tarafından eleştirilmesini örgütlemektir." (SCW, 11. 77.)

Kültür devriminin gerekliliği kabul edildiğine göre, kültür devrimi nasıl bir biçim alacaktı? Bu sorun çözülmedi. Sovyet işçi ve köylüleri, neredeyse baş edilmez denilebilecek güçlüklerle karşın, kendi devletlerini inşa etmeyi başarmışlar, ama sözünü ettiğimiz nedenlerden dolayı bu devleti tamamen kendi denetimleri altına almayı başaramamışlardır.

6. Sosyalist Toplumda Sınıf Mücadelesi

1931 Şubat'ında Stalin şu isabetli uyarıda bulundu:

"İleri ülkelerin 50 ya da 100 yıl gerisindeyiz. Bu farkı on yılda kapatmak zorundayız. Ya bunu başarırız ya da balarız." (SCW, 13.41.)

İki yıl sonra Naziler Almanya'da iktidarı ele geçirdiler. Batı'daki öteki tekelleci kapitalistlerin desteklediği Alman tekelleci kapitalistleri, parlamentoda bir komünist çoğunluk olasılığını göze almaktansa, o güne kadar bir paravana olarak kullandıkları burjuva parlamenter sistemi bir yana atmayı ve Sovyetler Birliği'yle son bir hesaplaşmaya hazırlık olarak açık bir diktatörlük kurmayı yeğ tuttular. İşte, Stalin'in iç sınıf çelişmelerini ele alışı, bu yoğun savaş hazırlıkları temelinde değerlendirilmelidir.

1933 yılında birinci beş yıllık plan tamamlanmıştı; 1937 yılında da ikinci beş yıllık plan tamamlandı. Güçlükler çok büyüktü: Teerübesi/.lik beceri yetersizliği ve hepsinden önce de baltalamalar. Ama gene de, Lenin'in deyişiyle "sıradan, günlük çalışmada kitle kahramanlığı" (LCW, 29. 423) sayesinde bütün bunların üstesinden gelindi.

Stalin 1933 Ocak'ında birinci beş yıllık planın sonuçlarını gözden geçirirken şöyle diyordu:

"Sovyet devletinin gücünün artması, can çekişen sınıfların son kalıntılarının direnişini şiddetlendi recektir; bunu akıldan çıkarmamalıyız. Özellikle can çekiştikleri ve günleri sayılı olduğu içindir ki, halkın geri kesimlerine başvurarak ve onları Sovyet düzenine karşı harekete geçirerek durmadan bir saldırı biçiminden başka bir saldırı biçimine, daha şiddetli bir saldırı biçimine geçeceklerdir." (SCW, 13. 216.)

Ertesi yıl, ikinci beş yıllık planın gelişmesini incelerken şunları söylüyordu:

"Peki, iktisadi hayatta kapitalizmin bütün kalıntılarının üstesinden gelmiş olduğumuzu söyleyebilir miyiz? Hayır, söyleyemeyiz. Hele kapitalizmin halkın bilincindeki kalıntılarının üstesinden gelmiş olduğumuzu hiç söyleyemeyiz. Yalnızca halkın bilincinin gelişmesi halkın iktisadi durumunun gerisinden geldiği için değil, aynı zamanda kapitalizmin kalıntılarını SSCB'deki iktisadi hayatta ve halkın bilincinde yeniden canlandırmaya ve sürdürmeye çalışan ve biz Bolşeviklerin her zaman tetikte olmamız gereken kapitalist ülkeler tarafından hfilû kuşatılmış olduğumuz için de böyle bir şey söyleyemeyiz.

"Bu kalıntılar, pekfılâ, yenilgiye uğratılmış anti-Leninist grupların ideolojisini Partimizin tek tek üyelerinin bilincinde yeniden canlandırmak için elverişli bir zemin yaratabilirler.

"İşte bu yüzden, mücadelenin sona erdiğini ve sosyalist saldırı siyasetine artık hiçbir gerek kalmadığını söyleyemeyiz." (SCW, 13. 356.)

Demek ki, Stalin'in yukarıdaki açıklamalarından da anlaşıldığı gibi, kapitalist devletler tarafından desteklenen sömürücü sınıfların kalıntıları, Sovyet halkının geri kesimlerini hâlâ düzene karşı harekete geçirmeye çabalamaktaydılar. Sınıf mücadelesi sürüyor, hem de şiddetlenerek sürüyordu.

1936 yılında yeni bir anayasa kabul edildi. Bu anayasada, "ırk, milliyet, din, eğitim düzeyi, ikametgâh, toplumsal köken, mülkiyet durumu ayırımı yapılmaksızın ve geçmişteki faaliyetlerine bakılmaksızın" herkese eşil haklar tanınıyordu. Stalin'in de belirttiği gibi, dünyadaki en demokratik anayasaydı bu. 1936 Kasım'ında anayasayı sunarken şöyle diyordu Stalin:

"Bildiğimiz gibi, iç savaşın zaferle bitmesi sonucunda toprak ağası sınıfı yok edildi. Öleki sömürücü sınıflara gelince, onlar da toprak ağası sınıfının yazgısını paylaştılar. Sanayi alanındaki kapitalist sınıf Oltadan kalktı. Tarım alanındaki kulak sınıfı ortadan kalktı. Ticaret alanındaki tüccarlar ve vurguncular ortadan kalktı. Dolayısıyla, bütün sömürücü sınıflar artık yok edilmiş bulunmaktadır." (SL, 565.)

"SSCB'nin yeni Anayasa taslağı, artık toplumda aralarında uzlaşmaz çelişmeler bulunan sınıfların kalmadığı gerçeğinden hareket eder..." (SL, 571.)

Bu durumda, sömürücü sınıflar yok edilmiştir; sınıf mücadelesi de sona ermiş görünmektedir.

Stalin, 1937 Mart'ında karşıdevrime! ajanların sızma tehlikesine karşı Parti'yi daha da uyanık olmaya çağırırken şöyle diyordu:

"İleriye doğru allığını/, her adımda buradaki sınıf mücadelesinin kaçınılmaz olarak gittikçe söneceğini, başarılarımız büyüdükçe sınıf düşmanının gittikçe uysallaşacağını savunan çürümüş teoriyi yıkmak ve bir yana atmak gerekir..."

"Tam tersine, ilerlememiz ne kadar büyük olursa, başarılarımız ne kadar büyük olursa, yerle bir edilmiş olan sömürücü sınıfların kalıntılarının kini de o kadar artacak, daha şiddetli mücadele biçimlerine o kadar daha çabuk başvuracaklar, Sovyet devletine o

kadar daha fazla zarar verecekler ve yok olmaya mahkûm olanların son çaresi olarak en umutsuz mücadele yollarına o kadar daha fazla sarılacaklardır.

"Unutmamalıyız ki, SSCB'deki bozguna uğratılmış sınıfların kalıntıları yalnız değildirler. Onlar, SSCB sınırlarının ötesindeki düşmanlarımızdan dolaysız destek görmektedirler. Sınıf mücadelesinin alanının Sovyet sınırlarında bittiğini sanmak yanlış olur. Sınıf mücadelesinin bir ucu SSCB içinde sürerken, öteki ucu çevremizdeki burjuva devletlerine kadar uzanmaktadır." (SMT, 262.)

Burada Stalin gene sınıf mücadelesinin sürdüğünü ve hatla daha da şiddetlendiğini ileri sürmektedir.

Stalin, son olarak 1939 Mart'ındaki On Sekizinci Parti Kongresi'ne sunduğu raporunda şunları söylüyordu:

"Kapitalist toplum, işçiler ile kapitalistler ve köylüler ile toprak sahipleri arasındaki uzlaşmaz çelişmelerle doludur; kapitalist toplumun iç dengesizliğinin nedeni budur. Sömürünün boyunduruğundan kurtulmuş olan Sovyet toplumunda ise bu tür çelişmeler yoktur, Sovyet toplumu sınıf çatışmalarından arınmıştır, işçilerin, köylülerin ve aydınların dostça işbirliğinde bulundukları bir görünüm sunmaktadır." (SL, 645.)

Burada Sovyet toplumu gene sınıf karşıtlıklarından arınmış bir toplum olarak sunulmaktadır.

Stalin'in görüşlerindeki bu aykırılıklar nasıl açıklanabilir? Bu soruyu cevaplamaya girişmeden önce, o yıllarda karşıdevrime) güçleri alt etmek için alınan önlemleri gözden geçirmek gerekir.

Bir yandan, Buharin, Rikov ve Zinoviev de içinde olmak üzere birçok siyasi yönetici, birçok general ve bir polis şefi yargılandı, vatana ihanet suçundan hüküm giydi ve idam edildi. Bunların hepsi de gelecekteki savaşta Almanya'nın zaferinin kaçınılmaz olduğu inanandaydılar. Ayrıca çok sayıda casus ve daha başka düşman ajanı yok edildi. Eğer bu önlemler alınmasaydı, hiç kuşkusuz Sovyetler Birliği yok olup giderdi. Öte yandan, casuslara karşı yürüttüğü

mücadele sırasında en küçük bir etkili denetim altında bulunmayan güvenlik polisi, sahte suçlamalara dayanarak on binlerce suçsuz insanı tutukladı ve bunların birçoğu hiç yargılanmadan idam edildi. Bu baskı önlemleri, bundan pek o kadar etkilenmeyen işçiler ve köylülerden çok, aydınlara ve en başta da Parti'nin kendisine yöneltmişti. Kurbanların büyük bir bölümü Parti üyelerinden oluşuyordu ve bunların birçoğu Stalin'in en sadık yandaşları arasındaydı. Bu olayların akla uygun tek açıklaması, o sıralar kabul edilen ve çok daha sonra Yirminci Parti Kongresi'nde (1956) onaylanan açıklamadır: Güvenlik polisinin yüksek kademelerine düşman ajanları sızmıştı. Stalin, temizlik hareketlerinin sorumluluğunu üzerine aldı ve bu temizlikler sırasında "ağır halalar" (SL, 649) işlenmiş olduğunu kabul etti.

İnsan haklarının bu açıktan açığa çiğnenişi, bu hakların güvence altına alındığı yeni anayasayla düpedüz çelişmektedir. Bu çelişmenin, Stalin'in Sovyet toplumundaki sınıfların durumuyla ilgili çözümlemesindeki çelişmeye yakından bağlı olduğu açıktır, Stalin'in bu çözümlemesini yeniden ele alıp şu soruyu sormalıyız: Gerçek durum neydi? Sınıf mücadelesi daha mı şiddetleniyordu, yoksa ortadan mı kalkıyordu?

Bütün o yıllar boyunca yeni bir sosyalist ekonomi inşa edilmişti. Kapitalist mülkiyetin yerini sosyalist mülkiyet, küçük çapta üretimin yerini büyük çapta üretim almıştı. Ama siyasi ve ideolojik üstyapıdaki sosyalist dönüşüm henüz tamamlanmamıştı. Parti aracılığıyla proletarya tarafından denetlenen yeni bir devlet aygıtı yaratılmış, ama kitleler bu yeni devlet aygıtının yönetimine tam olarak katılmamışlardı. Tam tersine, ayrıcalıklı mevkilerde bulunan burjuva görevlilerin bürokratik uygulamaları yüzünden devlet aygıtı halk yığınlarından belli ölçüde kopmuştu. Bürokratik eğilimler Parti'nin kendi içinde de geliştirmekteydi. Eski sömürücü sınıflar mülksüzleştirilmiş, ama asla yok edilmemişti. Birçok eski toprak sahibi ve kapitalist, kamu hizmetlerinde kendilerine iş bulmuş, eski kulaklar kolektif çiftçilere katılmıştı. Bu kişiler mülklerini yitirmişler, ama geleneklerini alışkanlıklarını ve dünya görüşlerini yitirmemişlerdi. Kolektif çiftliklerdeki köylü yığınları küçük mülk sahibi anlayışını hâlâ sürdürmekteydi. Proletarya, sanayi alanındaki gelişmenin gereksinimlerini karşılamak için çok

sayıda takviye almış ve bunlar kendi küçük burjuva'önyargılarını yarılarında getirmişlerdi. Eğitim sisteminin hızla yaygınlaştırılmasıyla birlikte, kitleler kültür düzeylerini yükseltmişler ve ülkede okuma yazma bilmeyen hemen hemen kalmamıştı, tfe var ki bu durum, i-enin'in halk kitlelerinin yönetim çalışmasına katılabilmeleri için gerekli gördüğü kültür devriminden çok uzaktı. İşte bütün bu nedenlerle, sınıf mücadelesinin hâlâ sürdürülmesi gerekiyordu. Proletarya, önderliğini gevşetmeye görsün, mülksüzleştirilmiş sınıflar yitirdiklerini geri almak için çabalarını bir kat daha artıracaklardı.

O dönemde Parti kadrolarına yaptığı konuşmalarında Stalin'in, Parti'nin kitlelerle olan bağlarının "bürokratik paslanma" (SMT, 278) yüzünden çürüyebileceğinin tamamen farkında olduğu görülmektedir, Stalin bu tehlikeyi görmüş ve Parti kadrolarını sürekli' olarak uyarmıştı. Ama belki de kendisi "salt yönetim"e (LCW, 36. 606) çok fazla bel bağlama eğiliminde olduğundan bu tehlikeyi önleyemedi. Düşman, sosyalist mevzilerin bu zayıf noktasından içeri sızdı. Eğer halk yığınları dostlarla düşmanları birbirinden ayırt etmeye özen göstererek sınıf mücadelesini kendi ellerine alma ve sonuna kadar sürdürme yolunda seferber edilebilselerdi, karşıdevrimcileri tecrit edebilirler ve aynı zamanda güvenlik polisinin etkinlikleri üzerinde bir denetim kurabilirlerdi.

Dolayısıyla, yukarıdaki sorumuzun cevabı şudur: Mülksüzleştirilmiş Sınıfların direnişi yok olmak şöyle dursun, sürüyor, hem de eskisinden daha sinsice, dolayısıyla daha tehlikeli yeni biçimlere bulunuyordu. Bu koşullarda, Lenin'in de öngörmüş olduğu gibi, proletarya diktatörlüğünün korunması ve sağlamlaştırılması son derece gerekliydi.

Bütün bunlardan, Stalin'in, Leninist çizgiyi 1935'e kadar izlediği, ama daha sonra kapitalist kuşatmanın baskısı arttıkça Leninist çizgiden iki yönde uzaklaştığı sonucu çıkarılabilir. Birincisi, yeni anayasa, ülke içi ilişkiler açısından proletarya diktatörlüğünün gevşetilebileceği var sayımına dayanmaktaydı; bu yüzden de onu kendi ayrıcalıklarının onaylanması olarak gören yeni burjuvazi tarafından memnunklıkla karşılanmıştı. Bu, bir sağ sapmaydı. İkincisi, aslında proletarya diktatörlüğü gevşet i lçmeyeceği için, güvenlik polisinin bir işlevi olarak yönetsel yollardan korunmaktaydı (SCW, 13. 160). Bu da, bir "sol" sap-

maydı; Lenin'in "aşırı yönetim" adını verdiği halaydı. Bu hala kendini kulaklara karşı verilen mücadeleyi köstekleyen solcu aşırılıklarda göstermişti (SCW, 12. 368). Bu iki sapma birbirini tamamlıyor ve destekliyordu. Düşmanlar dost olarak, dostlar da düşman olmak ele alınıyordu.

Yeri gelmişken, *Diyalektik ve Tarihi Materyalizm* (1938) adlı eserinde Stalin'in, uzlaşmaz çelişmeler ile uzlaşabilir çelişmeler arasında bir ayırım yapmadığını; uzlaşmaz çelişmelerin doğru ele alındıklarında uzlaşabilir çelişmelere dönüşebileceklerini, buna karşılık uzlaşabilir çelişmelerin de yanlış ele alındıklarında uzlaşmaz çelişmeler haline gelebileceklerini ortaya koymadığını belirtmek gerekir. Bu, Mao Zedung'un diyalektik kavrayışının önemli bir ilerlemeyi yansıttığı noktalardan biridir.

7. Yeni Revizyonizm

Sovyetler Birliği güçlendikçe, emperyalist devletler arasındaki çelişmeler de keskinleşti. Emperyalistler, bu ilk sosyalist devlete karşı düşmanlıkta birleşmişler, ama onun durmadan büyüyen gücü karşısında bölünmüşlerdi. Bu bölünme, her ülkedeki egemen sınıf içinde yansımaları buluyordu. İngiltere'de, o sırada çoğunlukta bulunan ve Chamberlain tarafından temsil edilen kesim, Sovyetler Birliği'ne saldırması için Hitler'i kışkırtıyordu. Hitler'in hem sosyalizmi yok edeceğini, hem de kendisini zayıf düşüreceğini ve böylece İngiltere'nin Avrupa'da en güçlü devlet haline geleceğini hayal ediyorlardı. Stalin, İngiltere ve Fransa'ya bir karşılıklı güvenlik antlaşması imzalanmasını önerdi. Eğer İngiltere ve Pransa bu antlaşmayı kabul etselerdi, savaş önlenebilirdi. Ama güvenlik antlaşmasının kabul edilmeyeceğini anlayanca, Stalin, Hitler'le bir saldırmazlık antlaşması imzaladı. Bunun üzerine, Hitler ilkönce Batı'ya saldırdı, daha sonra da Balkanları istila ederek İngiltere'nin Ortadoğu'daki çıkarlarını tehlikeye düşürdü. Bu arada, Chamberlain'ın yerini, Hitler'i daha dolaysız bir düşman olarak gören egemen sınıf kesiminin temsilcisi Churchill almıştı. Batı'daki durumunu

sağlamlaştırmış olan Mitler artık Doğu'ya saldırmaya hazırды ve bunun için İngiltere'nin desleğini arıyordu. Ama Churchill, bu konuda İngiltere halkının da desleğini alarak, Sovyetler Birliği'nin yanında mevzilendi. Elbette bu, İngiltere'deki egemen sınıfın amacından cayırdığı anlamına gelmiyordu. Yalnızca taktiği değışmişti, o kadar. Churchill'in amacı, Almanya'yı bozguna uğratabilmesi için Sovyetler Birliği'ne yeterli destekte bulunmak, böylelikle Sovyetler Birliği'nin savaş içinde güçlerini tüketmesini ve savaşın gerçek galibinin İngiltere olmasını sağlamaktı. Ne var ki, evdeki hesap çarşıya uymadı. Sovyet halkı, 15 milyon evladını yitirdiği, 25 milyon insan evsiz barksız kaldığı, maddi zarar iki beş yıllık plan dönemindeki toplam üretimden fazla olduğu halde, bütün bu ağır kayıpları göğüslemesini bildi ve savaştan zaferle çıktı. İlk sosyalist devlet, yeryüzünü faşizmin pençesinden kurtarmış ve emperyalizmin son aşamasına, başka bir deyişle emperyalizmin kesin çöküş aşamasına giden yolu açmıştı.

Ama bu arada, iç çelişmeler olduğu gibi durmaklaydı. Eğer geniş halk yığınları, dış düşmana karşı elde edilen zaferi, bir yandan da ülke içindeki baltalayıcılara karşı proletarya diktatörlüğünü savunarak tamamlama yolunda seferber edilebilselerdi, iç çelişmeler çözülebilirdi. Emperyalist baskıların tekrarlanması ve giderek yeni bir savaş tehlikesinin ortaya çıkması karşısında, Stalin bir kere daha eski yöntemlere başvurdu: Yeni burjuvaziye daha fazla ödünler verilmesinin yanı sıra, daha fazla baskı uygulanması. Belki de, 25 yıllık bir uğraştan sonra, önderlik yetileri zayıflamaya başlamıştı Stalin'in. Tarihte hiçbir devlet adamı, bu kadar ağır yükü bu kadar uzun zaman taşımak zorunda kalmamıştı.

Çok büyük ve gitkileşen arlan gelir farklılığı yüzünden işçilerden ve köylülerden kopmuş olan bürokrasi, aralık ayrıcalıklı bir sınıf olarak mevzilerini güçlendiriyordu. Bazı çok açık burjuva yolsuzlukları. On Dokuzuncu Parti Kongresi'nde (1952) gözler önüne serildi. 1953'te Stalin'in ölümünden sonra, 1938'den beri güvenlik polisinin başında bulunan Beria'nın tutuklanması ve idam edilmesiyle sonuçlanan bir iklidar mücadelesi pallak verdi Yönelim, Kruşçev'in temsil ettiği yeni burjuvazinin eline geçti.

Kruşçev'in amacı, bürokratik bir devlet kapitalizmi sistemi içinde yeni burjuvaziyi egemen sınıf durumuna getirmektir. Hiç kuşkusuz, siyasetini bu sözlerle dile getirmiyordu. Kruşçev; ama tıpkı daha önce Bernstein ve Kautski'nin yaptıkları gibi, siyasetini, Marksizmde yapılan bir dizi "düzeltme" biçiminde ortaya koyuyordu.

Marksizm-Leninizme göre, kapitalizmden komünizme geçiş boyunca, yani bütün bir sosyalizm dönemi boyunca varlığını zorunlu olarak sürdürmesi gereken devlet biçimi, proletarya diktatörlüğüdür. Oysa Kruşçev ve yeni revizyonistlere göre, Sovyetler Birliği'nde proletarya diktatörlüğü sona ermiş ve proletarya diktatörlüğünün yerini "bütün halkın devleti" almıştı. Bu kavram, Marksizme yabancıdır. Marksizme göre, modern toplumda proletarya diktatörlüğü dışında tek bir seçenek vardır, o da burjuva diktatörlüğüdür. Kruşçev'in "bütün halkın devleti" dediği şey de burjuva diktatörlüğünden başka bir şey değildir.

Marksizm-Leninizme göre, proletarya diktatörlüğü, demokrasinin en yüksek biçimidir. Çünkü çoğunluğun azınlık üzerindeki diktatörlüğüdür. Kruşçev ve yeni revizyonistlere göre, "bütün halkın devleti" proletarya diktatörlüğünden daha demokratiktir, çünkü demokrasi bütün halkı kapsayacak ölçüde genişletmiştir. Marksizmde, böyle bir sınıflarüstü demokrasi anlayışının yeri yoktur. Bu. Kruşçev'in "bütün halkın devleli"nin gerçekte bir burjuva diktatörlüğü olduğunu gizlemek amacıyla benimsediği bir burjuva kavramıdır.

Marksizm-Leninizme göre, proletarya diktatörlüğü, Marksizm-Leninizmin devrimci teorisiyle silahlanmış olan ve işçi sınıfının öncüsü olarak hareket eden Komünist Partisi'nin önderliğinde kurulur ve sürdürülür. Oysa Kruşçev ve yeni revizyonistlerin elinde, Sovyetler Birliği Komünist Partisi, işçi sınıfının proletarya diktatörlüğünün sağlamaştırma mücadelesine önderlik eden öncü partisi olmaktan çıkmış ve "bütün halkın partisi", yani burjuva diktatörlüğünü sürdürmekle yükümlü bir parti haline gelmiştir.

Marksizm-Leninizme göre, proletarya diktatörlüğü, yalnızca sosyalizmin inşası çalışmasını tamamlamak için değil, aynı zamanda işçileri sosyalist disiplin ruhuyla yeniden eğitmek ve böylece komünizme geçiş bir hazırlık olarak her türlü bireyciliği ortadan

kaldırmak için de sürdürülmeli ve sağlamlaştırılmalıdır. İşçilerin Stalin'in önderliğinde kolektif çalışmada mucizeler yarattıkları subbotnik hareketi ve sosyalist yarışma da işle böyle bir sosyalist disiplin ruhuyla donatılmıştı. Ama Kruşçev ve yeni revizyonistlerin yönetiminde, bu ruhun yerini "maddi müşevvikler" aldı ve bir yandan da Sovyet toplumunun komünizme doğru ilerlediği söylendi. Marksizme göre, sosyalizmden komünizme geçiş, "hepimiz birimiz, birimiz hepimiz için" ilkesi (LCW, 31. 124) uyarınca, her işçinin toplumsal üründen aldığı payın emeğiyle değil, gereksinmesiyle orantılı olmasını (LCW, 25. 472) gerektirir. Bu geçiş, maddi müşevvikler temelinde gerçekleştirilemez; çünkü maddi müşevvikler, burjuva toplumundan doğan ücretli emekdeki rekabet unsurunu temsil ederler (ME, 2.23).

Marksizm-Leninizme göre, egemen sınıf egemenliğini zor yoluyla yürütür, dolayısıyla da ancak zor yoluyla devri lebi i ir. Emperyalistler, sömürgelerdeki tahakkümlerini her zaman açıktan açığa zora dayanarak sürdürmüşlerdir; emperyalizmin anavatanı olan ülkelerde ise, zor kullanmayı genellikle parlamenter biçimlerin ardına gizlemişlerdir. Ama kendi ayrıcalıklarına yönelen gerçek bir tehlikeyle karşılaştıklarında, "olağanüstü durum" ilan etmekte ve açıktan açığa zora başvurmakta bir an bile duraksamamışlardır. Bütün egemen sınıflar bir zaman böyle yapmışlardır:

"Ulusların hayatında, belli başlı sorunlar yalnızca zor yoluyla çözülür. Şiddete, iç savaşa başvuranlar, genellikle gerici sınıfların kendileridir; ilkönce'silaha sarılanlar' onlardır..." (LCW, 9. 132.)

Kruşçev ve yeni revizyonistlere göre, kapitalizmden sosyalizme geçişin barış içinde, parlamenter yoldan gerçekleştirilme olasılığı artmaktadır. Oysa geçişin bu yoldan gerçekleştirildiği tek bir sosyalist ülke yoktur; ama işçi hareketinin "barış içinde geçiş" hayaliyle silahsız bırakıldığı ve ezildiği kapitalist ülke pek çoktur.

Kruşçev ve yeni revizyonistler, bütün bu saydığımız noktalarda Marksizm-Leninizmin proletarya diktatörlüğü teorisini terk etmişlerdir.

Kruşçev'in yoluna dikilen engellerden biri de, yalnızca Sovyetler Birliği halkı arasında değil, aynı zamanda bütün dünya halkları arasında Stalin adına duyulan saygıydı. İşte bu yüzden Kruşçev, emperyalistlerin

sevinç çılgınlıkları arasında, Stalin'i reddetti. Kruşçev, gelecek için doğru dersler çıkarmak üzere geçmişteki başarıların ve başarısızlıkların nesnel bir çözümlemesini yapacağı yerde, Stalin'in yönetimi sırasında işlenen suçların açığa çıkarılması karşısında halkta meydana gelen doğal tepkiyi kötüye kullandı ve kendisinin Mark-sizm-Leninizm karşı bilinçli ihanetini "kişiye tapma"yla mücadele kisvesi altında örtbas etmeye çalıştı. Kruşçev, uzun yıllar Parti yönetiminde bulunmuş bir kişi olarak Parti'nin hatalarından kendisinin de sorumlu olduğunu ve Stalin'in sağlığında onu en çığırtkan bir biçimde göklere çıkaranın kendisi olduğunu unuttu. Stalin'e yapılan övgülerin çok ileri götürüldüğü, "kızıl bayrağı yok etmek için kızıl bayrağı sallayan" burjuva bürokrat görevliler tarafından körüklendiğı doğrudu. Ama bu, özünde, halkın duygularının kendiliğinden bir yansımasıydı. Sovyetler Birliğı'nin işçileri ve köylüleri, tıpkı Lenin'e olduğı gibi Stalin'e de yürekten bağlıydılar; çünkü onlara çok şey borçlu olduklarını biliyorlardı.

Bu bölümü, Mao Zedung'un şu sözleriyle bitirebiliriz:

"Sovyetler Birliğı, ilk sosyalist devletti ve Sovyetler Birliğı Komünist Partisi Lenin tarafından kurulmuştu. Sovyet Partisi'nin yönetimi revizyonistler tarafından gasp edilmiş olduğı halde, yoldaşların şu inanca sıkı sıkıya bağlı kalmalarını isterim: Sovyet halk kitleleri, parti üyeleri ve kadroları iyidir ve devrim istemektedir; revizyonist yönetim uzun ömürlü olmayacaktır." (PR, 69. 18.27.)

SEKİZİNCİ BÖLÜM

PROLETER KÜLTÜR DEVRİMİ

Komünist devrim, geleneksel mülkiyet ilişkilerinden en köklü kopuştur; onun için, bu devrimin gelişmesinin, geleneksel düşüncelerden en köklü kopuşu kapsamasına hiç şaşmamak gerekir.

Komünist Partisi Manifestosu

1. Ulusal Kurtuluş

1949 Ekim'inde Çin Halk Cumhuriyeti'nin ilanı, 1927'de Çin Kızıl Ordusu'nun (şimdi Halk Kurtuluş Ordusu) kurulmasıyla başlayan, yavaş yavaş Çin'in dört bir bucağına yayılan ve hem iç savaşı, hem de Japonya'ya karşı savaşı içeren uzun ve karmaşık, bir devrim savaşının zaferle sona erişini belirledi. Bu devrim savaşı, özünde, bir köylü savaşıydı (MSW, 2. 366); toprak uğruna verilen bir silahlı mücadeleydi. Köylü ayaklanmaları, iki bin yılı aşkın bir zamandır Çin tarihinin özelliği olagelmisti. Ne var ki, köylülük, devrime önderlik edebilecek bir sınıf olmadığından, bütün bu ayaklanmalar önünde sonunda yenilgiyle sonuçlanmıştı. Ama bu sonuncusu, köylülere proletaryanın ve onun öncüsü Komünist Partisi'nin önderlik ettiği yeni Uirden bir köylü savaşıydı. Bu mücadelenin savaş gücü, kitlelerle sıkı bağları bulunan, demokratik merkezîyetçilik ilkeleri temelinde örgütlenmiş, savaşa olduğu kadar üretime ve yönetime de etkin bir biçimde katılan, her gittiği yerde proleter ahlakı ve özyeterlerinin somut örneğini halkın hizmetine sunan yeni tür bir orduydı. Bu yüzdendir ki, 1949'da kurtuluşu

kavuşulduğunda, yeni halk hükümetinin emrinde, sosyalizmin* inşasındaki bütün görevlere önderlik edebilecek nitelikle, tecrübeli bir kadro yığınağı bulunmaktaydı. Ayrıca, bu hükümet, uzun yıllar Sovyetler Birliği'nin değerli yardımlarını aldı ve Sovyetler Birliği'ndeki sosyalizmin inşası deneyinden hem olumlu, hem de olumsuz dersler çıkardı. 1949 yazında, artık sona ermek üzere olan silahlı mücadele dönemini gözden geçiren Mao Zedung şöyle diyordu:

"Marksizm-Leninizm teorisiyle silahlanmış, özeleştirici yöntemini kullanan ve halk kitleleriyle sıkı bağları olan disiplinli bir Parti; böyle bir Parti'nin önderliğinde bir ordu; böyle bir Parti'nin önderliğinde bütün devrimci sınırların ve bütün devrimci grupların bir birleşik cephesi: İşte biz düşmanı bu üç temel silahla alt ettik... Bu üç silaha dayanarak, sağlam bir zafer kazandık. Çetin bir yoldan geçtik. Partimizdeki hem sağ, hem de 'sol' oportünist sapmalara karşı mücadele ettik. Bu üç sorunla ilgili olarak ne zaman ciddi halalar istediyseniz, devrim gerilemelere uğradı. Bu hatalardan ve gerilemelerden dersler çıkararak akıllandık ve sorunlarımızı daha iyi çözmeye başladık. Herhangi bir siyasi parti ya da kişinin hatalardan kaçınması olanaksızdır, ama mümkün olduğu kadar az hata yapmamız gerekir. Bir hata yapıldığında onu düzeltmemiz gerekir; bir hatayı ne kadar çabuk ve kapsamlı bir biçimde düzeltirsek, o kadar iyi olur." (MSW, 4. 422.)

Mücadelenin odak noktası, savaş alanından çiftçilere, fabrikalara ve devlet dairelerine kaymıştı. Dolayısıyla, önündeki görevleri yerine getirebilmesi için Parti'nin bu yeni duruma ayak uydurması gerekiyordu. Bu koşullarda Parti, yeni bir düşmanla, daha doğrusu eski düşmanın yeni bir kılığa bürünmüş biçimiyle yüz yüze geldi:

"Pek yakında ülkenin dört bir yanında zafere ulaşacağız. Bu zafer, emperyalizmin doğu cephesinde gedik açacak ve büyük bir uluslararası önem taşıyacaktır. Bu zaferin kazanılması değil, ama sağlamlaştırılması çok daha fazla zamanı ve çabayı gerektirecektir. Burjuvazi bizim inşa yeteneğimizden kuşku duymaktadır. Emperyalistler, yaşayabilmek için önünde sonunda onlardan sadaka dileneceğimizi sanmaktadırlar. Zaferle birlikte

Parti içinde kendini beğenmişlik, kahraman havasına bürünme, tembellik., ilerlemeye' karşı gönülsüzlük, zevk düşkünlüğü ve sürekli çetin hayata katlanmama gibi eğilimler gelişebilir. Düşmanın bizi silah zoruyla alt edemeyeceği kanıtlanmıştır. Ama burjuvazinin dalkavukluğu saflarımızdaki zayıf iradeli kişileri alt edebilir. Silahlı düşmanlara teslim olmamış ve bu düşmanlara karşı koyarak kahraman adına hak kazanmış bazı Komünistler, şekere bulanmış kurşunlara karşı koyamayabilir; bunlar, şekere bulanmış kurşunlar tarafından alt edilirler. Böyle bir duruma karşı tetikte olmalıyız." (MSVV, 4. 373.)

Başkan Mao, geleceğe temkinli bir güvenle bakıyordu:

"Çin devrimi büyüktür, ama devrimden sonraki yol daha uzun, daha büyük ve daha çetin olacaktır. Bu sorun Parti içinde arlık açıkça kavranmalıdır. Yoldaşlara alçakgönüllü, temkinli olmaları ve çalışma (arızalarında kendini beğenmişlikten ve acelecilikten uzak kalmaları öğretilmelidir. Yoldaşlara, sade yaşama ve sıkı çalışma tarzını korumaları öğretilmelidir. Elimizde Marksist-Leninist eleştiri ve özeleştirici silahı var. Kötü tarzı atabilir, iyi tarzı koruyabiliriz. Bilmediğimiz şeyleri öğrenebiliriz. Biz yalnızca eski dünyayı yıkmakta değil, yeni dünyayı kurmakta da ustayız. Çin halkı emperyalistlerden sadaka dilenmemekle kalmayacak, aynı zamanda emperyalist ülkelerdekinden daha iyi bir hayat yaşayacaktır." (MSVV, 4. 374.)'

Halk Cumhuriyeti'nin ilanı, Çin'deki üç köklü değişikliğin somut yansımasıydı.

Birincisi, ulusal kurtuluş mücadelesinin tamamlanması. Yalnızca bütün ülke (Tayvan dışında) emperyalist boyunduruktan kurtulmakla kalmamış, aynı zamanda nüfusun aşağı yukarı yüzde altısını oluşturan ulusal azınlıklar, tarihte ilk kez Han halkıyla eşit haklar elde etmişlerdi.

İkincisi, burjuva-demokratik devrimin tamamlanması. Tüm feodal ilişkilere son verilmişti. Köylük bölgelerde topraklar, "toprak işleyenin" ilkesi temelinde köylüler arasında bölüştürülmüştü. Şehirlerde, komprador burjuvazinin sermayesine el konulmuştu. Ulu- sal burjuvazi ise, devletin hammaddeler, pazarlar ve çalışma

koşulları üzerindeki denetimine bağımlı olarak fabrika mülkiyetini koruyordu. Aynı zamanda, genel oy hakkı temelinde, ulusal kurtuluş mücadelesine katılmış siyasi partilerin koalisyonu tarafından desteklenen bir temsili hükümet sistemi kurulmuştu.

Üçüncüsü, sosyalist devrimin başlaması. Köylük bölgelerde, köylüler karşılıklı yardımlaşma grupları kurmaya özendiriliyordu. Bu gruplar zamanla tarım kooperatiflerine, daha sonra da komünlere dönüştüler; birbiri ardı sıra gelen bu aşamalar, köylü birlikleri aracılığıyla sağlanan proletarya önderliği sayesinde, zengin köylülerin ciddi bir muhalefetiyle karşılaşılmadan gerçekleştirildi. Şehirlerde, ulusal burjuvazi, devlet sermayesiyle özel sermayenin ortak anlaşmalarına girmeye özendirildi. Bu düzenlemenin, iş ve yönetim tecrübesine sahip olan eski fabrika sahiplerinin, sanayinin sosyalist gelişmesine katılmalarını sağlamak gibi bir üstünlüğü vardı. Ve son olarak da, Parti, 1952'de yolsuzluk, rüşvet ve bürokrasiye yöneltilmiş olan San Fan harekeliyle başlayan, proleter kültür devrimiyle (1966-1968) doruğuna erişen bir dizi kitle hareketi başlattı. Bu hareketler birbirini izledi ve hem enine, hem de derinliğine gelişti, ama hepsi de tek bir şeyi amaçlıyordu: Kitleleri inisiyatifi ele almaya çağırarak sınıf mücadelesini sonuna kadar sürdürmek: "Düşünmeye cesaret edin! Konuşmaya cesaret edin! Davranmaya cesaret edin!"

2. Çelişmelerin Ele Alınması

Sosyalist toplumda çelişmeler var mıdır? Varsa, bunlar hangi nitelikte çelişmelerdir ve nasıl çözüleceklerdir?

Bir kere, sosyalist toplumunda çelişmeler olmak zorundadır, çünkü her yerde çelişme vardır:

"Marksist felsefe, karşıtların birliği yasasının, evrenin temel yasası olduğunu savunur. Bu yasa, doğa dünyasında da, insan toplumunda da, insan düşüncesinde de evrensel olarak geçerlidir. Bir çelişmedeki karşıtlar arasında aynı anda hem birlik, hem de mücadele vardır ve şeyleri hareket etmeye ve değişmeye yöneltir de budur. Çelişmeler her yerde vardır, ama farklı

şeylerin farklı niteliklerine göre farklılık gösterirler. Belirli her olay ya da şeyde, karşıtların birliği koşullu, geçici ve kalımsız, dolayısıyla da görecedir; buna karşılık, karşıtların mücadelesi mutlaklıktır. Lenin, bu yasayı son derece açık seçik bir biçimde ortaya koymuştu. Ülkemizde, durmadan arlan sayıda insan, bu yasayı kavradı. Ama birçok kimse için, bu yasanın kabul edilmesi ile bu yasanın sorunların incelenmesine ve ele alınmasına uygulanması oldukça farklı şeylerdir. Birçokları ülkemiz halkı arasında çelişmelerin hâlâ var olduğunu açıkça kabul etmeyi göze alamıyorlar, oysa toplumumuzu ilerleten, özellikle bu çelişmelerdir. Birçokları sosyalist bir toplumda çelişmelerin varlıklarını sürdürdüklerini kabul çimiyorlar, bunun sonucunda da toplumsal çelişmelerle yüz yüze geldiklerinde çaresiz ve eli kolu bağlı kalıyorlar; çelişmelerin doğru bir biçimde ele alınıp çözülmesinin aralıksız süreci içinde sosyalist toplumun daha da birleşmiş ve sağlamlaşmış bir duruma geleceğini kavrayamıyorlar. Bu nedenle, sosyalist toplumdaki çelişmeleri kavramalarına ve bu çelişmeleri ele almada doğru yöntemler kullanmayı öğrenmelerine yardımcı olmak için halkımıza ve en başta da kadrolarımıza bunları açıklamamız gerekir." (MFE, 91.)

Demek ki, sosyalist toplumda çelişmeler vardır. Peki, hangi nitelikte çelişmelerdir bunlar? İki tür çelişme vardır: Uzlaşmaz nitelikte olmayan halk arasındaki çelişmeler ve uzlaşmaz nitelikte olan halk ile düşman arasındaki çelişmeler. Devrimi destekleyen sınıflar arasındaki çelişmeler -sözgelimi, proletarya ile köylülük arasındaki çelişmeler- birinci lüre girer. Devrimi destekleyen sınıflar ile eski sömürücü sınıflar -sözgelimi, eski toprak ağaları- arasındaki çelişmeler ise ikinci türe girer. Sosyalist toplumdaki bu iki tür çelişme arasındaki ayrım, demokratik halk diktatörlüğünün iki yönünü belirler. Halk için demokrasi, gericiiler üzerinde diktatörlük.

İşte bu yüzden, sosyalist toplumda hem uzlaşmaz çelişmeler, hem de uzlaşabilir çelişmeler vardır. Üstelik, doğru bir biçimde ele alınmayacak olurlarsa, uzlaşabilir çelişmeler uzlaşmaz çelişmeler haline gelebilir; öte yandan, doğru bir biçimde ele alınacak olurlarsa, uzlaşmaz çelişmeler uzlaşabilir çelişmelere dönüşebilir. Dolayısıyla,

proletarya ile köylülük arasındaki çelişme, uzlaşabilir bir çelişmedir. Sanayinin gelişmesine sermaye sağlayabilmesi izin tarımın fazla ürün üretmesi gerekir, ama buna karşılık tarım da üretkenliğini artıran makineler bakımından sanayiye bağımlıdır; ama, şehirle köy arasındaki eski toplumdaki miras kalan bölünme yüzünden (MEG, 64), tarımsal emek sınai emekten daha az üretkendir. Eğer bu çelişme doğru bir biçimde de alınmazsa, tarımsal gelişme ile sınai gelişme arasında doğru bir denge sağlamak mümkün olmaz ve bu iki sınıf arasındaki çelişme uzlaşmaz bir çelişmeye dönüşebilir. Aslında, eski Çin'de ulusal burjuvazi ile proletarya arasındaki çelişme uzlaşmaz bir çelişmeydi, çünkü sömürenlerle sömürülenler arasında bir çelişmeydi. Ama İkinci Bölüm'de de anlatıldığı gibi, Çin Devrimi'nin özel koşullarında bu çelişme, uzlaşabilir bir çelişmeye dönüşecek tarzda ele alındı. Ama gene de ortadan kalkmadı. Devlet sermayesi ile özel sermayenin birleşik sistemi koşullarında, eski fabrika sahipleri uzun yıllar sermayeleri üzerinden sabit bir kâr almaya devam ettiler. Bu, hafiflemiş bir sömürü biçimi de olsa, hâlâ bir sömürü biçimiydi. Proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişme hâlâ tam olarak çözülmüş değildir.

Bütün bu nedenlerden ötürü, sosyalist toplumda sınıf çelişmelerinin ve sınıf mücadelesinin ve onlarla birlikte kapitalizme geri dönüş olasılığının var olmaya devam ettiğini kavramak can alıcı bir önem taşımaktadır:

"Çin'de, mülkiyet sistemi bakımından sosyalist dönüşüm esas olarak tamamlandığı ve kitlelerin devrimden önceki dönemlere özgü geniş çapla ve şiddetli sınıf mücadeleleri esas olarak sona erdiği halde, devrik toprak ağası ve komprador sınıflarının kalıntıları hâlâ vardır, burjuvazi hâlâ vardır ve küçük burjuvazinin yeniden kalıba dökülmesi henüz başlamış bulunmaktadır. Sınıf mücadelesi asla sona ermiş değildir. Proletarya ile burjuvazi arasındaki sınıf mücadelesi ve farklı siyasi güçler arasındaki sınıf mücadelesi proletarya ile burjuvazi arasındaki ideolojik alandaki sınıf mücadelesi, uzun ve çetin bir mücadele olarak devam edecek ve hatta zaman zaman son derece şiddetli bir nitelik alacaktır.

"Proletarya, dünyayı kendi dünya görüşü doğrultusunda değiştirmeye çalışır; burjuvazi de aynı şeyi yapar. Bu bakımdan, hangisinin, yani sosyalizmin mi, yoksa kapitalizmin mi galebe çalacağı sorunu henüz gerçekten çözülmüş değildir." (MFE, 115.)

"Sınıf mücadelesi, üretim mücadelesi ve bilimsel deney, güçlü bir sosyalist ülke inşa etmek için gerekli olan üç büyük devrimci harekettir. Bu hareketler, komünistlerin bürokrasiden kurtulmalarının, revizyonizme ve dogmacılığa karşı bağımsızlık kazanmalarının ve her zaman yenilmez kalmalarının sağlam bir güvencesidir. Bu hareketler, proletaryanın geniş emekçi kitlelerle birleşebilmesinin ve bir demokratik diktatörlüğü gerçekleştirebilmesinin sağlam bir güvencesidir. Eğer bu hareketler olmasaydı, toprak ağalarının, zengin köylülerin, karşıdevrimcilerin, kötü unsurların ve her türden iblisin başıboş kalmalarına izin verilseydi ve kadrolarımız da bütün bunlara göz yumsalar, birçok durumda düşmanı bizden ayırt edemeseler, düşmanla işbirliğine girseler ve yozlaşıp moral kırıklığına uğrasalardı; eğer kadrolarımız böylelikle düşman kampına çekilseler ya da düşman bizim saflarımıza sızmayı başarsaydı ve eğer işçilerimizin, köylülerimizin ve aydınlarımızın birçoğu düşmanın gerek yumuşak, gerekse sert taktikleri karşısında savunmasız kalsaydı, çok sürmez, belki yalnızca birkaç yıl ya da on yıl içinde ya da en fazla 20-30 yıl içinde, bütün ülkede kaçınılmaz olarak bir karşıdevrimci geri dönüş meydana gelir, Marksist-Leninist Parti mutlaka revizyonist ya da faşist bir partiye dönüşür ve bütün Çin'in rengi değişirdi." (MQ, 40.)

"Sosyalist toplum oldukça uzun bir tarihi dönemi kapsar. Sosyalizmin tarihi döneminde sınıflar, sınıf çelişkileri ve sınıf mücadelesi hâlâ vardır, sosyalist yol ile kapitalist yol arasında mücadele vardır ve kapitalizme geri dönüş tehlikesi vardır. Bu mücadelenin uzun süreli ve karmaşık niteliğini kavramalıyız. Uyanıklığımızı artırmalıyız. Sosyalist eğitimi sürdürmeliyiz. Sınıf çelişkilerini ve sınıf mücadelesini doğru, bir biçimde kavrayıp ele almalı, bizimle düşman arasındaki çelişkileri halk içindeki

çelişmelerden ayırt etmeli ve doğru bir biçimde ele almalıyız. Yoksa, bizimki gibi sosyalist bir ülke karşısına dönüştürüp yozlaşır ve kapitalizme geri dönüş gerçekleşir." (PR, 69-18. 15.)

3. Kapitalist Yol

Mao Zedung 1927'de şunları yazıyordu:

"Sınıflar var olduğu sürece, Komünist Partisi içindeki doğru düşünceler ile yanlış düşünceler arasındaki çelişmeler, sınıf çelişmelerinin Parti içindeki yansımaları olacaktır. Başlangıçla, bazı sorunlarla ilgili olarak, bu çelişmeler uzlaşmaz çelişmeler olarak ortaya çıkmayabilirler. Ama sınıf mücadelesinin gelişmesiyle birlikte, büyüebilir ve uzlaşmaz hale gelebilirler. Sovyeller Birliği Komünist Partisi'nin tarihi, Lenin ve Stalin'in doğru düşünceleri ile Troçki, Buharin ve öbürlerinin yanlış düşünceleri arasındaki çelişmelerin ilk başla uzlaşmaz bir biçimde ortaya çıkmadıklarını, ama daha sonra bir uzlaşmazlığa dönüştüklerini göstermektedir. Çin Komünist Partisi'nin tarihinde de benzet durumlar vardır.., Şimdilik, Partimizde doğru düşünce ile yanlış düşünce arasındaki çelişme, kendini uzlaşmaz bir biçimde göstermemektedir ve eğer hata işlemiş olan yoldaşlar halalarını düzeltebilirlerse, bu çelişme uzlaşmaz bir çelişmeye dönüşmeyecektir. Dolayısıyla, Parti bir yandan yanlış düşüncelere karşı ciddi bir mücadele yürülmeli, öte yandan da hala işlemiş olan yoldaşlara uyanmaları için bol bol (irsal tanınmalıdır. Bu dununda, aşırı mücadele hiç kuşkusuz doğru değildir. Ama eğer hata işlemiş olan kişiler bu hatalarında diretir ve hatalarını daha da ağırlaştırırlarsa, bu çelişme uzlaşmaz bir çelişmeye dönüşebilir." (MSW, I. 344.)

Kültür devrimi sırasında, kitleler, "her türden iblis ve canavarı açığa çıkarmak ve aynı zamanda baştaki kişilerin çalışmalarındaki eksiklik ve hataları eleştirmek" üzere toplantılar düzenlemeye özendirildi (PR, 66-33, 7). Bu toplantılar sonunda. Parti yöneliminde

özendirildi (PR, 66-33. 7). Bu toplantılar sonunda. Parti yönetiminde yıllardır Liu Şao-çi'nin önderliğinde Mao Zedung'a karşı çalışma yürüten bir hizbin bulunduğu anlaşıldı. Bu hizip, ulusal burjuvazinin bir kesiminin çıkarlarını temsil etmekteydi.

Çin'in özel koşullarında, ulusal bir burjuvazinin, feodalizme ve emperyalizme karşı mücadelede işçi-köylü ittifakına kazanıldığını İkinci BölÜrri'de belirtmiştik:

"Ülkemizde, işçi sınıfı ile ulusal burjuvazi arasındaki çelişme, halk arasındaki çelişmeler sınıflanmasına girer. Bu iki sınıf arasındaki mücadele, genellikle halkın salları içindeki bir sınıf mücadelesidir, çünkü Çin ulusal burjuvazisinin ikili bir niteliği vardır. Burjuva-demokratik devrim döneminde, ulusal burjuvazinin niteliğinin hem uzlaşmacı, hem de devrimci bir yanı vardı. Sosyalist devrim döneminde, ulusal burjuvazinin niteliğinin bir yanını kar uğruna işçi sınıfını sömürmesi, öteki yanını ise anayasayı desteklemesi ve sosyalist dönüşümü kabullenmeye istekli olması meydana getirir. Ulusal burjuvazi, emperyalistlerden, toprak ağalarından ve bürokralkapitalistlerden farklıdır. Ulusal burjuvazi ile işçi sınıfı arasındaki çelişme, sömüren ile sömürülen arasındaki çelişmedir ve dolayısıyla uzlaşmaz niteliklidir. Ama Çin'in somut koşullarında, bu uzlaşmaz sınıf çelişmesi doğru bir biçimde ele alınırsa, uzlaşabilir bir çelişmeye dönüştürülebilir ve barışçı yönlemlerle çözülebilir. Gel gelelim, işçi sınıfı ile ulusal burjuvazi arasındaki çelişmeyi doğru bir biçimde almazsak ve ulusal burjuvaziyle birleşme, onu eleştirme ve eğilme siyasetini izlemezsek ya da ulusal burjuvazi bizim bu siyasetimizi kabul etmezse, bu çelişme düşmanla bizim aramızdaki bir çelişme haline gelebilir." (MFE, 82.)

Bu çelişme doğru bir biçimde ele alındığından, ulusal burjuvazinin çoğunluğu demokratik halk diktatörlüğünü destekledi; ama bunların kapitalist bir Çin isleyen bir kesimi, devrimin daha fazla ilerlemesine karşı çıktı ve karşıdevrime! güçlerin safında yer aldı. İşte, Parti yönelimi içinde LİU Şao-çi, ulusal burjuvazinin bu kesiminin çıkarlarına hizmet ediyordu. Liu Şao-çi'nin Mao Zedung'a muhalefeti, kapitalizm yanlısı unsurlar ile proleterya arasındaki çelişmenin bir

yansımasıydı. Bu çelişme, daha başından beri vardı; ama 1945'te Japonya'ya karşı savaşın sona ermesinden sonra şiddetlendi. 1949'da burjuva-demokratik devrim sosyalist devrime dönüştükten sonra ise daha da keskinleşti.

Liu Şao-çi tarafından izlenen çizgi, kimi zaman sağ, kimi /aman da sol biçimlere bürünmesine karşın, özünde her zaman oportünistti. Biçimdeki farklılıklar, burjuva ve küçük burjuva ideolojisine özgü yalpalamalardan yararlanmayı amaçlayan taktik düşüncelerden geliyordu. Parti ilerlemek mi, yoksa gerilemek mi gerektiğini tartışırken, Liu Şao-çi gerilemeden yana çıktı; Parti ilerlemek gerekliliğini kararlaştırdığında, Liu Şao-çi Parti'yi yenilgiye götürecek kadar hızlı ilerlemeyi savundu. Başlangıçta uzlaşabilir nitelikte olan bu çelişmenin gelişmesine, Liu Şao-çi'nin savaş sonrası dönemindeki bir dizi sorun konusunda benimsediği tulum açısından da bakılabilir.

İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminde, kurtuluşa kavuşan ülkelerin Komünist Partileri kendilerini her zamankinden daha güçlü bir durumda buldular. Komünist Partileri faşizme karşı direnişe önderlik ederek, kitlelerin desteğini kazanmışlar; burjuvazi ise bölünmüş ve saygınlığını yitirmişti. Bu yüzden, Komünist Partileri şu seçimle karşı karşıya kaldılar; Ya halka önderlik ederek sosyalist devrime geçeceklerdi ya da silahlarını bırakacaklar ve savaşın temelden sarstığı eski düzeni yeniden kurması için burjuvaziye yardım edeceklerdi. Bu, aslında, sosyalist yol ile kapitalist yol arasında bir seçimdi. Batı Avrupa Partileri ikincisini seçtiler, Çin'de de, Liu Şao-çi de içinde olmak üzere bazı Parti yöneticileri bu yolu salık verdiler. Böyle bir şey. Guomindang'la, devrimci orduları onun denetimi altına sokan koşullarda bir koalisyona girmek olacaktı. Mao Zedung'un önderliği sayesinde, Çin komünistleri savaşı sürdürmeyi kararlaştırdılar.

Köylük bölgelerdeki feodal ilişkilere son vermek amacıyla Parti tarafından toprak reformu planlandı. Köylü birlikleri, toprak ağalarına ve zengin köylülere ait mülklerin titiz bir değerlendirmesini yaptıktan sonra, onların fazla topraklarını alacak ve yoksul köylüler arasında yeniden bölüştüreceklerdi. Bu çizgi bir süre Liu Şao-çi tarafından çarpıtıldı. Liu Şao-çi, yoksul köylüleri, toprakları yeniden bölüştürmekteki amacın bütün yoksul köylüleri orta köylü durumuna getirmek olduğuna inanmaya yöneltti. O sırada var olan tarım üretimi

düzeyinde böyle bir şey olanaksızdı ve eğer bu çizgi Mao Zedung tarafından düzeltilmeseydi toprak reformu hareketi başarısızlıkla sonuçlanacaktı (MSVV, 4. 197).

Feodal ilişkilere son verildikten sonra, edesi aşamanın ne olacağı sorunu ortaya çıktı. Tarım, sosyalist bir temcide mi, yoksa kapitalist bir temelde mi gelişecekti? Parti çizgisi, hâlâ yoksul köylülere dayanarak, karşılıklı yardımlaşma grupları aracılığıyla kooperatiflerin kurulmasına, dolayısıyla da kolektifleştirmeye geçilmesi doğrultusunda, Tarım fazlası ağır sanayinin inşası için bir temel sağlayacak, ama tarım fazlasının bir bölümü de hem sınai tarım ürünleri için bir talep yaratacak, hem de köylülüğün üzerine gereksiz bir yükün bindirilmemesini sağlama almak için yeterli miktarda tüketim malı sağlayacak olan hafif sanayiye yatırılacaktı. Liu Şao-çi bu çizgiye şu görüşleri ileri sürerek karşı çıktı: Makineler olmadan kolektifleşme olanaksızdır, dolayısıyla sanayinin gelişmesini beklemek gerekir. Bu arada, toprak alım satımına ve ücretli işçi çalıştırılmasına izin verilerek tarım, kapitalist çizgiler doğrultusunda geliştirilmelidir. "Ancak köylülerin yüzde 70'i zengin köylü haline geldiği zaman kolektifleştirmeden söz edebiliriz" diyordu Liu Şao-çi. Görüldüğü gibi, bu çizgi, Sovyetler Birliği'nde Buharin'in öne sürdüğü çizgiye benzemektedir. Buharin, tarım alanında bir serbest pazar sağlandığında kulakların "sosyalizme geçeceğini" savunmuştu.

Kooperatifleşme hareketi 1950lerin ortalarında hız kazanmaya başladığında, Liu Şao-çi de bu hareketi yavaşlatma girişimlerinde bulunmaya başladı. Daha sonra, hareket Liu Şao-çi'ye karşı ilerleyince, Liu Şao-çi tıpkı toprak reformu sırasında yaptığı gibi aşırı bir eşitçilik biçimini savundu. Daha sonraları, hareket bir dizi kötü hasat mevsiminden sonra güçlüklerle karşılaşınca, Liu Şao-çi gene bir serbest pazarı ve özel girişim özgürlüğünü savunmaya koyuldu. Parti, işçileri, "kendi (izleriyle savaşmaya ve revizyonizmini eleştirmeye", 7ani hem kendilerinde, hem de başkalarında burjuva bireyciliğinin ve bencilliğinin her türlü biçimine karşı çıkmaya çağırırken, Liu Şao-çi "kendi kendini eğitme"yi ve maddi müşevviklerin kullanılmasını savunuyordu.

Bütün bunlardan anlaşılacağı gibi, Parti yönetiminde daha başından beri bu iki çizgi arasında, başka bir deyişle Mao Zedung'un temsil

ettiği proleter çizgi ile Liu Şao-çi'nin lemsi! ettiği burjuva çizgi arasında bir çatışma olagelmmişti. Burjuva çizgi kimi zaman sağa, kimi zaman "sol"a sapmış, ama her zaman proleter çizgiye karşı olmuştur.

Sovyetler Birliği'ndeki Kruşçev ve yeni revizyonistler örneğinden cesaret alan Liu Şao-çi ve hizbi, Çin'de iktidarı aynı yoldan ele geçirmek için planlar kurdular. Gerçi sayıları çok fazla değildi, ama Parti yönetiminde bazı kilit mevkileri ellerinde tutuyorlar ve bu mevkiler aracılığıyla yaygın bir etki yaratabiliyor, sıradan üyeleri yanlış yola yönltebiliyor, onların kafalarını bulandırabiliyorlardı. Sorun, 1966 ilkbaharında dönüm noktasına vardı. Mao Zedung tarafından hazırlanan bir yönerge 16 Mayıs'ta Merkez Komitesi tarafından bütün Parti üyelerine gönderildi. Bu belgede şöyle deniliyordu:

"Merkez Komitesi'nde ve eyalet, belediye ve özerk bölge düzeyinde olduğu kadar merkezi düzeyde ele Parti, hükümet ve öteki kesimlerde burjuvazinin bu temsilcilerinden vardır.

"Bütün Parti, proleter kültür devriminin yüce bayrağını yükseltmeli, Parti'ye ve sosyalizme karşı çıkan bu sözümona 'akademik otoriteler'in gerici burjuva tutumunu tepeden tırnağa gözler önüne sermeli, akademik çalışma, eğitim, gazetecilik, edebiyat ve sanat yayıncılığı alanındaki gerici burjuva düşünceleri tepeden tırnağa eleştirmeli ve reddetmeli ve bu kültür alanlarında önderliği ele geçirmelidir. Bunu yapabilmek için, aynı zamanda burjuvazinin Parti, hükümet, ordu ve bütün kültür alanlarına sızmış olan temsilcilerini de eleştirmek ve reddetmek, onları bulundukları mevkilerden çıkarıp atmak ya da bazılarını başka mevkilere aktarmak gerekir.

"Burjuvazinin Parti, hükümet, ordu ve çeşitli kültür çevrelerine sızmış olan temsilcileri bir avuç karşıdevrimci revizyonisttir. Bunlar, koşullar olgunlaşır olgunlaşmaz, siyasi iktidarı ele geçirecekler ve proletarya diktatörlüğünü bir burjuva diktatörlüğüne dönüştüreceklerdir. Bunlardan bazılarını daha şimdiden açığa çıkardık, ama bazılarını da çıkaramadık. Bazıları hâlâ güvenimize sahiptir ve halellerimiz olarak yetiştirilmektedir; bunlar, örneğin

hâlâ yanı başımızda barınmakla olan Kruşçev benzeri kişilerdir. Bütün kademelerdeki Parti komiteleri bu konuda en büyük dikkati göstermelidir." (PR, 67-21. 10.)

Böylelikle Parti, tehlikeye karşı uyarıldı ve bu uyarı üzerine kitleleri, düşmanın kimliğini saptayabilmek ve onu tecrit edebilmek için kendi çalışmasını sonuna kadar eleştirmeye çağırdı Başkan Mao, 1967 Şubat'ındaki konuşmasında şunu belirtmişti:

"Geçmişle Köylük bölgelerde, fabrikalarda, kültür alanında mücadeleler verdik ve sosyalist eğilim hareketini gerçekleştirdik. Ama bunların hiçbiri sorunu çözemedi, çünkü geniş kitleleri bizim karanlık yönümüzü açıkça, eksiksiz bir biçimde ve tabandan açığa çıkarmaları için seferber edecek bir biçim, bir yöntem bulamadık.

"Şimdi bu biçimi bulmuş bulunuyoruz; bu biçim, büyük proleter kültür devrimidir. Parti içine sızmış olan, iktidardaki döneğin, düşman ajanlarının ve kapitalizm yolcularının açığa çıkarılması ve bunların kapitalizmi geri getirme tasarılarının yerle bir edilmesi, ancak yüz milyonlarca kitleleri görüşlerini özgürce Ortaya koymaları, iri harfli duvar gazeteleri yazmaları ve büyük tartışmalar düzenlemeleri için seferber etmekle mümkün olabilir." (PR, 69-18. 16.) '

4. Kitlelerin Yönetime Katılması

Lenin, bir "kültür devrimi" çağrısında bulunduğunda, sosyalizmin tam olarak zafere ulaşabilmesi için işçi ve köylü kitlelerinin yönetim çalışmasını kendi ellerine almaları gerektiğini, bunu gerçekleştirebilmek için de kültür düzeylerini yükseltmeleri ve böylece eski burjuva ideolojisinin yerine kendi proleter ideolojilerini koyabilmeleri ve giderek burjuvazinin ardında sipere yattığı bürokratik engelleri ortadan kaldırabilmeleri gerektiğini kavramıştı.

Bunlar, Çin'deki kültür devriminin de bedelleriydi. Büyük proleter kültür devrimi sırasında, yalnızca sosyalizme düşman olan unsurların

yok edilmesi değil, aynı zamanda işçi sınıfının "her şeye önderlik etmesinin" sağlanması, "yönetime siyasetin kumanda etmesinin" gerçekleştirilmesi, devlet görevlisi olarak hizmet eden herkesin "sıradan halktan biri olarak kalmasının" güvence altına alınması da amaçlandı.

Bu hedeflere erişebilmek için, burjuva ideolojisine karşı her alanda kitlelerin etkin biçimde katılabileceği tarzda bir saldırı başlatmak gerekiyordu:

"Burjuvazi devrilmiş olmasına karşın, kitleleri yozlaştırmak, kitlelerin düşüncelerini avucuna almak için hûlfî sömürücü sınıfların eski düşüncelerini, kültürünü, âdetlerini ve alışkanlıklarını kullanmaya çalışmakta ve bir geri dönüş tezgahlamaya çabalamaktadır. Proletarya bunun tam tersini yapmalıdır. Proletarya, burjuvazinin ideolojik alandaki her meydan okuyuşunun karşısına dikilmeli ve tüm toplumun kafa yapısını değiştirmek için proletaryanın yeni düşüncelerini, kültürünü, âdetlerini ve alışkanlıklarını kullanmalıdır." (PR, 66-33. 6.)

"Büyük proleter kültür devriminde biricik yöntem, kitlelerin kendi kendilerini kurtarmalarıdır; işleri kitleler adına yapma yolunda hiçbir yöntem kullanılmamalıdır.

"Kitlelere güvenin, kitlelere dayanın, kitlelerin inisiyatifine saygı gösterin. Korkuyu bir yana atın. Karışıklıktan korkmayın... Bırakın, kitleler bu büyük devrimci hareket içinde kendi kendilerini eğitsinler ve doğru ile yanlış, işleri doğru bir biçimde yapmanın yolu ile yanlış bir biçimde yapmanın yolunu birbirinden ayırt etmeyi öğrensinler." (PR, 66-33. 7.)

Stalin de Sovyetler Birliği'nde "halkın kafasındaki" kapitalizm kalıntılarını "na karşı böyle bir "sosyalist saldırı" çağrısında bulunmuştu. Ama Sovyetler Birliği'nde Parti, kitlelere daha az yakın olduğundan, kitleleri bu mücadeleye seferber edecek kadar güçlü değildi.

Kültür Devrimi sırasında yeni bir örgütlenme birimi doğdu: Devrim komitesi. Devrim komitesi, "üçü bir yerde" bileşimine dayanıyordu; başka bir deyişle, devrim komitesinin halk tarafından seçilen, halk tarafından görevden alınabilen ve doğrudan doğruya halka karşı sorumlu

olan üyeleri Parti'den, Halk Kurtuluş Ordusu'ndan ve ■ kille örgütlerinden geliyordu. Bu komiteler, kitlelerin yarattığı ürünlerdir. Fabrika ya da komün düzeyinden eyalet ya da bölge yönetim organları düzeyine kadar bütün kademelerde ortaya çıkmışlardır. Bunların görevi, kitlelerin ülke yönetimine doğrudan doğruya katılmalarını sağlayacak bağı kurmaktır:

"Bu üçü bir yerde iktidar organı, proleter siyasi iktidarımızın kitleler arasında derin kökler salmasını sağlamaktadır. Başkan Mao şunu belirtiyor: 'Devlet organlarını düzeltmenin en temel ilkesi, onların kitlelerle sıkı bağlar içinde olmalarını sağlamaktır.' Büyük proleter kültür devrimi süreci içinde topluca ortaya çıkmış bulunan devrimci kitlelerin temsilcileri özellikle de emekçi halkın - işçilerin ve köylülerin- temsilcileri, pratik tecrübe sahibi devrimci savaşırlardır. Bunlar, devrimci kitlelerin çıkarlarını temsil ederek, çeşitli kademelerdeki yönetici gruplara katılırlar. Bu, bütün bu kademelerdeki devrim komitelerine geniş bir kille temeli sağlar. Devrimci kitlelerin ülkenin yönetilmesine doğrudan doğruya katılmaları ve çeşitli kademelerdeki siyasi iktidar organları üzerinde tabandan gelen bir devrimci denetimin uygulanması, bütün kademelerdeki yönetici gruplarımızın kille çizgisine her zaman bağlı kalmalarının, kitlelerle en yakın ilişkileri sürdürmelerinin, her zaman kitlelerin çıkarlarını temsil etmelerinin ve halka canla başla hizmet etmelerinin sağlanmasında çok önemli bir rol oynar." (PR, 68-14. 6.)

Bu devrim komitelerinin kurulması, sosyalist devrimde önemli bir ilerlemeyi belirlemektedir. Kitleler ülkenin yönetilmesini doğrudan doğruya üstlenmeye başlamışlardır. Bu süreç tamamlandığında, komünizme geçiş başlamış olacaktır; ama bu oldukça uzun bir süreçtir ve bu sürecin başarıyla tamamlanması ancak sınıf mücadelesini sonuna kadar sürdürmekle sağlanabilir. Başkan Mao'nun dediği gibi:

"Büyük bir zafer kazandık. Ama yenik düşen sınıf, mücadeleyi bırakmayacaktır. Bu kimseler hâlâ ortalıkladır ve bu sınıf hâlâ vardır. Dolayısıyla, kesin zaferden söz edemeyiz. Daha on yıllar

boyu kesin zaferden söz edemeyiz. Uyanıklığı elden bırakmamalıyız. Leninisi görüşe göre, sosyalist bir ülkenin kesin zaferi, yalnızca yurtiçindeki proletaryanın ve geniş emekçi yığınlarının çabalarını gerektirmekle kalmaz, aynı zamanda tüm insanlığı kurtaracak olan dünya devriminin zaferini ve insanın insan tarafından sömürülmesi sisteminin tüm yeryüzünden kaldırılmasını da içerir. Bu yüzden, ülkemizdeki devrimin kesin zaferinden rasgele söz etmek yanlıştır; Leninizme ters düşmekte ve gerçeklere uymamaktadır." (PR, 69-18. 23.)

5. Devrim ve Üretim

Dokuzuncu Parti Kongresi'ne sunulan raporda, kültür devriminin iktisadi sonuçları özetlenirken şöyle deniliyordu:

"Ülkemizde tarım üretiminde yıllardır üst üste bol mahsul alındı; sanayi üretiminde ve bilim ve teknolojide de durum iyidir. Geniş emekçi halk kitlelerinin gerek devrimdeki, gerekse üretimdeki coşkusu eşi görülmemiş boyutlara varmıştır. Çoğu fabrika, maden ve daha başka işletme, birçok kez kendi üretim rekorlarını kırmış, üretimde bütün zamanların en yüksek sonuçlarını ya• Tatmışlardır. Teknik devrim sürekli bir ilerleme göstermektedir. Piyasa zenginleşmektedir ve fiyatlar istikrarlıdır. 1968 yılı sonunda bütün devlet borçlarını ödedik. Artık ülkemiz içte ve dışta borcu olmayan sosyalist bir ülkedir." (PR, 69-18. 22.)

Dokuzuncu Kongre raporu, devrimin baş sloganlarından biri haline gelmiş olan "devrimi kavrayın, üretimi artırın" ilkesini açıklayarak şöyle devam ediyordu:

"Devrimi kavrayın, üretimi artırın"; bu ilke tamamen doğrudur. Devrim ile üretim, bilinç ile madde, üstyapı ile iktisadi temel ve üretim ilişkileri ile üretim güçleri arasındaki ilişkiyi doğru bir biçimde açıklamaktadır. Başkan Mao bize her zaman şunu öğretir: 'Siyasi çalışma, bütün iktisadi çalışmanın can damarıdır.' Lenin, sorunlara siyasi olarak yaklaşılmasına karşı

çıkan oportünistleri mahkûm etmişti. 'Siyaset iktisattan önce gelmelidir. Başka türlü düşünmek, Marksizmin alfabesini unutmak demektir' (LCVV, 32. 83)... Siyaset, iktisadın yoğunlaşmış anlatımıdır. Üstyapıda devrim yapamazsak, geniş işçi ve köylü kitlelerini harekete geçiremezsek, revizyonist çizgiyi eleştiremezsek, iktidardaki bir avuç döneke, düşman ajanı ve kapitalizm yolcusunu ve karşıdevrimcileri açığa çıkaramazsak, proletarya önderliğini sağlamlaştıramazsak, sosyalist iktisadi temeli daha da sağlamlaştırmamız ve sosyalist üretim güçlerini daha da geliştirmemiz nasıl mümkün olur? Bu, devrimin yerine üretimi koymak değildir; üretime kumanda etmek, üretimi artırmak ve ilerletmek için devrimi kullanmaktır." (PR, 69-18. 22.)

Devrim ile üretim arasındaki ilişkinin karşıtların birliği olarak anlaşılması, Lenin'in "devrimci diyalektik" adını verdiği şeyin (LCW, 33. 476) bir ifadesidir. Bu anlayış, Mao Zedung Düşüncesi'nde, ta kuruluştan önceki dönemdeki düzeltme hareketlerinden bu yana (MSVV, 3. 328) derin kökler salmıştır ve diyalektik ve tarihi materyalizmin temel ilkelerinden birine dayanmaktadır. Marx şöyle diyordu:

"İnsanlar, hayatlarının toplumsal üretiminde, vazgeçilmez ve kendi iradelerinden bağımsız olan belirli ilişkilere, maddi üretim güçlerinin belirli bir gelişme aşamasına uygun düşen üretim ilişkilerine girerler. Bu üretim ilişkilerinin toplamı, toplumun iktisadi yapısını, gerçek temeli oluşturur; hukuki ve siyasi üstyapı, bu gerçek temelin üzerinde yükselir ve toplumsal bilincin belirli biçimleri bu gerçek temele uygun düşer. İnsanların bilinçleri varlıklarını belirlemez, tam tersine toplumsal varlıkları bilinçlerini belirler." (ME, 1. 362.)

Ne var ki, iktisadi temel tarafından belirlenmekle birlikte, üstyapı da iktisadi temeli etkiler:

"Siyasi, hukuki, felsefi, dini, edebi, sanatsal vb. gelişme, iktisadi gelişmeye dayanır. Ama bütün bunlar birbirlerine ve aynı zamanda iktisadi temele tepkide bulunurlar. Her şeyin *nedeninin* iktisadi durum olduğu, *tek başına* iktisadi durumun *etkin* olduğu

ve »eri kalan her şeyin yalnızca edilgin bir sonuç olduğu doğru değildir. Gerçekte, *öntünde sonunda* kendini her zaman ortaya koyan iktisadi zorunluluk temeli üzerinde karşılıklı etkileme vardır." (ME, 2. 504.)

Demek ki, belirli koşullarda, özellikle de devrimci durumlarda, toplumsal varlıklarını çekip çeviren yasaları kavradıktan sonra insanların bilinci belirleyici etken haline gelebilir. Map Zedung şöyle yazıyor:

"Evet, üretim güçleri, pratik ve iktisadi temel genellikle temel belirleyici bir rol oynar, bunu reddeden, materyalist değildir. Ama aynı zamanda, üretim ilişkileri, teori ve üstyapı gibi yönlerin de belirli koşullarda temel ve belirleyici rollerde ortaya çıktıkları kabul edilmelidir. Üretim güçlerinin gelişebilmesi için üretim ilişkilerinin değişmesi zorunlu hale geldiğinde, üretim ilişkilerindeki değişiklik temel ve belirleyici rol oynar. Lenin'in 'Devrimci teori olmadan devrimci hareket diye bir şey olamaz' (LCW, 5. 369) dediği zamanlarda, devrimci teorisinin yaratılması ve savunulması temel ve belirleyici rol oynar. Herhangi bir görevin yerine getirilmesi gerekiyorsa ve henüz yol gösterici bir çizgi, yöntem, plan ya da siyaset yoksa, o zaman yol gösterici bir çizgi, yöntem, plan ya da siyasetin kararlaştırılması temel ve belirleyici hale gelir. Üstyapı (siyaset, kültür vb.) iktisadi temelin gelişmesini kösteklcmeye başladığı zaman, siyasi ve kültürel değişiklikler temel ve belirleyici olur. Bunu söylemekle, materyalizme karşı çıkmış mı oluyoruz? Hayır. Çünkü tarihin genel gelişmesi içinde maddi olanın zihni olanı ve toplumsal varlığın toplumsal bilinci belirlediğini kabul etmekle birlikte, aynı zamanda zihni olanın maddi şeyler üzerindeki, toplumsal bilincin toplumsal varlık üzerindeki ve üstyapının iktisadi temel üzerindeki tepkisini kabul ediyoruz ve gerçekten de etmek zorundayız. Bu, materyalizme aykırı bir şey değildir; tam tersine, mekanik materyalizme karşı çıkmak ve diyalektik materyalizmi kararlılıkla savunmak demektir." (MSW, 1.336.)

Siyasi ve ideolojik üstyapı, önünde sonunda iktisadi temel tarafından belirlenmekle birlikte, iktisadi temele tepkide bulunuyorsa, hem de bu tepki zaman zaman belirleyici oluyorsa, o zaman sosyalizmin inşası

çalışmasında proletaryanın kendi diktatörlüğünü aynı anda hem alt-yapıda, hem de üstyapıda koruması ve yaygınlaştırması gerekir. Sov-yetler Birliği'nde, iç gelişmenin hızını zorlayan kapitalist kuşatmanın baskısından dolayı bu sorun çözülemedi. Ama bu sorunun çözümü, Çin'de Mao Zedung'un önderliği sayesinde bulunmuştur:

"Yeni toplum düzeni henüz kuruldu; sağlamlaşması için zaman ister. Yeni düzenin kurulur kurulmaz tam olarak sağlamlaşınlabileceği sanılmamalıdır, çünkü bu mümkün değildir. Yeni düzenin adım adım sağlamlaştırılması gerekir. Yeni düzenin tam olarak sağlamlaşınlabilmesi için, ülkenin sosyalist sanayileşmesini gerçekleştirmek ve iktisadi cephedeki sosyalist devrimi ısrarla sürdürmek yeterli değildir; aynı zamanda, siyasi ve ideolojik cep-helerde de aralıksız ve zorlu sosyalist devrimci mücadeleleri ve sos-yalist eğitimi yürütmek gerekir. Ayrıca, çeşitli yardımcı uluslararası etkenlerde gereklidir." (MQ. 27.)

6. Komünist Emek

Gene subbotnik'lere dönelim. Bunların 1919 ilkyazında düzenlenen ilki, Lenin'in dediği gibi, yalnızca bir başlangıçtı. 1 Mayıs 1920'de bir tüm Rusya subbotnik'i düzenlendi; buna yalnızca Moskova şehrinde 450 bin işçi katıldı. İçinde Lenin'den bir mesajın bulunduğu bir broşür dağıtıldı; şöyle diyordu Lenin:

"Yeni bir toplum inşa edelim!

"Çarlığa, burjuvaziye ve çok güçlü emperyalist dünya devletlerine karşı büyük devrim savaşı sırasındaki yenilgilerden yılmadık.

"En güç bir görevin başlangıcında kaçınılmaz olan dev zor-luklardan ve hatalardan da yılmayacağız. Tüm çalışma âdet ve alışkanlıklarının dönüştürülmesi on yıllar ister... Şu uğursuz kuralı yok etmeye çalışacağız: 'Her koyun kendi bacağından asılır; sona kalan dona kalır.' Çalışmaya sadece bir görev olarak bakma ve sadece belli oranlarda ücret ödenen işi âdil görme

alışkanlığını yok etmeye çalışacağız. 'Hepimiz birimiz, birimiz hepimiz için' kuralını, 'herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinmesi kadar' kuralını halka kavratmak için, bir alışkanlık haline getirmek için ve kitlelerin günlük hayatına yerleştirmek için çalışacağız; komünist disiplin ve komünist emeğin yavaş yavaş, ama düzenli bir biçimde yaratılması için çalışacağız.

"Koskoca bir dağı, tutuculuğun, cehaletin ve 'özgür ticaret' ve insan işgücünün herhangi bir melaymış gibi 'özgürce' alınıp satılması alışkanlıklarına inatla bağlılığın dev kütlesini yerinden oynattık. En sağlam, asırlık, kökleşmiş alışkanlıkları yıkmaya ve ortadan kaldırmaya başladık. Subbolnik'lerimiz yalnızca bir yıl içinde büyük bir ilerleme gösterdi. Gerçi halâ epeyce güçsüzler, ama bundan yılmayacağız. 'Epeyce güçsüz' Sovyet devletimizin, kendi çabalanınız sonucunda güç kazandığını ve dev bir dünya gücü haline gelmeye başladığını kendi gözümüzle gördük. Subbolnik'leri uygulayarak, geliştirerek, yaygınlaştırarak, daha da yelişkinleştirerek ve bir alışkanlık haline getirerek daha yıllarca ve on yollarca çalışacağız. Komünist emeğin zaferine ulaşacağız." (LCW, 31. 124.)

Mao Zedung'un Çin halkına ilettiği mesaj da bunun aynıydı. Komünist Partisi önderliğindeki işçi ve köylü kitleleri, sırtlarındaki emperyalizm ve feodalizm yükünü atacaklar ve o zaman bu kitlelerin bağrındaki bitmez tükenmez yaratıcı güç yığınağı en sonunda sömürüden kurtulacak ve kitlelerin dünyayı değiştirmelerini sağlayacaktı. Mao Zedung 1945 Haziran'ında Yedinci Parti Kongresi'nde konuşurken bir halk masalından söz ediyordu:

"Dağları Taşıyan Budala İhtiyar' adlı eski bir Çin masalı vardır. Bu masal, çok eskiden Çin'in kuzeyinde yaşayan ve Kuzey Dağının Budala İhtiyarı adıyla bilinen yaşlı bir adamı anlatır. Bu adamın evi güneye bakarmış; kapısının önünde duran Tayhang ve Vangvu adlı iki büyük dağ, yolu kapatılmış. Adam bir gün oğullarını çağırmış ve hep birlikte kazma küreğe sarılmışlar, dağları büyük bir kararlılıkla kazmaya başlamışlar. Akıllı İhtiyar adıyla bilinen bir başka aksakal onları görünce

gölmekten kırılmış: 'Amm da aptalsınız! Bu iki koca dağı kendi başınıza hayatta kazıp bitiremezsiniz!' demiş. Budala İhtiyar cevap vermiş: 'Ben ölünce oğullarım devam eder; onlar ölünce torunlarım devam eder; torunlarım da ölünce onların oğulları ve torunları devam eder ve bu durmadan sürüp gider. Dağlar ne kadar yüksek olursa olsun, daha fazla büyüyemezler. Ama bizim kazdığımız her bir parçayla biraz daha küçülürler. Kim demiş onları yerle bir edemeyiz diye?' Akıllı İhtiyar'ın yanlış görüşünü böylece çürüttükten sonra, inancından hiçbir şey yitirmeden her gün kazmaya devam etmiş. Tanrı bütün bu olup bitenden çok etkilenmiş ve yeryüzüne iki melek göndermiş; bu melekler de dağları sırtlayıp götürmüşler.

"Bugün, Çin halkının omuzlarında bütün ağırlığıyla duran iki büyük dağ vardır. Bunlardan biri emperyalizmdir, öbürü de feodalizm. Çin Komünist Partisi çoktandır bunların kökünü kazımaya karar vermiş bulunuyor. Sebat etmeli, bıkmadan usanmadan çalışmalıyız. Böyle yaparsak, Tanrı'yı biz de etkileriz. Bizim Tanrımız, Çin halk kitlelerinden başkası değildir. Çin halk kitleleri ayağa kalkıp bizimle birlikte kazarlarsa, bu iki dağı niçin yerle bir etmeyelim?" (MSW, 3. 321.)

Mao Zedung, dört yıl sonra, Halk Cumhuriyeti'nin ilanından hemen önce şöyle diyordu:

"Yeryüzünde en değerli şey, insandır. İnsanlar var olduğu sürece Komünist Partisi önderliğinde, her türlü mucize yaratılabilir... Biz, devrimin her şeyi değiştirebileceğine ve çok geçmeden büyük bir nüfusa ve büyük bir ürün zenginliğine sahip olan, hayat dolu, kültürün filizlenip geliştiği yeni bir Çin'in doğacağına inanıyoruz. Bütün karamsar görüşler son derece temelsizdir." (MSW, 4. 454.)

Devrim her şeyi değiştirebilir. Poleler kültür devrimi, insanın ve doğanın yeniden kalıba dökülmesini amaçlayan, tarihte eş görülmemiş bir kitle hareketidir. Bu hareketle Ekim Devrimi'nin yolunu izleyen Çinli işçi ve köylüler, bütün dünyaya örnek olmuşlar ve

bütün ülkelerin işçi ve köylülerine, yoksulluğun devrimle bolluğa dönüştürülebileceğini göstermişlerdir. Bu hareketin başarısının sırrı, Parti ile kitleler arasındaki ilişkide yatmaktadır. Kitlelere sonsuz bir güven duyan Parti, kitleleri kendi inisiyatiflerini gittikçe daha cesur bir biçimde ortaya koymaya çağırmakta ve kitlelerde bu çağrıyı yerine getirmektedir.

1955 yılında, halk komünlerinin yarılmasıyla sonuçlanan köylük bölgelerdeki sosyalist yükseliş sırasında, Mao Zedung şöyle yazıyordu:

"Kitlelerin sınırsız bir yaratıcı gücü vardır. Kitleler kendilerini örgütleyebilirler ve enerjilerini tam olarak ortaya koyabilecekleri yerlerde ve işkollarında çabalarını yoğunlaştırabilirler, üretimde çabalarını enine boyuna yoğunlaştırabilirler ve kendi refahları için gittikçe artan sayıda eserler yaratabilirler.*" (MQ, 118.)

O günden bu yana, tarımın makinelçiiirilmesinde gözle görülür bir ilerleme sağlanmıştır. Yakında Çinli işçi ve köylüler modern toplumun en ileri teknikleriyle donatılmış olacaklardır. Ama bu arada, makineleri beklemektense, atalarının binlerce yıldır kullandığı araçlarla, ama yepyeni bir tarzda çalışmayı yeğ tutmaktadırlar. Doğu Bengal'de 250 binden fazla köylünün öldüğü sel felaketinden sadece birkaç hafta sonra, 9 Aralık 1970'te, bir Fransız gazetecisi Pekin'den şu haberi geçiyordu:

"Pekin'den yalnızca 12 mil uzaklıkla, 100 bin Çinli, bir ırmağın yönünü değiştirmek için, şiddelli soğuğa aldırmadan, düzenli bir biçimde çalışıyor. Elllerinde yalnızca şu araçlar var: El arabaları, kürekler, kazmalar ve Mao Zedung'un düşünceleri.

"Başkentin güneydoğusundaki havaalanına giden yoldan geçen Pekin'deki diplomatlar, Ven Yu Irmağı'nın üzerindeki köprüden geçerken, ellerinde olmadan arabalarını yavaşlatıyor ve binlerce kıvrık bayrakla bezenmiş koyu bir yama parçası gibi ufka doğru uzanıp giden, karınca misali insan yığınına şaşkınlık içinde seyrediyorlar.

"Görünüm, şafakta daha da göz alıcı oluyor; o kadar ki, insan bunu, Çin gerçekliğinin yabancılar için hazırlanmış bir klişesi olarak nitelendirmeye kalkışabilir.

"Yetkililere göre, Ven Yu kalkınma tasarısı, Kuzeydoğu Çin'deki Hay Irmağı'nın tümü için hazırlanan bir tasarımın yalnızca bir parçası. Hay Irmağı'nın sel baskınlarıyla ve kuraklıklarla dolu bir tarihi var.

"Çin basınına göre, 1963'te Başkan Mao'nun Hay Irmağı'nı 'evcilleştirme' çağrısına yüz binlerce köylü uymuş. O zamandan bu yana, yeryüzünün çevresini 37 kere dolaşabilecek, 90 santim yüksekliğinde ve 90 santim genişliğinde bir set inşa edilebilecek kadar toprak taşınmış.

"Drenaj çalışmaları ve Hay Irmağı'nın 19 ana kolu için 900 millik setlerin inşa edilmesi, ırmağın esas taşma noktası olan Tsi-entsin'de akışın saniyede 764,5 metreküpten 9938,5 metreküpe yükselmesiyle sonuçlanmıştır. Bu da, 3 milyon 300 bin dönüm ekilebilir toprağı sel tehlikesinden kurtarmıştır.

"Ekim ayı sonlarında, yetkililer, Hopeyli köylü, asker ve milisleri ve Pekinlileri Hay Irmağı'nın bir kolu olan 34 millik Ven Yu üzerinde çalışmaları için seferber ettiler. Aslında bu çalışmanın dört ay sürmesi gerekiyordu, ama yetkililer daha şimdiden işin beşle dördünün tamamlandığını söylüyorlar.

"Geçenlerde, bu çalışılan yerlerden ikisini gezdim. En küçük bir makine gürültüsü yoklu; yalnızca kazma sallayan adamların sık soluyuşları, atların kişnemeleri, araba sürücülerinin haykırışları, işçilerin söyledikleri sloganlar ve hoparlörlerden yükselen devrimci müzik duyuluyordu.

"Irmağın yatağını kazabilmek için buzu kırmak gerekir. Oysa altmışında gösteren bir adam kazmasını daha iyi sallayabilmek için beline kadar soyunmuştu.

"Bayrak ekipleri, gece gündüz, sekiz saatlik vardiyalar halinde ve kimi zaman sıcaklığın sıfırın altına düştüğü koşullarda çalışarak, ırmağın yatağını derinleştiriyor, setler inşa ediyor ve ırmağı yeni bir yatağa akıtılabilmek için çeşitli kolları kapatıyorlar.

"İşçiler, Başkan Mao'nun çağrısına uyabilmek için ellerinden geleni yapıyorlar. Bir ağacı kendi güçleriyle kökünden sükseler, kimse şaşırmayacak.

"Dondurucu rüzgârdan korunabilmek için toprak ve samandan yapılmış alçak duvarlarla çevrili kulübelerde ya da kocaman çadırlarda yaşıyorlar. Yemekler, dumanı lüten büyük kazanlarla buraya getiriliyor." (*The Times*, 70-12-10.)

Marx'ın dediği gibi, "Teori, kitleleri kavradı mıydı, maddi bir güç haline gelir." (MER, 50.)

Sözlerimi Başkan Mao'dan bir alıntı daha yaparak bitireyim:

"Gerçek kahramanlar, kitlelerdir; buna karşılık bizler genellikle çocuksu ve cahilindir. Bu kavranmadıkça, en basit bir bilgiyi edinmek bile olanaksızdır." (MSW, 3. 12.)

KAYNAKÇA

Marx ve Engels

- ME Marx ve Engels, iki ciltlik seçme eserler, Moskova, 1955.
ME 1.21 -65, *Komünist Partisi Manifestosu*, Şubat 1848.
ME 1.106-117, *Merkez Komitesinden Komünist Birliğine*, Mart 1850. ME 1.319-242, Marx, *Fransa'da Sınıf Mücadeleleri*, 1848-1850. ME 1.361-365, Marx, *Ekonomi Politikin Eleştirisine Katkı*, Ocak 1859. ME 1.473-485, Marx, *Fransa'da İç Savaş: Engels'iu Önsözüyle*.
Mart 1891. ME 2.16-48, Marx, *Gotha Programının Eleştirisi*, Mayıs 1875. ME 2.49-61, Engels, *Rusya'daki Toplumsal İlişkiler Üzerine*, Nisan 1875. ME 2.452, Marx, *Josepli Weydemeyer'e Mektup*, 5 Mart 1852. ME. 2.504-506, Engels, *H. Starkenburg'a Mektup*. 25 Ocak 1894. MEG Marx ve Engels, *Alman ideolojisi*. (Londra, 1965), 1846. MEP Engels, *Almanya'da Köylü Savaşı*, (Londra, 1927), 1850. ME Marx ve Engels, *Din Üzerine*, Moskova, 1957. MER 41-58, Marx, *Hegel'in Hukuk Felsefesinin Eleştirisine Katkı*, 1844.

Lenin

- LCW V.I. Lenin, *Toplu Eserler*, 45 cilt, Moskova, 1960-1970. LCW 1.335-507, *Naroduizmin İktisadi Özü ve Bunun Bay Struve'ün Kitabındaki Eleştirisi*, 1895.

LCW 2.93-121, *Sosyal-Demokrat Parti için Bir Program Taslağı ve Açıklaması*, 1895-1896.

LCW 3.29-607, *Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi*, 1899.

LCW 4.420-428, *İşçi Partisi ve Köylülük*, Nisan 1901.

LCW 5.327-328, *Anarşizm ve Sosyalizm Üzerine Notlar*, 1901.

LCW 5.347-529, *Ne Yapılmalı?* Şubat 1902.

LCW 6.186-207, *Devrimci Maceracılık*, Ekim 1902.

LCW 6.361-432, *Köy Yoksullarına*, Mart 1903.

LCW 6.454-463, *Programımızda Ulusal Sorun*, Temmuz 1903.

LCW 7.203-425, *Bir Adım İleri, İki Adım Geri*, Mayıs 1904.

LCW 8.17-28, *İstibdat ve Proletarya*, Ocak 1905.

LCW 8.231-236, *Proletarya ve Köylülük*, Mart 1905.

LCW 8.257-259, *1789 Tipi Bir Devrim mi, Yoksa 1848 Tipi Bir Devrim mi?*, Nisan 1905.

LCW 8.293-303, *Proletarya ve Köylülüğün Devrimci Demokratik Diktatörlüğü*, Mart 1905.

LCW 8.537-543, *Proletaryanın Mücadelesi, Burjuvazinin Bunaklığı*, Haziran 1905.

LCW 9.13-140, *Demokratik Devrimde Sosyal- Demokasinin İki Taktiği*, Temmuz 1905.

LCW 9.230-239, *Sosyal-Demokrasinin Köylü Hareketi, Karşısındaki Tutumu*, Eylül 1905.

LCW 9.411-412, *Rusya'daki Durumun Şiddetlenmesi*, Ekim 1905.

LCW 9A27-434, *Devrimin İlk Zaferi*, Kasım 1905.

LCW 10.91-92, *Devrimin Aşamaları, Yönelimi ve Gelecekteki Olasılıkları*, 1905-1906.

LCW 10.199-279, *Kadetlerin Zaferi ve İşçi Partisinin Görevi*, Mart 1906.

LCW 10.277-309, *RSDİP'nin Birlik Kongresi*, Nisan 1906.

LCW 10.317-382, *RSDİP'nin Birlik Kongresi Üzerine Rapor*, Mayıs 1906.

LCW 10.392-395, *Kongrenin Özetlenmesi*, Mayıs 1906,

LCW 10.436-439, *Toprak Sorunu ve Özgürlük Savaşı*, Haziran 1906.

LCW 11.320-323, *Parti Disiplini ve Kadet Yanlısı Sosyal-Demokratlara Karşı Mücadele*, Kasım 1906.

- LCW 11.341 -364, *Meuşevizmin Bunahımı*, Aralık 1906.
- LCW 11.389-395, *Siyasi Durum ve İşçi Sınıfının Görevleri*, Aralık 1906.
- LCW 12.104-112, *Kari Marx'ın Dr. Kugelman'a Mektuplarının Rusça Çevirisine Önsöz*, Şubat 1907.
- LCW 12.133-144, *RSDİP'nin Beşinci Kongresi İçin Karar Tasarıları*, Mart 1907.
- LCW 12.133-136, *Toprak Sorunu ve Devrimin Güçleri*, Nisan 1907.
- LCW 12.359-370, *Friedrich Sorge ve Ötekilere Mektupların Rusça Çevirisine Önsöz*, Nisan 1907.
- LCW 12.437-488, *RSDİP'nin Beşinci Kongresi*, Mayıs 1907.
- LCW 12.490-509, *Burjuva Partilerine Karşı Tutum*, 1907.
- LCW 13.75-81, *Stuttgart'taki Uluslararası Sosyalist Kongre*, Eylül 1907.
- LCW 13.217-429, *Birinci Rusya Devriminde Sosyal-Demokrasinin Toprak Programı*, Aralık 1907.
- LCW 13.432-438, *Duma'nın Bütçeyle İlgili Yetkilerinin Genişletilmesi Üzerine Tartışma*, Şubat 1908.
- LCW 13.440-446, *Siyasi Notlar*, Şubat 1908.
- LCW 15.29-39, *Marksizm ve Revizyonizm*, Nisan 1908.
- LCW 15.50-62, *Rusya Devriminin Değerlendirilmesi*, Nisan 1908.
- LCW 15.383-394, *Bir Bolşevizm Karikatürü*, Nisan 1909.
- LCW 16.296-304, *Devrimden Çıkan Dersler*, Kasım 1910.
- LCW 16.347-352, *Avrupa İşçi Hareketindeki Farklılıklar*, Aralık 1910.
- LCW 16.355-358, *Gösterilerin Başlangıcı*, Aralık 1910.
- LCW 16.359-360, *Köylük Bölgelerde Ne Oluyor?*, Aralık 1910.
- LCW 16.374-392, *Rusya 'da Parti içi Mücadele*, 1910-1911.
- LCW 17.119-128, *"Köylü Reformu" ve Proleter-Köylü Devrimi*, Mart 1911.
- LCW 17.139-143, *Komünün Anısına*, Nisan 1911.
- LCW 18.36-43, *Trudovik'ler ve İşçi Demokratlar*, Mayıs 1912.
- LCW 18.143-149, *Stolyipin'in Toprak Programı ile Narodnik'lerin Toprak Programının Bir Kıyaslaması*, Temmuz 1912.
- LCW 19.91-92, *İşçi Sınıfı ve Ulusal Sorun*, Mayıs 1913.

- LCW 19.417-431, *RSDİP Merkez Komitesi ve Parti ve Marksistler*, Haziran 1913.
- LCW 19.180-196, *Şimdiki Hükümetin (Genel) Tarım Siyaseti Sorunu*. Haziran 1913.
- LCW 19.243-251, *Ulusal Sorun Üzerine Tezler*, Haziran 1913.
- LCW 19.295-301, *Agust Bebel*, Ağustos 1913.
- LCW 19.354-357, *Dil Sorununda Liberaller ve Demokratlar*, Eylül 1913.
- LCW 19.394-416, *Vera Zasuliç Tasfiyeciliği Nasıl Yıkıyor*, Eylül 1913.
- LCW 19.417-431, *RSDİP Merkez Komitesi ve Parti Görevlilerinin Yaz (1913) Birleşik Konferansı Kararları*, Eylül 1913.
- LCW 19.454-457, *Kapitalizm ve İşçi Göçü*, Ekim 1913.
- LCW 19.499-502, *S.G. Şahumyan'a Mektup*, 6 Aralık 1913.
- LCW 19.503-507, *"Kültürel-ulusal" Özerklik*, Kasım 1913.
- LCW 19.531-533, *Rus Okullarındaki Öğrencilerin Milliyeti*, Aralık 1913.
- LCW 19.539-545, *RSDİP'nin Ulusal Programı*, Aralık 1913.
- LCW 20.17-51, *Ulusal Sorun Üzerine Eleştirici Düşünceler*, Aralık 1913.
- LCW 20.212-216, *Sol Narodnikler Burjuvaziyi Temize Çıkartıyor*, Nisan 1914.
- LCW 20.245-253, *Rusya'daki İşçi Basınının Tarihinden*, Nisan 1914.
- LCW 20.265-273, *"Marksizm ve Tasfiyecilik" Konulu Sempozyuma Tamamlayıcı Düşünceler*, Nisan 1914.
- LCW 20.325-347, *Birlik Çıgırları Altında Birliğin Yok Edilmesi*, Mayıs 1914.
- LCW 20.375-377, *Rusya'da Toprak Sorunu*, Haziran 1914.
- LCW 20.393-454, *Ulusların Kendi Kaderlerini Belirleme Hakkı*, Mayıs 1914.
- LCW 21.205-259, *İkinci Enternasyonalin Çöküşü*, Haziran 1915.
- LCW 21.295-338, *Sosyalizm ve Savaş*, Ağustos 1915.
- LCW 21.339-343, *Avrupa Birleşik Devletleri Sloganı Üzerine*, Ağustos 1915.

- LCW 21.407-414, *Devrimci Proletarya ve Ulusların Kendi Kaderlerini Belirleme Hakkı*, Ekim 1915.
- LCW 21.415-420, *Devrimde İki Çizgi Üzerine*, Kasım 1915.
- LCW 22.13-102, *Kapitalizmin Tarım Alanındaki Gelişmesine Hükmeden Yasalara İlişkin Yeni Bilgiler*, 1915.
- LCW 22.187-304, *Emperyalizm: Kapitalizmin En Yüksek Aşaması*, Nisan 1917.
- LCW 22.320-360, *Kendi Kaderini Belirleme Üzerine Tartışmanın Özetlenmesi*, Temmuz 1916.
- LCW 23.28-76, *Marksizmin Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekornizm*, Ekim 1916.
- LCW 23.77-87, *Proletaya Devriminin Askeri Programı*, Eylül 1916.
- LCW 23.271-277, *İstatistik ve Toplumbilim*, Ocak 1917.
- LCW 24.20-26, *Bugünkü Devrimde Proletaryanın Görevleri*, Nisan 1917.
- LCW 24.38-41, *İkili İktidar*, Nisan 1917.
- LCW 24.140-147, *RSDİP (Bolşevikler)in Petrograd Şehri Konferansına Rapor*, Nisan 1917.
- LCW 24.456-479, *Parti Programının Düzeltilmesine İlişkin Malzemeler*, Mayıs 1917.
- LCW 25.15-42, *Sovyetlerin Birinci Bütün Rusya Kongresi*, Haziran 1917.
- LCW 25.319-365, *Yaklaşan Yıkım ve Onunla Mücadele Etmenin Yolu*, Ekim 1917.
- LCW 25.366-379, *Devrimin Temel Sorunlarından Biri*, Eylül 1917.
- LCW 25.381-492, *Devlet ve Devrim*, 1918.
- LCW 26.87-136, *Bolşevikler İktidarı Elllerinde Tutabilirler mi?*, Ekim 1917.
- LCW 26.149-178, *Parti Programının Düzeltilmesi*, Ekim 1917.
- LCW 26.223-227, *RSDİP (B) Merkez Komitesine Mektup*, I Kasım 1917.
- LCW 26.453-482, *Sovyetlerin Üçüncü Bütün Rusya Kongresi*, Ocak 1918.
- LCW 27.68-75, *Tuhaf ve Korkunç*, Mart 1918.
- LCW 27.85-158, *Rus Komünist Partisi (B)'nin Olağanüstü Yedinci Kongresi*, Mart 1918.

- LCW 27.169-201, *Sovyetlerin Olağanüstü Dördüncü Bütün Rusya Kongresi*, Mart 1918.
- LCW 27.235-277, *Sovyet Hükümetinin Acil Görevleri*, Nisan 1918.
- LCW 27.365-381, *Dış Siyaset Üzerine Rapor*, Mayıs 1918.
- LCW 28.54-58, *İşçi Yoldaşlar, Son Belirleyici Savaşa Doğru İleri!*, Ağustos 1918.
- LCW 28.105-113, *Proletarya Devrimi ve Dönek Kautski*, Ekim 1918.
- LCW 28.135-164, *Sovyetlerin Olağanüstü Altıncı Kongresi*, Kasım 1918.
- LCW 28.185-194, *Pitirim Sorokin'in Kıymetli Müsaadeleri*, Kasım 1918.
- LCW 28.227-325, *Proletarya Devrimi ve Dönek Kautski*, 1918.
- LCW 28.391-404, *Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi, Moskova Sovyeti ve Bütün Rusya Sendika Kongresinin Birleşik Toplantısında Konuşma*, Ocak 1919.
- LCW 28.453-477, *Komünist Enternasyonalin Birinci Kongresi*, Mart 1919.
- LCW 29.19-37, *Petrograd Sovyetinin Toplantısı*, Mart 1919.
- LCW 29.97-140, *Rus Komünist Partisi (B)'nin Program Taslağı*, Mart 1919.
- LCW 29.141-225, *Rus Komünist Partisi (B)'nin Sekizinci Kongresi*, Mart 1919.
- LCW 29.305-313, *Üçüncü Enternasyonal ve Tarihteki Yeri*, Nisan 1919.
- LCW 29.333-376, *Yetişkinlerin Eğitimine ilişkin Birinci Bütün Rusya Kongresi*, Mayıs 1919.
- LCW 29.387-391, *Macar İşçilerine Selam*, Mayıs 1919.
- LCW 29.409-434, *Büyük Bir Başlangıç*, Temmuz 1919.
- LCW 29.494-512, *Üçüncü Enternasyonalin Görevleri*, Temmuz 1919.
- LCW 30.93-104, *Proletarya Diktatörlüğü*, Ekim 1919.
- LCW 30.107-126, *İktisat ve Siyaset*, Kasım 1919.
- LCW 30.151 -166, *Doğu Halkları Komünist Örgütlerinin İkinci Bütün Rusya Kongresine Mesajı*, Kasım 1919.

- LCW 30.205-252, *Sovyetlerin İkinci Bütün Rusya Kongresi*, Aralık 1919.
- LCW 30.253-275, *Kurucu Meclis Seçimleri ve Proletaya Diktatörlüğü*, Aralık 1919.
- LCW 30.380-402, *Emekçi Kazakların Birinci Bütün Rusya Kongresinde Yapılan Konuşma*, Mart 1920.
- LCW 30.417-425, *Moskova Sovyetinin Bir Toplantısında Konuşma*, Mart 1920.
- LCW 31.17-118, *"Sol" Komünizm: Bir Çocukluk Hastalığı*, Mayıs 1920.
- LCW 31.123-125, *İlk Subbotnik'ten Bütün Rusya 1 Mayıs Subbotnik'ine*, Mayıs 1920.
- LCW 31.184-201, *Komünist Enternasyonalin Temel Görevleri Üzerine Tezler*, Temmuz 1920.
- LCW 31.206-211, *Komünist Enternasyonale Alınma Koşulları*, Temmuz 1920.
- LCW 31.213-263, *Komünist Enternasyonalin İkinci Kongresi*, Temmuz 1920.
- LCW 31.397-402, *Moskova Sovyetinin Bir Birleşik Toplantısında Konuşma*, Kasım 1920.
- LCW 31.408-426, *İç ve Dış Durumumuz ve Partinin Görevleri*, Kasım 1920.
- LCW 31.430-433, *Hücre Sekreterlerinin Bir Toplantısında Yapılan Konuşma*, Kasım 1920.
- LCW 31.434-436, *Moskova'nın Zamoskovoreçiye Yöresi Komünistlerinin Bir Genel Toplantısında Yapılan Konuşma*, Kasım 1920.
- LCW 31.461-533, *Sovyetlerin Sekizinci Bütün Rusya Kongresi*, Aralık 1920.
- LCW 32.19-42, *Sendikalar. Şimdiki Durum ve Troçki'nin Hataları*, Aralık 1920.
- LCW 32.54-68, *Maden İşçilerinin İkinci Bütün Rusya Kongresi*, Ocak 1921.
- LCW 32.70-107, *Bir Kere Daha Sendikalar, Şimdiki Durum ve Troçki ve Buharin'in Hataları Üzerine*, Ocak 1921.

- LCW 32.112-119, *Giyim işçilerinin Dördüncü Bütün Rusya Kongresinde Yapılan Konuşma*, Şubat 1921.
- LCW 32.165-271, *Rus Komünist Partisi (B)'nin Onuncu Kongresi*, Mart 1921.
- LCW 32.329-365, *Ayni Vergi*, Mayıs 1921.
- LCW 32.451 -496, *Komünist Enternasyonalin Üçüncü Kongresi*, Haziran 1921.
- LCW 33.21-29, *Yeni Günler ve Yeni Bir Kisveye Bürünmüş Eski Hatırlar*, Ağustos 1921.
- LCW 33.51-59, *Ekim Devriminin Dördüncü Yıldönümü*, Ekim 1921.
- LCW 33.141-181, *Sovyetlerin Dokuzuncu Bütün Rusya Kongresi*, Aralık 1921.
- LCW 33.184-196, *Yeni İktisadi Siyaset Koşullarında Sendikaların Rolü ve Görevleri*, Ocak 1922.
- LCW 33.227-236, *Militan Materyalizmin Önemi Üzerine*, Mart 1922.
- LCW 33.254-255, *Partiye Yeni Üye Alma Koşulları*, Mart 1922.
- LCW 33.259-326, *Rus komünist Partisi (B)'nin On Birinci Kongresi*, Nisan 1922.
- LCW 33.349-352, *Pravda'nın Onuncu Yıldönümü Üzerine*, Mayıs 1922.
- LCW 33.415-432, *Komünist Enternasyonalin Dördüncü Kongresi*, Aralık 1922.
- LCW 33.467-475, *Kooperatifleşme Üzerine*, Ocak 1923.
- LCW 33.476-479, *Devrimimiz*, Ocak 1923.
- LCW 33.481-486, *İşçilerin ve Köylülerin Denetimini Nasıl Yeniden Örgütlemeliyiz*, Ocak 1923.
- LCW 35.285-287, *Aleksandra Kollontay'a Mektup*, 17 Şubat 1917.
- LCW 35.288-289, *İnessa Armand'a Mektup*, 19 Şubat 1917.
- LCW 35.549-550, *G.Y. Sokolnikov'a Mektup*, 22 Şubat 1922.
- LCW 36.591-597, *Kongreye Mektup*, Aralık 1922.
- LCW 36.605-611, *Milliyetler ya da "Özerkleşme" Sorunu*, Aralık 1922.
- LCW 37.281 -282, *Annesine Mektup*, 9 Ocak 1899.
- LCW 38.85-243, *Hegel'in Mantık Adlı Kitabının Özeti*, Aralık 1914.
- LCW 38355-364, *Diyaletik Sorunu Üzerine*, 1914.

S talin

- SCW J.V, Stalin, *Eserler*, Moskova, 1952-1955, 13 cilt (tamamlanmamış).SCW 6.3-46, *Rus Komünist Partisi (B)'nin On Üçüncü Konferansı*, Ocak 1924.
- SCW 6.71-196, *Leninizmin Temel İlkeleri*, Mayıs 1924.
- SCW 6.197-245, *Rus Komünist Partisi (B)'nin On Üçüncü Kongresi*, Mayıs 1924.
- SCW 6.375-437, *Ekim Devrimi ve Rusya Komünistlerinin Taktikleri*, Aralık 1924.
- SCW 7.19-24, *Dimovka*, Ocak 1925.
- SCW 7.25-33, *Proletarya ve Köylülük Sorunu Üzerine*, Ocak 1925.
- SCW 7.135-154, *Doğu Halkları Üniversitesinin Siyasi Görevleri*, Mayıs 1925.
- SCW 7.157-214, *Sorular ve Cevaplar*, Haziran 1925.
- SCW 7.237-239, *Yermakovski Yoldaşa Mektup*, 15 Eylül 1925.
- SCW 7.265-403, *SBKP (B)'nin On Dördüncü Kongresi*, Aralık 1925.
- SCW 8.13-96, *Leninizmin Sorunları Üzerine*, Ocak 1926.
- SCW 8.245-310, *Partimizdeki Sosyal-Demokrat Sapma*, Kasım 1926.
- SCW 9.1-155, *Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesinin Yedinci Genişletilmiş Toplantısı*, Aralık 1926.
- SCW 10.244-255, *Ekim Devriminin Uluslararası Niteliği*, Kasım 1927.
- SCW 10.275-382, *SBKP (B)'nin On Beşinci Kongresi*, Aralık 1927.
- SCW 11.30-68, *Merkez Komitesi ve Merkez Denetim Kurulunun Nisan Birleşik Toplantısının Çalışması*, Nisan 1928.
- SCW 11.70-82, *Bütün Sovyetler Birliği Leninist Genç Komünist Birliğinin Sekizinci Kongresinde Yapılan Konuşma*, Mayıs 1928.
- SCW 11.85-101, *Tahıl Cephesi Üzerine*, Şubat 1928.
- SCW 11.133-144, *Özeleştirî Sloganının Kabalaştırılmasına Karşı*, Haziran 1928.
- SCW 11.145-205, *SBKP (B) Merkez Komitesi Genel Toplantısı*, Temmuz 1928.

- SCW 11.23! -248, *SBKP (B) içinde Sağ Tehlike*, Ekim 1928.
- SCW 12.242-385, *Merkez Komitesinin, SBKP (B)'niri On Alıma Kongresine Sunduğu Siyasi Rapor*, Haziran 1930
- SCW 13.31 -44, *İş Yöneticilerinin Görevleri*, Şubat 1931.
- SCW 13.160, *O.G.P.O'nun 15. Yıldönümü*, Aralık 1932.
- SCW 13.163-219, *Birinci Beş Yıllık Planın Sonuçları*, Ocak 1933.
- SCW 13.288-388, *On Yedinci Parti Kongresine Rapor*. Ocak 1934.
- SL Jozef Stalin, *Leninizm*, Londra, 1940.
- SL 561 -590, *SSCB Anayasa Taslağı Üzerine*, Kasım 1936.
- SL 591 -618, *Diyaletik ve Tarihi Materyalizm*, Eylül 1938. SL 619-667, *SBKP (B)'nin On Sekizinci Kongresine Rapor*, Mart 1939.
- SMT *Moskova Duruşması (Ocak 1937) ve J. Stalin'in tki Konuşması*, derleyenler W.P. ve Z.K. Coates, Londra, 1937.
- SMT 249-281, *SBKP (B) Merkez Komitesinin Genel Toplantısında Konuşma*, 3 Mart 1937.
- SP J. Stalin, *SSCB'de Sosyalizmin İktisadi Sorunları*, Moskova, 1952.

Mao Zedung

- MSW Mao Zedung, *Seçme Eserler*, 4 cilt, Pekin, 1961-1965. MSW 1.13-21, *Çin Toplumundaki Sınıfların Çözümlemesi*, Mart 1926.
- MS W 1.63-72, *Çin'de Kızıl Siyasi İktidar Niçin Var Olabilir?*, Ekim 1928.
- MSW 1.117-128, *Tek Bir Kıvılcım Bütün Bir Bozkırı Tutuşturabilir*, Ocak 1930.
- MSW 1.147-152, *Kitlelerin Refahıyla İlgilenin, Çalışma Yöntemlerine Dikkat Edin*, Ocak 1934.
- MSW 1,179-254, *Çin'in Devrimci Savaşında Strateji Sorunları*, Aralık 1936.
- MSW 1.235-294, *Milyonlarca Kitleleri Japonya'ya Karşı Ulusal Birleşik Cepheye Kazanın*, Mayıs 1937.
- MSW 1.295-309, *Pratik Üzerine*, Temmuz 1937.

- MSW 1.311-347, *Çelişme Üzerine*, Ağustos 1937.
- MS W 2.47-59, *İngiliz Gazetecisi James Bertram'la Mülakat*, Ekim 1937.
- MSW 2.195-211, *Ulusal Savaşta Çin Komünist- Partisinin Rolü*, Ekim 1938.
- MSW 2.213-217, *Birleşik Cephe İçinde Bağımsızlık ve İnisiyatif Sorunu*, Kasım 1938.
- MSW 2.27,1-239,4 *Mayıs Hareketi*, Mayıs 1939.
- MSW 2.241-249, *Gençlik Hareketinin Yönelimi*, Mayıs 1939.
- MSW 2.305-334, *Çin Devrimi ve Çin Komünist Partisi*, Aralık 1939.
- MSW 2.339-384, *Yeni Demokrasi Üzerine*, Ocak 1940.
- MSW 2.441-449, *Siyaset Üzerine*, Aralık 1940.
- MSW 3.11-13, *"Köy Araştırmalarıma Önsöz*, Mart 1941.
- MSW 3.69-98, *Yeu'an Sanat ve Edebiyat Forumunda Konuşmalar*, Mayıs 1942.
- MSW 3.117-122, *Önderlik Yöntemlerine İlişkin Bazı Sorunlar*, Haziran 1943.
- MSW 3.153-161, *Örgütlenin!*, Kasım 1943.
- MSW 3,177-225, *Partimizin Tarihindeki Bazı Sorunlar Üzerine Karar*, Nisan 1945.
- MSW 3.235-237, *Kültürel Çalışmada Birleşik Cephe*, Ekim 1944.
- MSW 3.255-320, *Koalisyon Hükümeti Üzerine*, Nisan 1945.
- MSW 3.321-324, *Dağları Taşıyan Budala İhtiyar*, Haziran 1945.
- MSW 3.325-329, *Ordunun Üretim Yapması ve Düzeltme Hareketi Üzerine*, Nisan 1945.
- MSW 4.53-63, *Çungkin Görüşmeleri Üzerine*. Ekim 1945.
- MSW 4.181-189, *Partinin Bugünkü Siyasetinin Bazı Önemli Sorunları Üzerine*, Ocak 1948.
- MSW 4.197-199, *Toprak Reformu Propagandasındaki "Sol" Hatırları Düzeltin*, Şubat 1948.
- MSW 4.361-375, *Çin Komünist Partisi Yedinci Merkez Komitesinin İkinci Genel Toplantısına Rapor*, Mart 1949.
- MSW 4.411-424, *Demokratik Halk Diktatörlüğü Üzerine*, Haziran 1949.
- MSW 4.451-459, *İdealist Tarih Anlayışının İflası*, Eylül' 1949.
- MFE Mao Zedung, *Felsefe Üzerine Dört Yazı*, Pekin, 1966-.

- MFE 79-133, *Halk /cindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine*, Şubat 1957.
- MFE 134-136, *Doğru Fikirler Nereden Gelir?*, Mayıs 1963.
- MQ *Başkan Mao Zedung'dau Seçme Sözler*, Pekin, 1967.
- MQ 27-28, *Çin Komünist Partisinin Propaganda Çalışması Üzerine Ulusal Konferansında Konuşma*, Mart 1957.
- MQ 40-41, *Çekiang Eyaletindeki Kadroların Bedensel Çalışmaya Katılmasına İlişkin İyi Yazılmış Yedi "Belge"ye Not*, Mayıs 1963.
- MQ 118, *"İşgücü Fazlasını Değerlendirme Yolu Bulunmuştur" Adlı Yazıya Not*, 1955.

Mao Zedung ve Başkaları

- HE *Bir Kere Daha Proletarya Diktatörlüğünün Tarihi Tecrübesi Üzerine*, Aralık 1956. PR *Pekini- Review*, (yılı ve şıyısı Verilmiştir).
- PR 63-33, Mao Zedung, "ABD Emperyalizminin Irk Ayrımına Karşı Verdikleri Haklı Mücadelede Amerikalı Zencileri Destekleyen Açıklama", 8 Ağustos 1963.
- PR 66-33, "Çin Komünist Partisi Merkez Komitesinin Büyük Proleter Kültür Devrimine İlişkin Kararı", 12 Ağustos 1966.
- PR 66-38, "Devrimi Sıkı Sıkıya Kavrıyın ve Üretimi Hızlandırın", *Renmin Ribao'nun* (Halkın Günlüğü) başyazısı, 16 Eylül 1966.
- PR 67-21, "Çin Komünist Partisi Merkez Komitesinin Genelgesi", 16 Mayıs 1966.
- PR 67-21, "Büyük Bir Tarihi Belge", *Hungçi* (Kızıl Bayrak) ve *Renmin Ribao'nun* ortak başyazısı, 19 Mayıs 1967.
- PR 68-14, "Devrim Komiteleri İyidir", *Renmin Ribao*, *Hungçi* ve *Cifaugcunbao'nun* (Halk Kurtuluş Ordusu gazetesi) ortak başyazısı, 5 Nisan 1968.
- PR 69-18, Çin Komünist Partisi Dokuzuncu Ulusal Kongresine Rapor, 28 Nisan 1969.
- PR 70-22, Mao Zedung, "Dünya Halkları Birleşin ve ABD Saldırganlarını ve Onların Tüm Uşaklarını Alt Edin", 20 Mayıs 1970.

KAYNAK YAYINLARI

Sosyalizm ve Sosyal Mücadeleler

KARE MARX/ *18. Yüzyıl'da Gizli Diplomasi*

BRYAN S. TURNER/ *Marx ve Oryantalizmin Sonu*

MARX-ENGELS-LENİN/ *Proletarya Diktatörlüğü Üzerine*

V.İ. LENİN / *Örgütlenme*

.IOSEF V. STALİN/ *Milli Demokratik Devrim*

Proletarya Devrimi Çağında Milli Mesele

MAO ZEDUNG/ *Seçme Eserler I*

Seçme Eserler II

Seçme Eserler III

Seçme Eserler IV

Seçme Eserler V

G. DİMİTROV/ *Savaş ve Faşizme Karşı Birleşik Cephe*

SAMİR AMİN/ *Emperyalizm ve Eşitsiz Gelişme*

Maoizmin Geleceği

Kaos imparatorluğu

NICOS HAD.HNICOLAU/ *Sanat Tarihi ve Sınıf Mücadelesi*

O. LEWİS, R.M. LEWİS, S.RİGDON/ *Küba Devriminde Üç Kadın*

IGOR LİGAÇEV/ *Kremlin'in Sırları*

İRFAN ERDOĞAN/ *Uluslararası İletişim*

MICHAEL PARENTI/ *İmparatorluğa Karşı MARK*

ZEPEZAUER/ *CIA Operasyonları*

Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevik) Tarihi

Siyasal Tarih ve Türkiye

KOMİTERN BELGELERİNDE TÜRKİYE /

Kurtuluş Savap ve Lozan

2.

Kemalist Cumhuriyet

3.

Kürt Sorunu

4.

Türkiye Komünist ve

İşçi Harekeli

5. *ŞEF/K HÜSNÜ/ Yazı ve Konuşmalar*

İLBER ORTAYLI/ *Osmanlı fmparatorluğu'nda*

Alman Nüfuzu FERÖZ AHMAD/ İttihat ve Terakki (1908-1914)

İttihatçılıktan Kemalizme

LEONID-FRIEDRICH / *Ankara 1922*

MUSTAFA KEMAL/ *Eskişehir-İzmit Konuşmaları 1923*

MAHMUT ESAT BOZKURT/ *Atatürk İhtilali Marmara*

Brifingi/Devletin Gözüyle Sol ve Sağ Örgütler Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi Davası/ Savunma

TÜRKER ALKAN/ *12 Eylül ve Demokrasi*

TURAN GÜNEŞ/ *Araba Devrilmeden Önce 3. Adam*

Anlatıyor/ MİT-C1 A İlişkisi

SONER YALÇIN/ *Binbaşı Ersever'in İtirafı*

HALE SOYSÜ/ *Kavimler Kapısı 1 (Tükendi)*

ALİ KEMALİ/ *Erzincan*

STEFAN ANDERSSON/ *Msur/ar*

EROL SEVER/ *Asur Tarihi*

ŞÜKRÜ SİNA GÜREL/ *Kıbrıs Tarihi 11*

SEMİH BALCIOĞLU/ *Galeri Çiller Özelleştirme Değil Kamulaştırma*

ADNAN AKFIRAT/ *Çiller'in ABD Vatandaşlığı*

FİRDEVŞ HELVACIOĞLU/ *Dm- Kitaplarında Cinsiyetçilik 1928-1985 M.*

ŞEHMUS GÜZEL/ *Türkiye'de İşçi Hareketi (1908-1984) Türk Tarihinin Ana Hatları/ Kemalist yönetimin resmî tarih tezi*

MAHMUT ALINAK/ *HEP. DEP ve Devlet*

NEJAT BİRDOĞAN/ *Alevi Kaynakları-1*

K.P. MATFİYEF (BAR MATTAY)/ *Asurlar ve Modern Çağda Asur Sorunu*

ZEKİ SARMAN/ *Mehmet Akif*

H. ZAFER KARS/ *1908 Devrimi'nin Halk Dinamiği*

Doğu Perinçek'in Kitapları

- *Buzkurt Efsaneleri ve Gerçek*
(4. basımı yakında yayımlanıyor)
- *Kıvılcımın Burjuva Devlet ve Ordu Teorisinin Eleştirisi*
(Aydınlık Yayınları, 1975)
- *Osmanlı'dan Bugüne Toplum ve Devlet*
- *Kemalist Devrim-1/Teorik Çerçeve*
- *Kemalist Devrim-2/Din ve Allah*
- *Anayasa ve Partiler Rejimi*
- *Lenin Stalin Mao'nun Türkiye Yazıları*
- *Türk Sorunu -Belgelerle Emekçiler Açısından Kürt Sorunu-*
- *Abdullah Öcalan ile Görüşme*
- *Stalin'den Gorbaçov'a*
- *Parti ve Sanat* (genişletilmiş 2. basım)
- *Aydın ve Kültür*
- *Avrasya Seçeneği*
- *Çiller Özel Örgütü/TBMM Susurluk Komisyonu'na Sunulan*

Dosya ve Belgeler

Turan Dursun ve Aydınlanma

TURAN DURSUN: *Müşümanlık ve Nurculuk*

Kutsal Kitapların Kaynakları I

Kutsal Kitapların Kaynakları 2

Kutsal Kitapların Kaynakları 3

Din Bu I

Din Bu II

Din Bu III

Din Bu IV

Allah

Kıtr'an

Dua

Kulleteyn

Ünlülere Mektuplar

Kur'an Ansiklopedisi (Birinci hamur, 8 cilt)

ilhan Arsel'e Mektuplar

ŞULE PERİNÇEK/ *Turan Dursun Hayatını Anlatıyor*

ABİT DURSUN/ *Babam Turan Dursun*

MEHMET BEDRİ GULTEKİN/ *Laikliğin Neresindeyiz*

İSMET ZEKİ EYUBOĞLU/ *7-ü/yt Şiirinde Tanrıya Kafa Tutanlar*

EROL SEVER/ *İşlemin Kaynakları I*

Çoktanrıçılık, Hristiyanlık ve Kabe Şeytan Ayetleri Tartışması

SIGMUND FREUD/ *Bilim ve İman*

JEAN MESLIER/ *Sağduyu/ Tanrısızlığın ilmiyali*

MUAZZEZ İLMİYE ÇİĞ/ *Kur'an İncil ve Tevrat'ın Sümer'deki Kökeni*

ŞÜKRÜ GÜNBULUT/ *Ortadoğu Din Kültürü*

İLHAN ARSEL/ *Şeriat'tan Kıssa'lar Diyanet'e Cevap Turan Dursun'a Mektuplar*

Teokratik Devlet Anlayışından Demokratik Devlet

Anlayışına

Toplumsal Geriliklerimizin Sorumluları Din Adamları

GEORGE THOMSON

Marx'tan Mao Zedung'a

Devrimci Diyalektik Üzerine

Bu eser, 1917 Rusya Devrimi ve 1949 Çin Devrimi üzerine Marksist bir incelemedir. İnceleme, dünya sosyalist devriminin birbirini ardı sıra gelen iki aşaması olarak bu iki devrimin birliğini ve sürekliliğini ortaya koyacak bir biçimde düzenlenmiştir.

Rusya Devrimi ile Çin Devrimi'nin dayandıkları ortak teorik temel, Marksist klasiklerden, özellikle de Lenin'in ve Mao Zedung'un yazılarından yapılan kapsamlı alıntılarla gözler önüne serilmiştir.

Bu alıntılar, okurun, bu iki devrimi önderlerinin düşüncelerinden izleyebilmesini mümkün kılmakta, aynı zamanda diyalektik ve tarihi materyalizmin temel ilkelerine girebilmesini sağlamaktadır.

Çünkü bu teori, ancak, bağrından doğup büyüdüğü, eksiksiz ve en doğru anlatımını bulduğu devrimci mücadelelerin ışığında kavranabilir.

George Thomson

SYdMR